

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป
ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

DEVELOPMENT OF PEOPLE'S POLITICAL PARTICIPATION IN GENERAL
ELECTIONS OF THE LOWER NORTHERN REGION PROVINCE

นางสาวสุกัญญาณัฐ อบลิณ

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป
ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

นางสาวสุกัญญาณัฐ อบสิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบวัดคุณสมบัติ
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Development of People's Political Participation in General Elections of the Lower Northern Region Province

Miss. Sukanyanat Opsin

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2021

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

.....
(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ. ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุณวุฒิบัณฑิต (พิมพ์ชื่อประธานกรรมการ)	ประธานกรรมการ
 (พิมพ์ชื่อกรรมการตรวจสอบ/ภายนอก)	กรรมการ
 (พิมพ์ชื่อกรรมการตรวจสอบ)	กรรมการ
 (พิมพ์ชื่อประธานกรรมการควบคุม)	กรรมการ
 (พิมพ์ชื่อกรรมการควบคุมร่วม)	กรรมการ
คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต	ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ประธานกรรมการ กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(นางสาวสุกัญญาณัฐ อบสิณ)

- ชื่อคุณนิพนธ์** : การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
- ผู้วิจัย** : นางสาวสุกัญญาณัฐ ออบสิน
- ปริญญา** : ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
- คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์**
- : ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ, พธ.บ. (สังคมวิทยา) M.A. (Social Science), M.A. (English), Ph.D. (Social Science)
 - : รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), ปร.ด. (สื่อสารการเมือง)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๑ กันยายน ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การศึกษาคำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างบูรณาการตามหลักพุทธธรรม

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๑ รูปหรือคน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๙ รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คน จากประชากรในเขตภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๒,๑๙๙,๒๕๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่ผ่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน

๒. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นปัจจัยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ๑) การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง ๒) การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๓) การสนทนาเรื่องการเมือง ๔) การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ๕) การติดต่อกับนักการเมือง ๖) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และ ๗) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง

๓. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรมเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่าการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย การเคารพนับถือนักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและความพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตามหลักอภิธานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมอันก่อให้เกิดความเจริญความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้น ไม่ใช่เป็นต้นเหตุ แต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรง องค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ สมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้

Dissertation Title : Development of People’s Political Participation in :
General Elections at Lower Northern Region Provinces

Researcher : Miss. Sukanyanat Opsin

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee
: Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit, B.A. (Sociology),
M.A. (English), Ph.D. (Political Science)
: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology),
M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science),
Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation : September 11, 2021

Abstract

The research entitled “Development of People’s Political Participation in General Elections at Lower Northern Region Provinces” was conducted with 3 objectives: 1. To study people’s political participation in general elections at lower northern region provinces 2. To study factors that influenced people’s political participation in general elections at lower northern region provinces and 3. To propose the Buddhism integrated development of people’s political participation in general elections at lower northern region provinces

Methodology was the mixed methods: The data for qualitative method were collected from 21 key informants by in-depth-interviewing and by in-depth-interview and from 9 participants in focus group discussion and analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected with questionnaires from 400 samples, derived from the populations of 2,199,250 people from the lower northern region provinces: Nakornsawan, Pichit, Kampanget and Uthai Thani Provinces and analyzed with descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. People’s political participation in general election at the lower northern region provinces was found that political participation is the people’s involvement or important roles in political activities such as following the political information, using right to vote and campaign for election, political dialogues, participation in political activities with political parties and political groups, communication with politicians, political rallies and application for political party membership. Opinions on participation

in general political election of people at lower northern region provinces, going to cast votes for good persons, good political party to protect the national interest and wanted to have pure, just, fair and equal election.

2. Factors that had influences on people's political participation in generalelection at lower northern region provinces was factors of people's political participation include: 1) following election news 2) exercising voting rights and campaigning 3) discussing politics 4) participating in political activities with political parties and political groups 5) Contact with politicians, 6) Joining political gatherings, and 7) Applying for membership of a political parties. Factors of political psychology is the important factor that encourage people to participate in political activities especially the general election that consisted of political interest, political behavior, political socialization, political values and political ideology.

3. Development of people's political participation in general election at lowernorthern region provinces with Buddhism integration. Participation according to Apparihaniyadhamma is activities that people participate, get involved or have roles in political activities such as participation in political meeting, unity in solving problems and developing politics economy society and environment, adhering to democratic political principle and ideology, respecting wise and learned persons, elders in the country, together conserving fine and righteous political culture and maintaining happiness and moderation sustainably. Apparihanoyadhamma is the principle that conduces to prosperity, success and security of groups. but the results that need to be solved before they get worse. Organizations that are successful because one important criterion that is members in the organizations work together happily or families can live together happily.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้เพราะได้รับความเมตตาจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.จ๋านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ ประธานกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม กรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาของงานวิจัยมีความถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ผู้วิจัยได้เริ่มทำงานวิจัยด้วยความตั้งใจ ด้วยความเต็มใจปรารถนาดีตลอดมา

ขอขอบคุณคณะกรรมการกรรมการสอบดุชฎินิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ประธานกรรมการสอบป้องกัน พร้อมด้วยคณะกรรมการสอบป้องกัน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โขวเกษม ศาสตราจารย์ ดร.จ๋านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ให้คำแนะนำทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและทำให้เนื้อหาของงานวิจัยมีความถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ประณต นันทิยะกุล รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รองศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต และ อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา และตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึกในการศึกษาทำวิจัยครั้งนี้ ให้ลุล่วงสำเร็จไปด้วยดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในการทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยความเรียบร้อย แนะนำสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและคุณประโยชน์ใด ๆ ทั้งประโยชน์ในเชิงวิชาการ ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์และในเชิงสังคมอันจะพึงมีจากดุชฎินิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา อาริยาบูชา และบุพการีบูชา ขอให้พระสัทธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจริญรุ่งเรือง และตั้งมั่นสถิตสถาพรตลอดจิรัฎฐิติกาล

ขอผลานิสงส์แห่งคุณงามความดีอันเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จงบังเกิดมีแก่บิดามารดา ครู อาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย ผู้วิจัยถือว่าทุกท่านเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้ดุชฎินิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่ายิ่งขึ้น

สุกัญญาณัฐ ออบสิน

๑๐ กันยายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๖
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๐
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง	๒๐
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	๔๕
๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง	๕๐
๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๖๐
๒.๖ แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง	๖๖
๒.๗ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๗๗
๒.๘ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๘๓
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๙
๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๐๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๐๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๐๓
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๐๓
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เชี่ยวชาญ	๑๐๓
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๘
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๙
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๑๑๑
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๑๑
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๑๑
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๑๔
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๔
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๕
๔.๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	๑๑๖
๔.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน การเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	๑๒๓
๔.๓. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างบูรณาการตามหลักการบริหารนิยธรรม	๑๓๗
๔.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๕๙
๔.๕ องค์กรความรู้	๑๖๒
๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๖๒
๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๖๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๗๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๗๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๗๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๘๐
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๘๐
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๘๐
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๘๑
บรรณานุกรม	๑๘๒
ภาคผนวก	๑๙๒
ภาคผนวก ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย	๑๙๓
ภาคผนวก ข. ผลการหาดัชนีความสอดคล้องกับงานวิจัยของตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)	๑๙๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๐๑
ภาคผนวก ง. รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๒๑๕
ภาคผนวก จ. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๓๔
ภาคผนวก ฉ. ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก	๒๔๗
ภาคผนวก ช. ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๔๙
ประวัติผู้วิจัย	๒๕๐

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ความหมายของการพัฒนา	๑๔
๒.๒	สรุปรแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๙
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๒๔
๒.๔	ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๔๐
๒.๕	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	๕๐
๒.๖	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง	๕๙
๒.๗	แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๖๕
๒.๘	แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง	๗๖
๒.๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๙๓
๒.๑๐	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอภิธานิธรรม ๗	๙๘
๓.๑	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แยกตามรายจังหวัด	๑๑๐
๔.๑	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	๑๒๓
๔.๒	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๒๔
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	๑๒๖
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์	๑๒๗
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง	๑๒๘
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง	๑๒๙
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก	๑๓๐
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	๑๓๑

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจทางการเมือง	๑๓๒
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	๑๓๓
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการกล่อมเกลางทางการเมือง	๑๓๔
๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านค่านิยมทางการเมือง	๑๓๕
๔.๑๓	๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง	๑๓๖
๔.๑๔	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	๑๕๐
๔.๑๕	๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	๑๕๑
๔.๑๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง	๑๕๒
๔.๑๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมือง หรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑๕๓
๔.๑๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๑๕๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง บูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการ เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ	๑๕๕
๔.๒๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง บูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการ เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็น ธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส	๑๕๖
๔.๒๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง บูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการ เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการอนุรักษ์รักษา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม	๑๕๗
๔.๒๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง บูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการ เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้ง เพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ	๑๕๘

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	วงจรของการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓๐
๒.๒	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๐๐
๓.๑	แบบแผนการวิจัย	๑๐๒
๔.๑	แสดงผลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๑๑๘
๔.๒	ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๑๒๐
๔.๓	ด้านปัญหาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๑๒๒
๔.๔	หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (ความสามัคคี)	๑๓๙
๔.๕	พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม (ความรับผิดชอบ)	๑๔๐
๔.๖	ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ)	๑๔๒
๔.๗	สักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพนับถือผู้อาวุโส)	๑๔๔
๔.๘	ไม่ฉูดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย (สิทธิ เสรีภาพ)	๑๔๖
๔.๙	สักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพและอนุรักษ์ท้องถิ่น)	๑๔๗
๔.๑๐	การอารักขา คุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวช (สนับสนุนคนดี ศาสนบุคคล)	๑๔๙
๔.๑๑	แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๖๒
๔.๑๒	แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๖๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในรายงานการวิจัย ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขนธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สิลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

อักษรย่อที่ใช้ในที่นี้ มีดังนี้ คัมภีร์ภาษาบาลีบางคัมภีร์ ได้ใช้อักษรย่อ ๆ ไว้ ให้พิมพ์รายละเอียดแบบเชิงอรรถทั่วไปอักษรย่อเรียงตามลำดับคัมภีร์ ดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
ช.ชา.จตุตทาฬีส. (ไทย)	=	ชุตทกนิกาย	จัดตารีสันนิบาตชาดก (ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์ (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน ที่มีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เพื่อไปทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ขณะเดียวกันยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น โดยมีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถูกบรรจุไว้ในมาตรา ๒๔๗ ถึง ๒๕๔ ในหมวด ๑๔ นับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรับผิดชอบและเกิดการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง^๑

ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาสที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างน้อยใน ๔ มิติ ตั้งแต่การมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการเมืองเป็นฝ่ายบริหารตั้งแต่ระดับประเทศลงไปถึงระดับชุมชนและท้องถิ่น ประกอบกับการเมืองเป็นเรื่องอำนาจจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมและเป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้น ๆ ในทุกแง่มุม โดยในทางการเมืองอำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ จะต้องเป็นธรรมและยั่งยืน^๒ ทั้งนี้การเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยนั้นได้เลือกรูปแบบการควบอำนาจ (Fusion of Power) โดยทั่วไปเรียกว่าระบบรัฐสภา (Parliamentary System)^๓ ซึ่งเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและยึดรูปแบบเดียวกันกับสหราชอาณาจักรหรือประเทศ

^๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๐).

^๒ Nie, N. H., & Verba, S. "Political Participation", In *Handbook of Political Science*, Fred I. Greenstein and Nelson Polsby (eds.), Readings, Mass : Addison Wesley, 1975: 9-12.

^๓ วิทยา จิตนุพงศ์, "ความมั่นคงทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา", *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒), หน้า ๒๘๐-๒๘๗

อังกฤษ^๔ โดยตั้งบนพื้นฐานทางความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมและเป็นสัตว์การเมือง “ไม่ว่าคุณจะเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ แต่การเมืองจะเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตคุณแน่นอน” ซึ่งนั่นหมายถึงว่าการเมืองจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตและการดำรงชีวิตทุกด้านทุกมิติ เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม^๕ ฉะนั้น การเมืองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม ขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นก็ถือเป็นบริบทที่สำคัญยิ่งในการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะสะท้อนอำนาจประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๖๐ ยังได้กำหนดบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่นตัวเอง โดยได้กระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีบทบาทหรือเข้าถึงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ประกอบด้วย ๑) ต้องมีความต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๒) ต้องเคารพกติกาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ๓) มีความสนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครอง ๔) ยอมรับในความเสมอภาคของบุคคล ๕) การไม่ยอมรับว่าการใช้อำนาจคือธรรม แต่ธรรมคืออำนาจ ๖) ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของคนอื่น ๗) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุมีผล ๘) มองโลกในแง่ดีและไว้วางใจผู้อื่น และ ๙) ต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน^๖ ในส่วนของคุณสมบัติหรือบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) บุคลิกเปิดเผย (Open Ego) ซึ่งหมายถึง การมีทัศนคติที่ดีและอบอุ่นต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ๒) ความสามารถที่แบ่งปันคุณค่าสิ่งที่มีประโยชน์กับผู้อื่น ๓) มีแนวโน้มที่จะยึดระบบคุณค่าแบบหลากหลายมากกว่าจะยึดถือระบบค่าเดียว อาจแปลความหมายว่าวิสัยทัศน์ต้องไม่คับแคบ ๔) ให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นสิ่งแวดล้อมทางสังคมและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และ ๕) เป็นอิสระหรือปลดจากความกระวนกระวายใจพอประมาณ^๗ ขณะเดียวกันวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประเทศที่มีประชาธิปไตยก้าวหน้าทั่วโลกนั้น มีลักษณะสำคัญ คือ ๑) ความมีเหตุผล ๒) เคารพซึ่งกันและกัน ๓) อุดหนุนในความแตกต่าง ๔) ตกกลงกันอย่างสันติวิธี ๕) รู้จักการมีส่วนร่วมทางการเมือง

^๔ ปวีศร เลิศธรรมเทวี, “ระบอบการปกครอง ระบบกฎหมาย และรัฐธรรมนูญของอังกฤษ : บ่อเกิดแห่งประเพณีทางรัฐธรรมนูญ”, รัฐสภาสาร, ปีที่ ๖๖ ฉบับที่ ๕ เดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑, หน้า ๙-๕๖.

^๕ ณรงค์ เสียงประชา, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๕.

^๖ สำนักประชาสัมพันธ์, การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๑), หน้า ๙-๑๐.

^๗ พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ, “วัฒนธรรมทางการเมืองกับประชาธิปไตยของไทย”, วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑), หน้า ๔๑๘-๔๓๗.

๖) ไม่เสื่อมเรื่องสิทธิและหน้าที่ ๗) ทำดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ๘) มีอุดมการณ์คือประชาธิปไตยแน่วแน่ ๙) เห็นแก่ประเทศชาติ (รักชาติ) และ ๑๐) พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง^๘

ภายหลังเหตุการณ์รัฐประหารในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ และการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งดำรงตำแหน่งในขณะนั้น ได้มีการจัดร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๕๗ ขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมายสูงสุดและมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ รวมถึงมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และมีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ขึ้นก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส. ในวันอาทิตย์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ซึ่งถือเป็นการเลือกตั้งทั่วไประดับชาติครั้งแรกหลังจากมีการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)^๙ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ ๒ หากนับย้อนกลับไปได้ตั้งแต่ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ และเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว โดยในเขตกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ^{๑๐} ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานีนั้น ประชาชนได้ให้ความสนใจออกมาเลือกตั้งตั้งสถิติที่รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง พบว่า จังหวัดกำแพงเพชรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๕ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๓๓,๔๗๓ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓๖๐,๙๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๕ จังหวัดพิจิตรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๔๒๕,๖๗๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒๙๒,๙๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๓ จังหวัดนครสวรรค์มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๗ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๑๐,๖๖๘ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๕๘๑,๒๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๗๐ และจังหวัดอุทัยธานีมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒๔๑,๐๙๗ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๗๙,๐๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๖^{๑๑}

ในการเลือกตั้งครั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่แปรสภาพมาจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำโดย พลเอกสนธิ บุญรรัตน์กสิน ได้มีการแบ่ง

^๘ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๒).

^๙ สำนักวิชาการ, ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘), หน้า ๒-๔.

^{๑๐} ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการเรื่องการจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด, (กรุงเทพมหานคร : ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๒๘ ง, ๒๕๕๒), หน้า ๓๕.

^{๑๑} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๒).

เขตเลือกตั้งแบบรวมเขต โดยจังหวัดกำแพงเพชรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต เขตเลือกตั้งที่ ๑ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓ คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ ๒ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๕ คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๐๑,๓๔๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓๖๐,๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๕ จังหวัดพิจิตรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๔ คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๔๐๑,๔๙๕ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒๘๕,๒๖๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๕ จังหวัดนครสวรรค์มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๓ เขต โดยเขตเลือกตั้งที่ ๑ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓ คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ ๒ และเขตเลือกตั้งที่ ๓ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๗ คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๗๗๐,๗๖๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๕๖๒,๖๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๐ และจังหวัดอุทัยธานีมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๑ เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๒ คน มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒๓๙,๐๘๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๗๗,๓๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐^{๑๒} ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยปรับกลับไปใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว พบว่า จังหวัดกำแพงเพชรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๓๐,๔๘๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓๘๕,๒๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๒ จังหวัดพิจิตรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๓ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๔๑๘,๘๖๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒๙๘,๖๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๙ จังหวัดนครสวรรค์มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๖ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๐๖,๑๒๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๕๙๖,๒๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙๗ และจังหวัดอุทัยธานีมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒๔๗,๐๒๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๘๑,๕๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘^{๑๓}

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว พบว่า จังหวัดกำแพงเพชรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๔ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๕๓๐,๔๘๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๓๘๕,๒๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๒ จังหวัดพิจิตรมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๓ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๔๑๘,๘๖๖ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๒๙๘,๖๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๙ จังหวัดนครสวรรค์มีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๖ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๐๖,๑๒๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๕๙๖,๒๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙๗ และจังหวัดอุทัยธานีมีการแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒๔๗,๐๒๐ คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๘๑,๕๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘^{๑๔} จากการเลือกตั้งใน ๔ ครั้งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า จังหวัดกำแพงเพชรประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณและร้อยละที่เพิ่มสูงขึ้น โดย

^{๑๒} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๑).

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๕๔).

^{๑๔} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๒).

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๕ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๒ และล่าสุดในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

ขณะเดียวกันที่จังหวัดพิจิตร สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๓ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงขึ้นอีกเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๙ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งทางด้านจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีเขตเลือกตั้งรวมถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ในปริมาณที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒ พบว่า สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๗๐ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙๗ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๑๘

สุดท้ายที่จังหวัดอุทัยธานีถือเป็นจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. น้อยที่สุดของกลุ่ม แต่กลับเป็นจังหวัดที่มีสถิติประชาชนให้ความสนใจหลังไหลออกไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในเปอร์เซ็นต์ที่มากที่สุด โดยพบว่าสถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงมากคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๖ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่มากแต่มีเปอร์เซ็นต์ที่เริ่มลดลงเมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในครั้งก่อนหน้านั้นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงอยู่ แต่มีสถิติที่ลดลงและยังอยู่เกาะกลุ่มใกล้เคียงกับอีก ๓ จังหวัดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง ๔ จังหวัดประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เพราะยังไม่ถึงร้อยละ ๘๐ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากประชาชนได้รับการส่งเสริมความรู้ให้เกิดความเข้าใจต่อกระบวนการการเลือกตั้งที่จะเป็นประตูสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริงประชาชนอาจจะออกไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าที่ผ่านๆ มากกล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยจากการเลือกตั้งในปี ๒๕๔๘, ๒๕๕๐, ๒๕๕๔ และ ๒๕๖๒ อยู่ที่ร้อยละ ๗๑.๙๙

จึงจะหาแนวทางในการพัฒนาให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในด้านต่างที่เป็นปัจจัยอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมให้อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุดเท่าที่ผ่านๆ มา ผู้วิจัยจึงถือเป็นพื้นที่กรณีศึกษาที่มีความน่าสนใจในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่ผ่านมาและการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งในระดับอื่น ๆ โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งด้านการติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างควรเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรมควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง การเลือกตั้ง หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรม ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง ๒) พร้อมเพรียงประชุมปรึกษาหารือกันมีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย ๓) ยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ๔) เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในทางการเมือง ๕) มีส่วนร่วม

ในการปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ๖) อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดั้งเดิม และ ๗) ดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

๒. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ๑) การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง ๒) การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๓) การสนทนาเรื่องการเมือง ๔) การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ๕) การติดต่อกับนักการเมือง ๖) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และ ๗) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง ที่ประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลางานการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร (Population) ที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑^{๑๕} จาก ๔ จังหวัดในเขตภาคเหนือล่างกลุ่มที่ ๒ ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชรและอุทัยธานี จำนวน ๒,๑๙๙,๒๕๐ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๒๑ รูปหรือคน ได้แก่

๒.๑) ด้านการเมืองและการจัดการเลือกตั้ง	จำนวน ๗ คน
๒.๒) ด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน ๓ รูป
๒.๓) ด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	จำนวน ๑๑ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัย “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการศึกษาวิจัยพื้นที่จังหวัดในจังหวัดภาคเหนือล่าง กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมเป็นระยะเวลา ๒๔ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ประชาชน หมายถึง ประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทุกระดับ โดยมีบ้านเลขที่หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ ในจังหวัดกำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

๑.๕.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิ

^{๑๕} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๒).

เลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๑.๕.๓ การเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง กระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศไทย ด้วยการให้ประชาชนออกเสียงเลือกบุคคลที่เห็นสมควรที่ตนไว้วางใจให้เป็นตัวแทน เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒

๑.๕.๔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ด้านความสนใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ด้านการกล่อมเกลாதทางการเมือง ด้านค่านิยมทางการเมือง และด้านอุดมการณ์ทางการเมือง

๑.๕.๕ จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง หมายถึง การแบ่งกลุ่มกลุ่มจังหวัดตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย ที่กำหนดให้จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี

๑.๕.๖ การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรม หมายถึง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีพร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือ มีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การมีส่วนร่วมในการปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนประกอบด้วย

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง มีการเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือร่วมรับฟังเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเลือกตั้ง

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม หมายถึง การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ขอนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงประชุมปรึกษาหารือกัน มีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) หมายถึง ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

๔. เคารพนับถือผู้อาวุโส หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕. ให้เกียรติแก่กุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย หมายถึง การดูแลให้มีการเป็นอยู่ที่ดีโดยมิให้ถูกข่มเหง หรืออวดคร่ำครวญใจ

๖. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗. จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้
กินความกว้าง หมายถึง การที่บรรพชิตผู้ที่เข้าอยู่ในการดูแลของตนหรือตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่
ยังมีได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นฐานข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑.๖.๒ ทำให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป
ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑.๖.๓ ทำให้ได้นำเสนอการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่การขยาย
ผลทางวิชาการและการเป็นต้นแบบทางการมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต

๑.๖.๔ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ใน
การจัดการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการศึกษาเพื่อหาองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีการศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องข้างต้นดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง
- ๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- ๒.๖ แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง
- ๒.๗ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๘ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่อยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปในทางที่ดีขึ้นที่เราเรียกกันว่า “การพัฒนา” (Development) หรืออาจให้คำจำกัดความของการพัฒนาได้ว่า คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง ภายใต้คำจำกัดความดังกล่าว เนื้อหาสาระสำคัญของการพัฒนาจึงอยู่ที่ความสามารถของคนส่วนใหญ่ ส่วนกลไกหรือกระบวนการนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้น การดำเนินงานควรจะต้องให้ผลได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วยกระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นที่จะต้องเป็น

กระบวนการระยะยาว และจากการตรวจสอบเอกสารปรากฏว่า มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้หลายท่าน ดังนี้

การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต หรือก้าวหน้า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้ดีขึ้นคือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่ง ไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^๑ เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ๓การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น๔การพัฒนามาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่าภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนาหรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น๕เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่งและหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้๖

๑) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมาก หรือน้อยก็ได้

๔) เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลง ใดด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มี การเตรียมการไว้ล่วงหน้า

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๓๔๕.

^๒ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^๓ ทิตยา สุวรรณชฎ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๕๔.

^๔ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^๕ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

^๖ สนธยา พลศรี, กระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๕-๖.

๕) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖) เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอนอกจากนี้ ยังได้สรุปแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้^๗

๑) แนวคิดแบบวิวัฒนาการ เป็นการนำการพัฒนาไปใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความก้าวหน้ามาก

๒) แนวคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้น ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

๓) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น ออกเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘-๙.

๔) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา

๕) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนาความหมายของการพัฒนาที่น่าจะส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ^๘

๑) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไกซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ และลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เรื่องความก้าวหน้านี้ได้กลายเป็นเรื่องที่ได้รับการเอาใจใส่กันมาก และมีคนส่วนหนึ่งเห็นว่า การพัฒนานั้น หมายถึง เรื่องของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งตามทัศนะของการพัฒนาโดยทั่วไปนั้น ควรหมายถึง เรื่องความก้าวหน้าทางสังคมด้วย ไม่เฉพาะแต่ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเท่านั้น

๒) การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง ถ้าในทางเศรษฐกิจเราต้องการให้ระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อ เงินฝืด ในทางสังคมก็เช่นกันเราต้องการเห็นความมั่นคงทางสังคม เป็นสังคมที่สงบสุข สังคมที่สามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้โดยปราศจากความรุนแรง ความมั่นคงจึงเป็นเรื่องใหญ่และในการพัฒนายังต้องคิดถึงเรื่องนี้ด้วย

๓) การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าและความมั่นคง การพัฒนายังควร หมายถึงความเป็นธรรม อีกด้วย โดยเฉพาะความเป็นธรรมในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม และได้รับผลตอบแทนจากการที่มีส่วนในการพัฒนาตามควร ดังนั้นการพัฒนาที่เราต้องการจึงควรเป็นการพัฒนาในรูปแบบที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้วยจากความหมายทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น และต้องการมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

สรุปได้ว่า ความหมายของการพัฒนา การกระทำที่ดีขึ้นคือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่ง ไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ

^๘ โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, การพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๒), หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายของการพัฒนา

นักวิชาการ/ แหล่งข้อมูล	ความหมายของการพัฒนา
พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน	การพัฒนา หมายถึง ความเจริญเติบโต หรือก้าวหน้า
ยุวัฒน์ วุฒิเมธี	การกระทำให้ดีขึ้นคือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่ง ไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า
จิตยา สุวรรณชมุ	เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัด ระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคม อย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	การที่คนในชุมชนและสังคมโดยรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อ ปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลง คุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น
พระราชวรมนี (ประยูรค์ ปยุตโต)	การพัฒนามาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่าภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ คน
สนธยา พลศรี	การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน และอย่างต่อเนื่องกันเป็นต้น

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการพัฒนา มีนักวิชาการหลากหลายท่านได้ให้นิยามความหมายของการพัฒนาที่หลากหลายไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียบเรียงไว้ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาของนักวิชาการต่างๆออกเป็น ๓ กลุ่มมีลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ ๑ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึงความเจริญเติบโต (Growth) คือเป็นการเพิ่มผลผลิต ซึ่งกระทำโดย ระบบสังคมร่วมกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนนสะพาน เขื่อน เป็นต้น

กลุ่มที่ ๒ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบกระทำการ เช่นมีการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ระบบการเมือง และ ระบบการบริหาร

กลุ่มที่ ๓ มีความคิดเห็นว่า การพัฒนา เป็นการเน้นถึงวัตถุประสงค์หลัก ถ้าเป็นการบริหารก็ต้องบริหารด้วยวัตถุประสงค์ คือ การทำงานที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์เป็นหลัก กล่าวคือ การ

พัฒนาต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และความต้องการที่ได้รับความเห็นชอบหรือ การสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง^๙

งานพัฒนาชุมชน โดยมีความเชื่อว่า

๑. มนุษย์ทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีในความเป็นคน
๒. มนุษย์ทุกคนมีความสามารถหรือมีศักยภาพ
๓. ความสามารถของมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส^{๑๐}

การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น^{๑๑} นักวิชาการได้ให้แนวคิดการพัฒนาชุมชนดังต่อไปนี้

๑. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชนในการพัฒนาชุมชนต้องเชื่อมั่นและ ศักยภาพของมนุษย์เพราะมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมแสดง แนวคิดร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกันทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของประชาชนเพราะการ พัฒนาเป็นของประชาชนเพื่อประชาชนโดยประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและสังคม

๓. การช่วยเหลือตัวเองและชุมชนในการพัฒนาเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของ ประชาชนและชุมชนให้สามารถพัฒนาตัวเองและชุมชนการขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้อง เป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของประชาชนในชุมชน

๔. การใช้ทรัพยากรในชุมชนการพัฒนาย่อมเกิดประโยชน์แก่ชุมชนโดยการใช้ทรัพยากร ในชุมชนเช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชนของ ตนเองโดยไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชนเพราะชุมชนอื่นๆ ก็ต้องมีการนำทรัพยากรเพื่อพัฒนา ชุมชนเช่นกันและเป็นการผลักดันเพื่อปลูกจิตสำนึกการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตน

๕. การริเริ่มของประชาชนในชุมชน การพัฒนาเป็นสิทธิเสรีภาพของคนในการพัฒนา ชุมชนต้องเกิดจากความต้องการพัฒนาอย่างแท้จริงโดยประชาชนได้ริเริ่มในการจัดการโครงการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนสามารถที่จะคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาของชุมชนตนเองโดยมีหวังจะพึ่งพา อาศัยองค์กรจากรัฐหรือชุมชนภายนอก

๖. ขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นพัฒนาคนและ ทรัพยากรในท้องถิ่นเพราะรัฐบาลมีความจำกัดด้านขีดความสามารถทั้งบุคลากรงบประมาณหรือ ทรัพยากรส่วนขีดจำกัดของชุมชนในเรื่องความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรไม่เพียงพอ

^๙ สอนยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

^{๑๐} กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย, **คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของพัฒนาการและนัก วิชาการ (เล่ม ๓) เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

^{๑๑} กรมการพัฒนาชุมชน, **ภูมิปัญญาไทย**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐.

๗. การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชน การพัฒนาชุมชนจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานในระหว่างชุมชนและรัฐบาลเพื่อจะให้การพัฒนาประสบความสำเร็จโดยไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบงานเพียงฝ่ายเดียวเพราะรัฐบาลและชุมชนต่างมีขีดจำกัดความสามารถในการพัฒนาที่แตกต่างกัน

๘. การพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ การพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันหลายด้านจะมุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เพราะการพัฒนามีหลายกิจกรรมทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของและเป็นแนวทางเดียวกันเพื่อประหยัดแรงงานงบประมาณและเวลาที่ใช้การพัฒนาจึงต้องประสานงานกันหลายด้านทั้งตัวบุคคลหน่วยงานและองค์กรต่างๆ

๙. การสมดุลในการพัฒนาการพัฒนามีกิจกรรมต้องทำอยู่หลายด้านไม่ใช่มีเพียงกิจกรรมเดียวทำให้การดำเนินการต้องเป็นไปพร้อมกันทุกด้านไม่ให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะเพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดจึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย

๑๐. การศึกษาภาคชีวิตการพัฒนาชุมชนมีลักษณะที่ทำให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชนทุกเพศทุกวัยอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตการพัฒนาชุมชนจึงต้องมีลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องต่อกิจกรรมของชุมชนเป็นวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของกับนโยบายของรัฐบาลเป็นโครงการที่มีแผนงานมุ่งเน้นความคิดของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นขบวนการทางสังคมที่คอยกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาชุมชนตลอดเวลา^{๑๒}

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงที่กว้างลึก เป็นพลวัต (dynamic process) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมระบบการดำเนินงานของมนุษย์ มีเหตุผลผลเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่มีเหตุผลอาศัยหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบองค์รวม และหลักการที่เป็นผลแห่งการบูรณาการทางแนวความคิดที่เน้นโครงสร้างและวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อเป็นการสร้างรากฐานความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในสังคมมนุษย์ การพัฒนาโดยเน้นยึดหลักบูรณาการตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คือพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ในขณะเดียวกันหลักที่เป็นหัวใจของการพัฒนาอยู่ที่ตัวของมนุษย์ และประเทศชาติ โดยให้ความหมายของการพัฒนาประเทศคือการแสวงหาเส้นทางแก้ไขปัญหาความอดอยากหรือทุกข์โศกนาถาญ แก้ไขปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการเจ็บป่วยของประชาชน^{๑๓}การพัฒนาชุมชน “วิชาหรือหลักแห่งความรู้และความจริงของกระบวนการทำงานพัฒนาในชุมชน” โดยการพัฒนาชุมชนมี ๗ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่าและสำคัญที่สุด
๒. คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด
๓. การรวมกลุ่ม
๔. ความยุติธรรม

^{๑๒} สนธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘-๒๐.

^{๑๓} อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, **การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖.

๕. การศึกษา

๖. หลักประชาธิปไตย

๗. ความสมดุลของการพัฒนา^{๑๔}

หลักเศรษฐกิจพอเพียงว่า การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมาย และเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาอย่างบูรณาการ” ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้พลังทางสังคมขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่าย หรือประชาสังคมกล่าวคือเป็นการผนึกกำลังของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” (แปลว่า หลายฝ่าย) ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนกล่าวโดยสรุป คือเศรษฐกิจพอเพียง ก็หมายถึงการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ๕ ประการ คือ

๑. พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น จึงควรที่สร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกเข็มต่อสูชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ ให้พยายามต่อไป พึงยึดพระราชดำรัส “การพัฒนาคน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

๒. พึ่งตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกันนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอด และเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังพระบรมราโชวาทที่ว่า “...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกันไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

๓. พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพ ของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ หรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

๔. พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกับพระราชดำริที่ว่า “...จุดประสงค์ของศูนย์การศึกษาฯ คือเป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่สภาพฝนฟ้า อากาศ และประชาชนในท้องที่ต่างๆ กัน ก็มีลักษณะแตกต่างกันมากเหมือนเดิม...”

^{๑๔} พิชรินทร์ สิริสุนทร, แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม, เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาพัฒนาสังคม, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕.

๕. ฟังตนเองได้ทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้นกล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ในท้องถื่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหัพภาคต่อไปได้ด้วยการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนี้

๕.๑ ยึดความประหยัด ตัด ทอนค่าใช้จ่าย ในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

๕.๒ ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความสุจริตธรรม ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

๕.๓ ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสถึงเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้นหมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

๕.๔ ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่เป็นอยู่โดยต้องชวนขวายไฝหาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่ง ที่ให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไปก็คือให้มิเกียรวายืนได้ด้วยตนเอง...”

๕.๕ ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ดังพระราโชวาทที่ว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา คือการพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นวิธีการที่นำการบริการของรัฐบาลกับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อเป็นการสร้างรากฐานความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในสังคมมนุษย์ การพัฒนาโดยเน้นยึดหลักบูรณาการนั้นมีความสัมพันธ์กับหลักการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม คือพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
สนธยา พลศรี	การพัฒนา หมายถึงความเจริญเติบโต (Growth) คือเป็นการเพิ่มผลผลิต ซึ่งกระทำโดย ระบบสังคมร่วมกับสิ่งแวดล้อม เช่น การผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การสร้างถนนสะพาน เขื่อน เป็นต้น
กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของพัฒนากรและนักวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. มนุษย์ทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีในความเป็นคน ๒. มนุษย์ทุกคนมีความสามารถหรือมีศักยภาพ ๓. ความสามารถของมนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส
กรมการพัฒนาชุมชน, ภูมิปัญญาไทย	การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์	การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงที่กว้างลึก เป็นพลวัต(dynamic process) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างเสริมระบบการดำเนินงานของมนุษย์ มีเหตุมีผลเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่มีเหตุผลอาศัยหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบองค์รวม
พัชรินทร์ สิริสุนทร	<ol style="list-style-type: none"> ๑. คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่าและสำคัญที่สุด ๒. คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด ๓. การรวมกลุ่ม ๔. ความยุติธรรม ๕. การศึกษา ๖. หลักประชาธิปไตย ๗. ความสมดุลของการพัฒนา

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ความหมายของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยดังกล่าว อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct democracy) แต่ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้จึงเกิดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Indirect democracy) โดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตนแล้วผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย การที่ประชาชนทำหน้าที่ปกครองด้วยตนเองโดยตรงหรือการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยทุกกระบวนการ ทุกระดับ และทุกมิติ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยต้องมีคุณสมบัติที่สนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างจริงจัง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประชาชนต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามที่คณะที่ว่า “กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่” ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใสตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และมีความรับผิดชอบต่อหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๒.๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การได้เข้าไปเกี่ยวข้องที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้ โดยอาจจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติโดยมีความเข้าใจปัญหาของตนและตระหนักถึงสิทธิของตน การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์กลุ่มที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ที่จะกระทำ ในสิ่งที่บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และแบ่งความรับผิดชอบกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความพอใจของสมาชิกและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ ตลอดจนทำให้เขาได้รับการยอมรับ มีความรับผิดชอบ และเกิดความนับถือตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิก การมีส่วนร่วมจึงหมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทำ กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมก็ได้และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่สมาชิก เป็นกลยุทธ์ที่จะ

ช่วยให้มีแรงจูงใจในการดำเนินงานมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้เกิดทัศนคติต่อการดำเนินกิจกรรมดีขึ้น ส่งผลให้สมาชิกเกิดความพอใจ เกิดความผูกพันและมีแรงใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม เพื่ออิทธิพลของกลุ่มการเมืองในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหารบาล หรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกันสองประการ ได้แก่ ๑) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจและ ๒) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนี้ กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติและใช้กับบุคคลธรรมดา ไม่ใช่ชนกการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะเป็นอาชีพ ถือว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมืองที่จะตัดสินใจว่าการกระทำใด ๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป็นบทบาททางการเมืองอาจถือลักษณะทางการเมืองที่บุคคลนั้นกระทำอยู่ และจะต้องเป็นเรื่องที่แสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงอาจเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ถึงแม้ว่าผู้เข้าร่วมจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลแต่ก็อาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของรัฐบาลแต่ประการใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด^{๑๕} ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการ กระทำโดยสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียง การช่วยรณรงค์หาเสียง และการสมัครเข้ารับเลือกตั้ง ซึ่งลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจพิจารณาได้จากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การลงคะแนนเสียงการเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือเจ้าหน้าที่รัฐแต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเป็นทหารและเจ้าหน้าที่ด้านตุลาการ^{๑๖}

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังกิจกรรมที่บุคคลที่มีจุดประสงค์เพื่ออิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยแยกลักษณะที่น่าสนใจไว้หลายประการ คือ

^{๑๕} สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๕๖๔.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖๕.

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความหมายในเรื่องกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง แต่ยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดาส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นเราถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political role)

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของ รัฐบาลหรือผู้นำแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีผลมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา^{๑๗}

ในมุมมองของนักวิชาการต่างประเทศ มองว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นกิจกรรมที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองดำเนินการผ่านรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์กรหรือไม่ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และใช้วิธีถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมุ่งที่จะไปมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะการบริหารนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบครบ ๓ ประการ คือ มีการกระทำ เป็นไปโดยสมัครใจ และมีการเลือก จะขาดอย่างใด อย่างหนึ่งไม่ได้^{๑๘} ดังนี้

๑. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครอง (Support and demand)
๒. ความพยายามที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการใช้อิทธิพล (Influence) ต่อการปฏิบัติการของรัฐบาลหรือในการเลือกผู้นำรัฐบาล
๓. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการยอมรับว่าชอบธรรม (Legitimate)
๔. การกระทำที่มีตัวตนแทน (Representation)
๕. สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Alienation) เพราะเห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
๖. ความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือ เป็นพวกที่กระตือรือร้นที่จะกระทำ (Activists)
๗. การกระทำที่มีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (Persistence continuum) ซึ่งอาจมีสถานะ การเป็นสถาบัน (Institutionalized) หรือการกระทำครั้งคราว ซึ่งเกิดขึ้นทันทีทันใด และมีระดับ ความรุนแรง

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖๙-๕๗๐

^{๑๘} Weiner, M., "Political participation : Crisis of the political process", In B. Leonard and others (Eds.), *Crisis on sequences in political development*, (Princeton : Princeton University Press. 1971), pp. 161-163.

๘. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (Public policy) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการกระทำของหน่วยราชการ (Bureaucratic actions)

๙. การกระทำที่เป็นกิจกรรม อันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (National politics)

๑๐. การกระทำที่เป็นการกระทำทางการเมือง (Political acting)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมืองรวมทั้งการลงคะแนนเสียงเป็นสมาชิก และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมือง หรือร่วมรับฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง การมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองนั้นมีอยู่ทั่วไป อาจเรียงลำดับได้จากการออกเสียงเลือกตั้งไปจนถึงการเป็นผู้กำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบาย^{๑๙} และเป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งไม่รวมถึงทัศนคติแต่เป็นการกระทำของการมีส่วนร่วมที่เป็นประชาชนธรรมดา ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นเวลา และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ นอกจากนี้ยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจในการแบ่งสรรทรัพยากรในสังคมที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งการกระทำต่าง ๆ นี้ไม่รวมไปถึงการกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล^{๒๐}

นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของประชาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์โดยตรงมากหรือน้อยในการมีสิทธิต่อการเลือกของเจ้าหน้าที่รัฐบาล หรือการกระทำที่กำลังดำเนินการอยู่ของเจ้าหน้าที่รัฐบาล โดยเน้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องมีลักษณะดังนี้^{๒๑} เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล รวมทั้งผู้ที่เชื้อชาติต่อกฎเกณฑ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและพวกหัวคะแนนเป็นกิจกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกของรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลการมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้น ด้วยความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อย่างไรก็ตามแม้การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนจะเป็นไปตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้ไว้กระทำได้ เช่น อนุญาตให้ประชาชนรวมตัวเพื่อชุมนุม

^{๑๙} Parry, G., *Participation in Politics*, Manchester : Manchester University Press. (1972). p. 3.

^{๒๐} Huntington, S. P., & Nelson, J. M. No easy choice, *Political Participation in Developing Countries.*, (Cambridge : Harvard University Press., 1982.), p.5.

^{๒๑} Nie, N. H., & Verba, S., "Political participation", In F. I. Grunstein & W. P. Nelson, (Eds.), *Handbook Political Science: Non Government politics*, (Massachusetts: Addison Wesley., 1957.), p. 1.

คัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายต่าง ๆ ของรัฐได้ แต่ก็อาจปรากฏได้ว่าการมีส่วนร่วมดำเนินไปโดยถูกต้องตามกฎหมายอาจลุกลามเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมายได้ เช่น การขว้างปา ต่อสู้ ทำร้ายร่างกาย การใช้ความรุนแรง

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ/ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สมบัติ อารังธัญวงศ์, การเมืองไทย	การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติและใช้กับบุคคลธรรมดาไม่นับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะเป็นอาชีพ
Weiner, M.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นกิจกรรมที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองดำเนินการผ่านรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ
Parry, G.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมืองรวมทั้งการลงคะแนนเสียงเป็นสมาชิก

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

หากจะมองว่า “การมีส่วนร่วม” มีกรอบแนวคิดที่กว้างขวางและสามารถเกิดขึ้นได้ในขอบเขตและระดับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทและประเด็นปัญหาการนิยามการมีส่วนร่วมมักจะเพิกเฉยไปเน้นลักษณะการบรรยายองค์ประกอบและรูปแบบของการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภารกิจหรือโครงการที่สวนราชการจะดำเนินการซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชนในชุมชนนั้น การทำความเข้าใจถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาที่สวนราชการจะดำเนินการ และการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังและแก้ไขปัญหานั้นประชาชนเกิดความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ภารกิจหรือโครงการนั้นเกิดผลสำเร็จ เพราะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน^{๒๒}

ในเรื่องข้างต้นที่ผ่านมามีนักวิชาการได้นำเอาเจตนารมณ์ที่ประกาศไว้มาอ้างอิงเพื่อยืนยันหลักการมีส่วนร่วมและเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วม ก่อนที่จะมีการสรุปใจความสำคัญ ๓ ประการหรือที่เรียกกันว่า “Three Access Principles” มาเป็นแนวทางและเงื่อนไขเชิงประจักษ์ว่า หลักการมีส่วนร่วมนั้นน่าจะประกอบด้วย

๑. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Access to Information)

^{๒๒} คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, สำนักงาน, เอกสารชี้แจงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, ๒๕๔๖), หน้า ๙.

๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยได้รับข้อมูลและอย่างมีความหมาย (Informed and Meaningful Public Participation)

๓. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือการได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Access to Justice or Access to Redress and Remedy)

ที่ผ่านมา นักวิชาการหลายฝ่ายต่างมีความเห็นร่วมกันว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องประกอบด้วยลักษณะทั้ง ๓ ประการดังที่กล่าวมานี้ และถือเป็นตัวชี้วัดของความก้าวหน้าหรือความสำเร็จของรัฐในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไรก็ตาม “การมีส่วนร่วม” ในกรอบความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาจะมีฐานความคิดที่แตกต่างอยู่ ๔ แนวทาง กล่าวคือ ๑) กรอบความคิดที่เป็นความเชื่อในศักยภาพของ “ปัจเจกชน” ที่จะมี “สิทธิ” ในการแสดงความคิดเห็นของตนต่อการพัฒนาชุมชนที่ตนสังกัด และสามารถรวมตัวกันในรูปของประชาคม เพื่อร่วมกันจัดการกิจการของชุมชน ๒) การมีส่วนร่วมในแนว “ชุมชนนิยม” (Communitarianism) ซึ่งเน้นความสำคัญของชุมชนมากกว่าปัจเจกชนหรือคนแต่ละคนในการร่วมกันกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนร่วมกัน ๓) แนวคิดเชิงผสมผสานระหว่างปัจเจกชนกับชุมชนนิยม และ ๔) หลักการจัดการร่วมกัน (Co-Management) ระหว่างรัฐและชุมชนดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ความเชื่อในศักยภาพของปัจเจกชน

การมีส่วนร่วมทางสังคมเกิดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญในเรื่องของ “สิทธิ” และ “ความเสมอภาค” ระหว่างประชาชน และความเชื่อเรื่องการมีส่วนร่วมยังมีความเกี่ยวพันลึกซึ้งกับความเชื่อในเรื่อง “ปัจเจกชน” (Individualism) ที่มีความสามารถและศักยภาพที่สามารถคิดเองเป็น ตัดสินใจเองได้ และสามารถรวมตัวกันในรูปของ “ประชาคม” เพื่อร่วมกันจัดการกิจการของชุมชนและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกๆ คน ภายใต้กฎกติกาที่กำหนดร่วมกันและตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่ง “การเสียสละ” และความสมัครใจที่จะเข้าสู่ “พันธสัญญาทางสังคม” (Social Contracts) ตามเกณฑ์แห่ง “เสรีภาพ” และ “สิทธิขั้นพื้นฐาน” บางประการ

๒. ความเชื่อในแนวคิดชุมชนนิยม

แนวความคิดชุมชนนิยมได้รับอิทธิพลจาก Tonnies ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาเยอรมันในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งอธิบายคุณตรงข้ามของชุมชนขนาดเล็ก (Gemeinschaft) ซึ่งสมาชิกมีการรู้จักกันเป็นการส่วนตัวในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Face-to-Face Relations) เปรียบเทียบกับสังคมขนาดใหญ่ (Gesellschaft) ซึ่งสมาชิกไม่รู้จักกันเป็นส่วนตัวแต่ติดต่อสัมพันธ์กันตามบทบาทและสถานภาพในยุโรปในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม นักคิดในแนวชุมชนนิยมมักคอนข้างหวาดระแวงต่อแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อปัจเจกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบที่เน้นการแข่งขันซึ่ง “บุคคล” ที่มีความสามารถที่สุดคือผู้ชนะถูกนำไปเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจเสรี (ซึ่งนักคิดแนวชุมชนนิยมเชื่อว่า) เป็นระบบแบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ดังนั้น จึงเป็นระบบที่ขาดความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อ่อนแอ

ในแนวคิดแบบชุมชนนิยมรัฐถูกมองอย่างหวาดระแวงวาร์บใช้เฉพาะกลุ่มผู้มีอำนาจและอิทธิพลซึ่งเป็นคนกลุ่มเล็กๆ ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครั้งหลังของศตวรรษที่ ๒๐ ในประเทศกำลังพัฒนารัฐมักจะถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา^{๒๓} เนื่องจากระบบบริหารราชการซึ่งอึดอาด อ้อยอ่ยและการผูกขาดการตัดสินใจไว้ที่ศูนย์กลางของอำนาจทำให้อโยบายการพัฒนาหลายอย่างไม่สามารถสนองตอบและแก้ไขปัญหาที่แท้จริงให้กับประชาชนในระดับรากหญ้าได้อย่างทันทั่วที่หลายครั้งได้เกิดการพยายามปฏิเสศที่จะให้รัฐยุ่งเกี่ยวในบางกิจกรรมและบางโครงการซึ่งถือเป็นอิทธิพลของกระแสชุมชนนิยมที่รัฐจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทต่อปัญหาหรือการพัฒนาให้อยู่ในสถานะของ “ผู้รับฟัง” ที่ต้อง “ยอมรับ” และ “เปิดประตู” ให้ประชาชนในระดับรากหญ้ามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการการพัฒนาหรือปัญหาที่เกิดขึ้น

๓. การผสมผสานฐานคิดของปัจเจกชนและชุมชนนิยม

แนวความคิดในเรื่องนี้จะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นของการสร้าง “ทุนทางสังคม” บนพื้นฐานของการสร้าง “ประชาสังคม” โดยมีฐานรากทางความคิดที่ตั้งอยู่บนความเชื่อมั่นในศักยภาพของปัจเจกชน แต่ในขณะที่เดียวกันเขาก็ปฏิเสธความสุดโต่งในชุมชนนิยมที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาจนเกิดการขับเคลื่อนในลักษณะประชาสังคมที่ไม่อยากให้รัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวในชุมชน และในทางตรงกันข้ามอาจจะต้องมีการเปิดช่องว่างให้รัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวได้ในฐานะที่เป็นองค์การที่พร้อมจะการสนับสนุนช่วยเหลือ และมีส่วนในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

๔. หลักการจัดการร่วมกัน (Co-Management) ระหว่างรัฐและชุมชน

การมีส่วนร่วมแบบหลักการจัดการร่วมกันส่วนใหญ่เป็นการมีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างรัฐและชุมชน ทั้งนี้ที่ผ่านมามีปัญหาบางประการในกิจกรรม โครงการ หรือนโยบายสาธารณะของภาครัฐ เป็นต้นว่า ๑) ทุกภาคส่วนหรือบางกลุ่มในชุมชนยังไม่ได้มีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน ๒) เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในหน่วยราชการระหว่างระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ และ ๓) เกิดปัญหาความขัดแย้งหรือการกระทบกระทั่งกับชุมชนใกล้เคียง ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐเข้าไปจัดการหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาท อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการร่วมกันเป็นรูปแบบที่นักวิชาการหลายคนให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่รูปแบบ กฎเกณฑ์ รวมทั้ง “ใคร” ควรเข้ามาจัดการร่วมกันย่อมต้องแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่และในแต่ละสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว

จากการศึกษาายังพบว่า การมีส่วนร่วมนั้นยังมีการแบ่งแยกออกเป็น ๒ ลักษณะ กล่าวคือ ๑) การมีส่วนร่วมเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal-informal Participation) ที่เป็นการมีส่วนร่วมที่ถูกต้องตามระบบขององค์กร ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมตามหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมตามขอบเขตที่องค์กรได้วางนโยบายไว้ และการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีโครงสร้าง อาจเป็นการร่วมตกลงกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มหรือในบรรยากาศของ

^{๒๓} Friedmann, John, **Empowerment : The Politics of Alternative Development**, (Blackwell: Cambridge M.A. and Oxford UK, 1993), p. 6.

ความเป็นส่วนตัวมากกว่าลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ และ ๒) การมีส่วนร่วมทางตรง (Direct Participation) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมกันโดยตรงที่สมาชิกหรือการรวมกลุ่มต่างๆ โดยได้มีส่วนร่วมแบบทันที แต่ละคนมีสิทธิและโอกาสที่จะแสดงการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องโดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน และการมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน^{๒๔}

ขณะเดียวกัน Cohen and Uphoff ยังได้อธิบายถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมว่าประกอบด้วย ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)^{๒๕} ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจถือเป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือกตัดสินใจ เลือกเปรียบเทียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น ๓ ชนิด คือ

๑.๑ การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการจากคนในชุมชนและวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและมีความเป็นรูปธรรมโดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ในระยะนี้สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญของชุมชนและป้องกันความเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นและเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งคนในชุมชนสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการ ทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามาซึ่งประโยชน์สูงสุดของชุมชน

๑.๒ การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ คนในชุมชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้น แต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามา ความสำเร็จในช่วงนี้เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ซึ่งโครงการจะต้องค้นหาความต้องการของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ เป็นความเกี่ยวข้องในชุมชนเมื่อโครงการเข้ามามีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในชุมชน โดยจะมีการรวบรวมข้อมูลขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ กรอบที่สมาชิกยึดถือประกอบด้วย การประชุมเพื่อจัดทำนโยบาย การคัดเลือกผู้นำที่มีอิทธิพลต่อองค์กร^{๒๖}

^{๒๔} Cohen J.M. and Uphoff N.T., *Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specific, World Development*, (New York: Cornell University, 1977), pp. 213-235.

^{๒๕} Ibid, pp. 7-17.

^{๒๖} สถาบันพระปกเกล้า, “การพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน”, เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการการรัฐสภา, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), (เอกสารอัดสำเนา)

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

ในช่วงนี้คนในชุมชนหรือท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติได้ ๓ รูปแบบ คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ สละแรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ทั้งหมดนี้ถือเป็นแหล่งทรัพยากรหลักที่สำคัญซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการ การส่งเสริมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี การบริจาคเงินและวัสดุอุปกรณ์และอื่นๆ เป็นการแสดงให้เห็นทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมนี้คือการรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอะไรโดยวิธีการสมัครใจ การได้รับค่าตอบแทนหรือโดยการบีบบังคับ การสนับสนุน เรื่องทรัพยากรบ่อยครั้งที่พบว่ามีไม่เท่าเทียมกันและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงานโดยการเป็นลูกจ้างหรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกอาสา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการ มีการฝึกอบรมให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการ สำหรับผู้เข้ามาบริหารหรือประสานงานวิธีนี้นอกจากจะเพิ่มความไว้วางใจให้กับคนในชุมชนหรือท้องถิ่นแล้ว ส่วนหนึ่งยังช่วยให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาของตนเอง อีกทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายในและได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหาของคนในท้องถิ่นตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ ทั้งนี้การขอความร่วมมือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เป็นพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่าผลเสียที่ตามมาหลังจากนำโครงการเข้ามาและผลที่เกิดกับคนในชุมชนหรือท้องถิ่นที่เข้าร่วมในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจที่ไม่ควรมองข้าม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แบ่งได้ ๓ รูปแบบ คือ

๓.๑ ผลประโยชน์ด้านวัตถุ ถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล เช่น เป็นการเพิ่มการบริโภค รายได้ และทรัพย์สิน แต่สิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้การสรุปข้อมูลล้มเหลวทั้งนี้ควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าใครคือผู้มีส่วนร่วมและดำเนินการให้เกิดขึ้น

๓.๒ ผลประโยชน์ด้านสังคม ถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพึงพอใจในระบบสาธารณูปโภค การเพิ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการผสมผสานเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนยากจน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องปริมาณ การแบ่งผลประโยชน์ และคุณภาพบริการและความพึงพอใจ

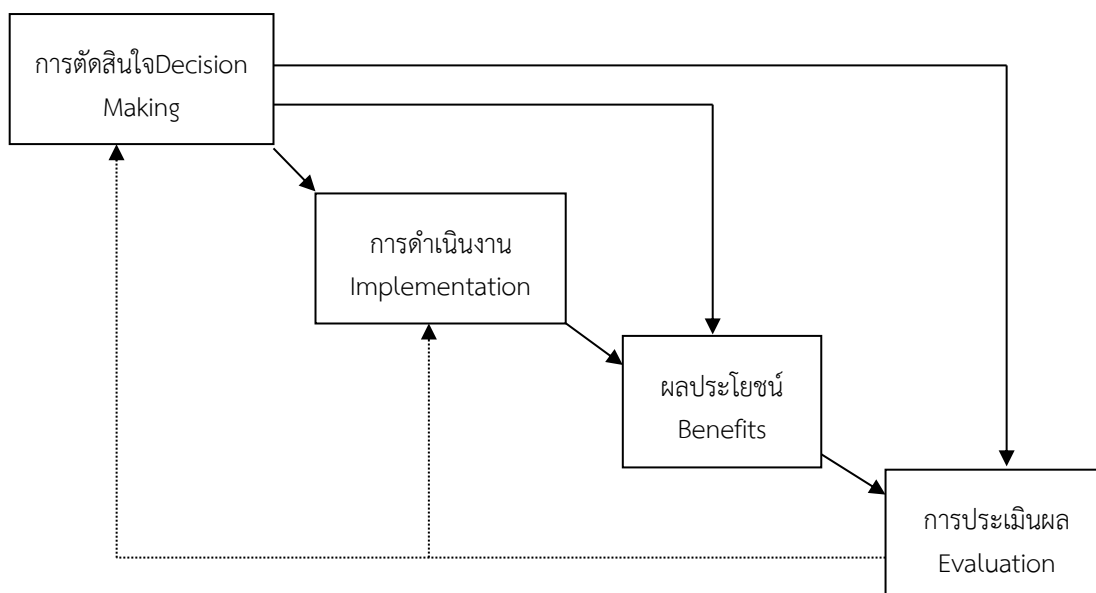
๓.๓ ผลประโยชน์ด้านบุคคล ถือเป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือกเข้ามา เป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมืองโดยผ่านความร่วมมือในโครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการมี ๓ อย่าง คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อำนาจทางการเมืองและความรู้สึกที่ว่าตนเองทำงานมีประสิทธิผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรศึกษาผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วย เพราะอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน และจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วม ทั้งนี้ หากผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับความคาดหวังจะได้แก้ไขเพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นส่วนที่มีการเขียนเป็นรายงานไว้น้อย ทั้งนี้ เราสามารถประเมินโครงการได้ ๒ รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรงและการมีส่วนร่วมทางอ้อม การมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมากกว่าคนในชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อโครงการ ประเมินว่ามีผู้เห็นด้วยกับโครงการหรือไม่ ผู้ที่มีส่วนร่วมได้แก่ใครบ้าง มีส่วนร่วมโดยวิธีใด มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไปอย่างไรและทำอย่างไร จึงจะได้รับการนำไปใช้ประโยชน์

นอกจากนี้ ได้มีคำอธิบายกรอบความคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมไว้ว่า มี ๓ มิติ (Dimensions) และ ๒ บริบท (Contexts) ทั้งนี้ ในมิติของการมีส่วนร่วม ได้แก่

มิติที่ ๑ การมีส่วนร่วมอะไร (What) แบ่งเป็น ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ขณะเดียวกัน Uphoff กล่าวอีกว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย และการตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์และการประเมินผล สำหรับบริบทของการมีส่วนร่วม นั้น หมายถึง ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าไปประโยชน์ที่ได้รับ และรูปแบบที่ต้องกำหนด รวมทั้งสภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ เช่น ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางด้านกายภาพและธรรมชาติ และปัจจัยทางสังคม ดังแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ วงจรของการมีส่วนร่วมของประชาชน^{๒๗}

มิติที่ ๒ มีส่วนร่วมกับใคร (Who, Whom) ได้แก่ การพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามา มีส่วนร่วมกับชาวบ้านในแต่ละขั้นตอน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรที่ให้ทุน ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ ของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระดับชั้นในสังคม ระยะเวลาอยู่อาศัย การถือครองที่ดิน เป็นต้น

มิติที่ ๓ มีส่วนร่วมอย่างไร (How) แบ่งเป็น ๑) ลักษณะของการมีส่วนร่วม เช่น ความเต็มใจเข้าร่วม การได้รางวัลตอบแทน หรือการถูกบังคับให้เข้าร่วม ๒) รูปแบบการมีส่วนร่วม เช่น การเข้าร่วมโดยตรง หรือผ่านองค์กรของชุมชน ๓) ขนาดของการมีส่วนร่วม เช่น ความถี่ และระยะเวลาในการเข้าร่วม ๔) ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นการเสริมพลังหรืออำนาจขององค์กร หรือเป็นการปฏิสัมพันธ์ธรรมดาเท่านั้น^{๒๘}

การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่นเพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน และในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใด

^{๒๗} Farmer, Participation in Project Formenlation Design and Operation, By Norman Uphoff, 1981.

^{๒๘} Norman Uphoff, อังใน มนตรี กรรพุมมาลย์, รายงานวิจัย: “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่” (เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

เกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน ซึ่งสามารถจำแนกตามมิติของระดับการมีส่วนร่วมมี ๓ รูปแบบ^{๒๙} ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

๒. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไม่รู้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

๓. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสรรหรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า ควรเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งในแง่ของคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ตีรวมถึงจะต้องเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นติดตามมา ทั้งนี้ควรมีแนวคิดและเป้าหมายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมเป็นคุณค่าที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบจากมาตรการ นโยบาย กฎหมายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ควรที่จะได้มีโอกาสได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านั้น รวมทั้งมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจภายใต้กลไกและรูปแบบที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้รัฐสามารถนำเอาข้อมูล ข้อคิดเห็น และผลประโยชน์ได้เสียของประชาชนไปเป็นกรอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมาตรการสำคัญรูปแบบหนึ่งในการแบ่งสรรอำนาจ (Redistribution of Power) ในการตัดสินใจให้กับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการให้สิทธิแก่ชุมชนในการร่วมบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่ประชาชนซึ่งสามารถนำไปสู่ระบบและกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นรูปแบบและกลไกสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชน (Empowerment) ถือเป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพและพัฒนาคนโดยเฉพาะประชาชนกลุ่มที่มีความยากจนและด้อยโอกาส ให้เขาเหล่านั้นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของภาครัฐมากขึ้น

^{๒๙} เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๕.

๔. การมีส่วนร่วมนำมาซึ่งการตัดสินใจที่รอบคอบและรอบด้านมากขึ้น เนื่องจากรัฐได้นำเอาทัศนคติที่หลากหลายของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการตัดสินใจในกิจกรรม โครงการหรือนโยบายของตน ทำให้ได้ผลการตัดสินใจที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยสนองตอบหลักความเป็นธรรมหรือความเสมอภาค (Equity) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐได้มีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจของรัฐได้

๖. การมีส่วนร่วมจะนำไปสู่ระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากภาครัฐไม่มีกำลังบุคลากรหรืองบประมาณที่จะคอยตรวจสอบตราสอดส่องว่าไม่มีการละเมิดกฎหมายแต่จะมีเครือข่ายประชาชนคอยเป็นผู้ตรวจสอบตราสอดส่องในเรื่องดังกล่าวแทน

ในส่วนของเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมี ๓ ประการสำคัญ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปโดยอิสระภาพ หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้ามามีส่วนรวมจะต้องเป็นไปอย่างสมัครใจ การถูกบังคับให้รวมไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตามไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

๒. การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปโดยความเสมอภาค กล่าวคือ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ

๓. การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปตามความสามารถ ทั้งนี้ ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมยอมเกิดขึ้นไม่ได้^{๓๐}

ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขย่อยอื่นอีกเป็นต้นว่า ประชาชนต้องมีเวลา ประชาชนต้องมีความสนใจประชาชนต้องสามารถสื่อสารด้วยความเข้าใจต่อกันทั้งสองฝ่าย ประชาชนต้องไม่รู้สึกว่าเป็นผลกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมด้วย^{๓๑}

สำหรับรูปแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้นสามารถจัดได้หลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ดำเนินการ โดยอาจเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำไปจนถึงระดับสูงสุดนั่นก็คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งในบางโครงการอาจสามารถดำเนินการเพียงรูปแบบเดียวก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ แต่สำหรับโครงการที่มีความซับซ้อนของโครงสร้างปัญหาควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการจากหลายๆ รูปแบบเข้าไว้ด้วยกันเพื่อความสำเร็จของโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ตรงกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้เป็น ๕ รูปแบบ^{๓๒} ได้แก่

^{๓๐} ถวิลวดี บุรีกุล, การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและการบวนการ, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

^{๓๑} นิรันดร จงวุฒิเวศน, กลวิธี แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภณการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๖.

^{๓๒} สุคนธ์ เครือน้ำคำและคณะ, การพัฒนาที่มงาน, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.-๒๖.

๑. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

๒. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) หมายถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหรือ ระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้นและเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะ หรือเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

๓. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) หมายถึง การที่ภาคประชาชน และส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม รวมถึงผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

๓.๑ การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการหรือผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นรวมถึงตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับวงกว้างเพื่อรวมหลายๆ ชุมชนในคราวเดียวกันในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบเหมือนกันหรือคล้ายกัน

๓.๒ การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถามและให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไปและผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะ รวมถึงผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

๓.๓ การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นยอมรับ มีหลักเกณฑ์ มีประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้นและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ทั้งนี้รูปแบบการประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนักและไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมาย ที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดให้หลายวันและไม่จำเป็นว่าจะต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

๔. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การที่ภาคประชาชนและส่วนงานที่เกี่ยวข้องมีสิทธิ์และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อประเด็นปัญหา ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะทำให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่ายนัก ทั้งนี้ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่

เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ และประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

๕. การใช้กลไกทางกฎหมาย (Law) หมายถึง การที่ภาคประชาชนและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง มีสิทธิ์และมีส่วนร่วมในเชิงของการป้องกันแก้ไข เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าจะได้รับ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือ ๒๕๕๐ ก็ดี ต่างก็ได้ให้หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายๆ ด้าน เป็นต้นว่า

๕.๑ ด้านการรับรู้ข่าวสาร

๕.๒ ด้านการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางการปกครอง

๕.๓ ด้านการกำหนดนโยบาย

๕.๔ ด้านการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๕ ด้านการคัดเลือกผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๖ ด้านการตรวจสอบและการปฏิบัติงาน

๕.๗ ด้านการออกกฎหมาย

ทั้งนี้ ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญทั้งในรูปของปัจเจกและในรูปขององค์กรตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่างๆ ประกอบรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามการใช้กลไกทางกฎหมายนี้จะทำให้เกิดความยึดถือต่อการดำเนินการโครงการหรือการยุติโครงการ รวมทั้งมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วย

ขณะเดียวกันสถาบัน IAP2 (International Association for Public Participation)^{๓๓} ซึ่งเป็นสถาบันฝึกอบรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ตามกรอบแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ^{๓๔} ที่ได้กล่าวถึงหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐใน ๕ ระดับ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ซึ่งเป็นระดับเริ่มต้นประชาชนมีบทบาทน้อย เป้าหมาย คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและถูกต้องแก่ประชาชน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ทางเลือก และทางแก้ไข ตัวอย่างเช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับ เสียงตามสาย ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและถูกต้อง

^{๓๓} สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน, คู่มือการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : กรมชลประทาน, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๓๔} United Nation, “ Popular Participation asa Strategy for Promoting Community Level Action and Nation DevelopmentReport of The Meeting for The Adhoc Group of Expert” . Department of International Economic and Social Affair, (New York: United Nation, 1981), pp. 123-124.

๒. การมีส่วนร่วมในระดับปรึกษาหารือ (Consult) ระดับนี้ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ เป้าหมายคือการได้รับข้อมูลและรับความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ทางเลือก และแนวทางแก้ไขตัวอย่าง เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสนทนากลุ่มย่อย การจัดเวทีสาธารณะ ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการรับฟังความคิดเห็น ตระหนักถึงข้อมูล และความคิดเห็นของประชาชนในการตัดสินใจ

๓. การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงาน ตลอดกระบวนการตัดสินใจมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารระหว่างรัฐและประชาชนอย่างจริงจัง เป้าหมายคือ การทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจว่า ความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนจะได้รับการพิจารณา ตัวอย่างเช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสำรวจความคิดเห็นโดยการปรึกษาหารือ ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การทำงานกับประชาชนเพื่อให้ความคิดเห็นและข้อมูลจากประชาชนสะท้อนในทางเลือก

๔. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เป็นการให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและรัฐทำงานร่วมกันในกระบวนการตัดสินใจ เป้าหมายคือ การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่การระบุปัญหาพัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข ตัวอย่างเช่น การตั้งเป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน การสร้างฉันทามติ กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การร่วมงานกับประชาชน เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวคิดใหม่จากประชาชน โดยสัญญาว่าจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจทางออกของปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๕. การมีส่วนร่วมในระดับให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) ถือเป็นขั้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมสูงที่สุด เป้าหมายคือ การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจลงมือด้วยตนเอง โดยรัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้นรูปแบบการมีส่วนร่วม คือ การลงประชามติ และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยกระบวนการระชาคม มักเป็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ประโยชน์ของการตัดสินใจขั้นนี้ คือ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เข้าใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน คำสัญญาที่หน่วยงานให้กับประชาชน คือ การปฏิบัติตามสิ่งที่ประชาชนตัดสินใจเลือก

นอกจากนั้นหากมองโดยหลักการพื้นฐานทางทฤษฎีของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๑๐ ประการที่ควรคำนึงถึงหรือตั้งไว้เป็นหลักการที่สำคัญ ๆ ได้แก่

๑. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
๒. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วตั้งแต่เกิดโดยเหตุที่เขายากจนอยู่นั้นมิใช่จากกรรมเก่า
๓. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมกันรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรหรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อมได้
๔. เชื่อว่าชาวชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่งบางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อยๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก

๕. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมรับให้เหมาะสมกับตนเองอย่างเหมาะสม

๖. การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้

๖.๑ ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเองแทนที่จะเป็นบุคคลอื่นที่ “เขาไม่รู้จักรัก” หรือที่ “เขาไม่ไว้วางใจ” ที่บอกว่าจะมาช่วยเขา แต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง

๖.๒ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้นๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วม และที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคนอีกทั้งโครงการให้ความจริงใจด้วย

๖.๓ ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วยอาจไม่ได้ผลหรืออาจเกิดความเสียหาย

๖.๔ มีการสื่อสาร ๒ ทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้-เสีย ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิด ผลดี-ผลเสีย อย่างไรเพียงใดอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้

๖.๕ ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ-ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้ต้องการเข้ามาร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น การร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้น ๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดีที่ยั่งยืนกว่าการที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป

๖.๖ ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

๖.๗ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนเกินกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

๖.๘ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

๖.๙ มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการและผู้มีส่วนได้เสีย

๗. เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่น้อยและชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้น การจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

๘. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วมหรือ และให้มีตัวแทนมีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งยอมขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของเขามาก การมีตัวแทนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีที่เป็นหมู่บ้านมีประชาชนหลากหลายกลุ่มจึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมีส่วนร่วมเพิ่มเติม

๙. ไม่มีสิ่งใด ได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

๑๐. การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มากมิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว^{๓๕}

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกันสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้นำ (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

๑. ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถอดถอนผู้นำเป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่นการเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยการนับคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปีจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้มีได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริงและผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นแค่ไม้ประดับเท่านั้น

๒. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ นั่นก็คือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นภัยคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม^{๓๖} ซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน โดยเป็นทางรัฐศาสตร์ในเรื่องของการปกครองตนเอง (Self-government) คือ ต้องการให้ประชาชนได้เข้าไปตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทุก ๆ แขนง ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ (Decision Making) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการ (Implementation) ด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรมพัฒนา เป็นต้น การตัดสินใจยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องของผลประโยชน์ (Benefit) และการประเมินผล (Evaluation) ในกิจกรรมการพัฒนาด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการตัดสินใจนั้นเกี่ยวข้องเกือบโดยตรงกับการปฏิบัติการ แต่ก็เกี่ยวข้องกั ผลประโยชน์และการประเมินผลด้วยเหมือนกัน โดยที่ผลประโยชน์นั้นเป็นผลมาจากการปฏิบัติการ และผลประโยชน์ก็จะมาเป็นตัวกำหนดให้มีการประเมินผล ซึ่งต่างก็ได้รับผลมาจากขั้นตอนการตัดสินใจแล้วทั้งสิ้น^{๓๗}

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ

^{๓๕} นิรันทรชัย พัฒนาพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๑๔ - ๑๕.

^{๓๖} ดิน ปรีชญพฤทธิ, ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๘), หน้า ๖๒.

^{๓๗} อิศิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๓๒๐.

ประชาชนและวิธีการที่ประชาชนเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อตน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

๑. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร
 ๒. เน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน
 ๓. อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ นั้นจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
 ๔. เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
 ๕. มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม
 ๖. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ^{๓๘}
- ๒.๓.๓ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย
แนวความคิดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย จำแนกเป็น ๔ แนวคิด ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct democracy) ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ประชาชน หรือพลเมืองของรัฐจะทำหน้าที่เป็น “สภา” โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในการประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ด้วยตัวเอง เพราะเชื่อว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม แต่ภายหลังเมื่อสมาชิกของสังคมเพิ่มจำนวนมากขึ้นและสังคมมีความซับซ้อนขึ้น การปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยตรงจึงกลายเป็นเรื่องยากที่จะสามารถทำได้จริง เพราะประชาชนทุกคนไม่สามารถเข้ามาใช้อำนาจของตนเองได้ในทุกกิจกรรมของประเทศ ปัจจุบันมีการใช้ประชาธิปไตยทางตรงในเรื่องของการลงประชามติ (Referendum) การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน (Initiative) การถอดถอนผู้แทนรายบุคคลหรือทั้งสภา

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน หรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative democracy) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้คือ การที่ประชาชนได้ทำหน้าที่เลือกผู้แทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนในรัฐสภาผ่านระบบที่เรียกว่า “การเลือกตั้ง”

๓. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy) หรือที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นการนำการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้นโดยให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารในเรื่องสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชนอำนาจในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของ

^{๓๘} สถาบันพระปกเกล้า, แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก, (นนทบุรี : ธรรมดาเพรส จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕-๑๖.

“ผู้แทน” ซึ่งก็คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ “สถาบันการเมือง” ต่าง ๆ อาทิ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน องค์กรอิสระ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชนสามารถทำหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่

๔. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลง (सानเสวนาหาทางออก) (Deliberative democracy) เป็นประชาธิปไตยแบบถกแถลงที่เป็นกระบวนการสำคัญของประชาธิปไตยภาคพลเมือง ประชาธิปไตยชุมชน เป็นความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เป็นรูปแบบสถาบันที่ตายตัว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อน และมีความแตกต่างหลากหลายได้ ทั้งนี้ หลักการประชาธิปไตยแบบถกแถลงไม่ได้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพราะระบอบประชาธิปไตยทั้งสองแบบสามารถอยู่คู่กันได้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยแบบถกแถลงจะช่วยแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของระบบการเมืองแบบตัวแทน โดยการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่มีความสำนึกทางการเมือง (Active citizen) และมีจิตสาธารณะรวมหมู่ (Civic life) รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ที่เห็นได้ชัดคือการที่ภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองเข้าร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนถกแถลงกันเพื่อนำเสนอแนวคิดของตนในการสร้างนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตนเอง หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้คือ กระบวนการที่ให้ประชาชนทุกคน หรือภาคพลเมืองได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตอบสนองข้อเรียกร้องเพื่อให้ตัวแทนของตนหรือรัฐบาลนำไปปฏิบัติต่อไป

การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจึงสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ รูปแบบที่หลากหลายเหล่านี้ได้ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กว้างขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสสื่อสารกับรัฐมากยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน รวมทั้งมีโอกาสสานผลประโยชน์ร่วมกันทำให้การดำเนินนโยบายการเมืองเศรษฐกิจ และสังคมเปลี่ยนผ่านไปสู่ “การเป็นประเด็นสาธารณะ” ที่ทุกคน ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและสนใจ ที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้เปลี่ยนข้อความคิดที่ว่า การตัดสินใจทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของ “นักการเมือง” ไปสู่การเป็น “เรื่องของคน”

ไนและเวอร์บา (Nie and Verba)^{๓๙} ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจน ไว้ ๔ รูปแบบ คือ

๑. การลงคะแนนเสียง (Voting) ซึ่งเห็นว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนมี อิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนดังกล่าวนี้ คือ ความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชมของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

^{๓๙} Nie, N. H., & Verba, S. “Political Participation”, In Handbook of Political Science, Fred I. Greenstein and Nelson Polsby (eds.), Readings, (Mass: Addison Wesley, 1975) : 9-12.

เพราะเป็นเพียงการ เปลี่ยนแปลงการลงคะแนนเสียงจากผู้สมัครคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิตของการเลือกตั้งนี้ กว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือพลเมืองทั้งหมด เพราะการร่วมชื่นชอบของพลเมือง และแรงกดดันทำให้คะแนนเสียงเป็นเสมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

๒. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign Activity) ซึ่งพบว่า การที่พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้โดยกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำเช่นเดียวกับกิจกรรมการลงคะแนนเสียง ผลผลิตของการรณรงค์หาเสียงนำไปสู่ความขัดแย้งได้ และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยาก และต้องการความคิดริเริ่มมากกว่าการลงคะแนนเสียง สำหรับขอบเขตของกิจกรรมรณรงค์หาเสียงได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียงการทำงานอย่างกระตือรือร้นเพื่อพรรคการเมือง ตลอดจนการร่วมประชุมสัมมนาทางการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

๓. การติดต่อในฐานะของพลเมือง (Citizen-Initiated) การมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบนี้ หมายถึง การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นการกระทำตามลำพัง โดยตัดสินใจเกี่ยวกับเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาของ การเข้ามีส่วนร่วมเอง การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้สามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก เนื่องจากบุคคลสามารถเลืกดัดสินใจเรื่องที่จะติดต่อ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ

๔. การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมือง ในสังคมประชาธิปไตยประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะชุมนุมและเคลื่อนไหวกว้างทางการเมืองได้ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาล การชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างทางการเมือง ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาล และเพื่อแสดงการเรียกร้องให้รัฐบาลสนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างรวดเร็ว

ตารางที่ ๒.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการ/ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Friedmann, John,	๑. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Access to Information) ๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยได้รับข้อมูลและอย่างมีความหมาย (Informed and Meaningful Public Participation) ๓. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมหรือการได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Access to Justice or Access to Redress and Remedy)
เจเลียว บุรีภักดี และคณะ,	การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่นเพราะประชาชนในท้องถิ่น

ตารางที่ ๒.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/ แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อคิน รพีพัฒน์	ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกันสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้นำ (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)
สถาบันพระปกเกล้า	ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

๒.๒.๓ กลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตย

ในส่วนของความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ ที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การควบคุมการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองกล่าวคือการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่าสังคมนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ โดยนัยนี้นักวิชาการทางรัฐศาสตร์บางกลุ่มจึงถือว่า การพัฒนาทางการเมือง คือ การทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองโดยตรง โดยเฉพาะการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ในส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม กิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์กรทางการเมือง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การแสดงออกซึ่งกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้คือกระบวนการทางการเมืองซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ทั้งนี้ กลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยนั้น ประกอบด้วย

๑. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้ง่ายที่สุด การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคนที่มีอายุครบ ๑๘ ปี เพื่อไปทำหน้าที่เลือกตัวแทนของตนเองเข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภา โดยการออกกฎหมายและเข้าไปบริหารประเทศ ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วน

ร่วมในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งสุจริตและเที่ยงธรรม ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ เช่น สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง และช่วยแจ้งเหตุหรือเบาะแสการทุจริตซื้อสิทธิ์ขายเสียงเมื่อพบเห็น รวมทั้งใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือร่วมตรวจสอบการเลือกตั้งโดยเป็นสมาชิก หรืออาสาสมัครขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรับรองให้ตรวจสอบการเลือกตั้ง ร่วมเป็นเจ้าหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เช่น กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนนกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

๒. การมีส่วนร่วมกันจัดตั้งและเป็นสมาชิกพรรคการเมือง พรรคการเมืองมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากว่าพรรคการเมือง คือ สถาบันหลักที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง “ภาครัฐ” กับ “ภาคประชาชน” โดยที่พรรคการเมืองจะนำเอาปัญหาหรือความต้องการของประชาชนมาแปลงเป็นนโยบายของพรรค เพื่อนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองยังเป็นการสร้างเจตนาารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนาารมณ์ตามวิถีทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓. การมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย กฎหมายมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการต่าง ๆ ภายในรัฐ เนื่องจากกฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารและการปกครองประเทศ ทั้งยังเป็นการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของผู้ปกครอง (รัฐบาล) เป็นการจัดระเบียบของสังคม เป็นหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชน และก่อให้เกิดความชอบธรรมขึ้นในสังคม จึงเกิดแนวคิดที่ว่าเมื่ออำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ดังนั้น กฎหมายที่ออกมาบังคับแก่ประชาชนจะต้องมาจากประชาชนซึ่งก็คือการเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน เพราะแต่เดิมการเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยทั่วไปมักกระทำ โดยคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายได้เป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนสามารถเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงยึดหลักการเดิมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่ได้ลดจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมายโดยให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

๔. การมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่ง การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่ง กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก โดยให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดสามารถเข้าชื่อร้องขอต่อวุฒิสภาซึ่งเป็นสภาสูงเพื่อให้มีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ออกจากตำแหน่ง ครอบคลุมผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ผู้ดำรง

ตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งหรือข้าราชการระดับสูง ส่วนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ยังคงหลักการเดิมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งให้สิทธิประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๔ (๑) ได้ เป็นการให้สิทธิประชาชนในการตรวจสอบ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินหรือกิจการของรัฐ

๕. การมีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามติเป็นกลไกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยผ่านกระบวนการ ในการแสดงความเห็นของประชาชนด้วยการลงคะแนนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ถือเป็นโอกาสที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความต้องการที่แท้จริงของตนให้รัฐบาลทราบก่อนที่จะนำมา ตัดสินใจหรือการตัดสินใจนั้นออกเป็นกฎหมายหรือนำไปปฏิบัติเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป การออกเสียงประชามติต่างจากการประชามติที่การออกเสียงประชามติจะต้องมีการลงคะแนนออกเสียงเพื่อห้ามติของประชาชน ส่วนประชามติเป็นเพียงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบในเรื่องนั้น ๆ ก่อนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐจะมีคำสั่งหรือดำเนินการใด ๆ

๖. การมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น หากจะมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ อันเป็นสาระในรัฐธรรมนูญจะมีการเปิดช่องทางหรือมีกลไกในการแจ้งข้อมูลให้แก่ประชาชนทราบ หรือรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความรอบคอบ รัดกุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน หรือเกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่น้อยที่สุด

๗. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ถือเป็นระดับที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับประชาชน ชุมชน และพื้นที่มากที่สุด เพราะนักการเมืองท้องถิ่นหรือตัวแทนที่ประชาชนเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่ใน “สภาท้องถิ่น” ล้วนแต่เป็นสมาชิกของชุมชน และข้าราชการท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ก็เป็นคนในชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่นก็เป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกจากผู้แทนซึ่งเป็นคนในชุมชนหรือเป็นบุคคลที่มีบ้านพักอาศัยในชุมชน ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นการปกครองที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นของคนในชุมชนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น หากสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กระทำการใด ๆ ที่มีพฤติการณ์ทุจริตหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีพฤติการณ์ไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นมีสิทธิเข้าชื่อหรือ

ลงคะแนนเสียงตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนดเพื่อถอดถอนบุคคลดังกล่าวให้พ้นจากตำแหน่งได้ ทั้งนี้ ขั้นตอนหรือวิธีการในการถอดถอนจะขึ้นอยู่กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องจะบัญญัติไว้ รวมทั้งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น ไม่ดำเนินการจัดระเบียบสถานบันเทิงอันอาจส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน หรือเมื่อประชาชนเห็นว่าควรจะมีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นใด ๆ อันจะเป็นผลดีแก่ประชาชนในท้องถิ่นก็สามารถที่จะเข้าชื่อยื่นคำร้องต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ทั้งนี้ ขั้นตอน วิธีการในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นจะขึ้นอยู่กับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๘. การมีส่วนร่วมในการประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการที่เรียกว่าประชาพิจารณ์นั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ให้แสดงความคิดเห็นให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อปกป้องไว้ซึ่งสิทธิของตนตามกฎหมาย และเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจอย่างผิด ๆ หรือกระทำการอันใดเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบในทางลบที่จะมีต่อกลุ่มอื่น การเปิดโอกาสให้มีการรับรู้และแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ก่อนจะมีการตัดสินใจในนโยบายที่สำคัญนั้น เป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการที่เรียกว่าประชาพิจารณ์นั้น ได้บัญญัติให้มีขึ้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่นและมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็มีบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาพิจารณ์เช่นกันโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๘ ในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และมาตรา ๑๗๘ วรรคสาม ในหมวด ๘ คณะรัฐมนตรี

๒.๒.๔ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

๑. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายและบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๓. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๔. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขา ก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติและยังอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการจะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่ายที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๖. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๗. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชนเพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐรวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจาก Democracy ในภาษาอังกฤษแปล มาจากคำว่า Democratic ในภาษากรีกโบราณ มาจากคำว่า Demos = ประชาชน กับคำว่า Cartos = ปกครอง หรือหลักเกณฑ์ เมื่อนำมารวมกันจะมีความหมายว่า การปกครองโดยประชาชน หรือหากจะแปลโดยรากศัพท์ก็จะมีความหมายว่า การปกครองโดยผู้ถูกปกครอง หรือการปกครองโดยประชาชน การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน^{๔๐}

๒.๓.๑ ความหมายเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองตนเองของประชาชนตรงกันข้ามกับระบอบอำนาจนิยม (เช่น ระบอบราชาธิปไตย ระบอบเผด็จการทหาร ระบอบอำมาตยาธิปไตย) ซึ่งเป็นระบอบปกครองโดยคนเดียวหรือโดยคนกลุ่มน้อยผู้มีอำนาจมากกว่าประชาชนทั่วไป (พวกอภิสิทธิ์ชน)

^{๔๐} ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

ในโลกยุคเศรษฐกิจตลาดเสรีสมัยใหม่คนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลเมืองผู้เสียภาษี (ทั้งทางตรงและทางอ้อม) และเป็นเจ้าของสาธารณสมบัติร่วมกันเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่จะสร้างควมมีประสิทธิภาพ (ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ) และความเป็นธรรมได้มากกว่าระบอบอำนาจนิยม ในบางสถานการณ์ในระบอบอำนาจนิยมอาจจะมีผู้ปกครองที่เป็นคนดีหรือคนเก่งอยู่บ้าง แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่าเขาหรือลูกหลานหรือพรรคพวกเขาที่ได้ตำแหน่งจากการสืบเชื้อสายหรือการแต่งตั้งจะปกครองประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมสำหรับคนส่วนใหญ่เสมอไป เพราะระบบสืบเชื้อสายและแต่งตั้งเป็นระบบที่ไม่แน่นอนและไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการให้คนสืบทอดอำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบ ถ่วงดุล มักนำไปสู่การฉ้อฉลเพื่อประโยชน์ส่วนตน ฉะนั้นระบอบประชาธิปไตยดีกว่าระบอบอำนาจนิยมในแง่ที่ว่า มีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพกว่า และมีระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองมีอำนาจมากเกินไปได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ไม่ใช่สักแต่มีการเลือกตั้ง แต่ยังมี การซื้อเสียง ขायเสียง การโกง การใช้อำนาจ และระบบอุปถัมภ์คงอยู่ในสังคม

๒.๓.๒ หลักเกณฑ์สำคัญของประชาธิปไตย

๑. เชื่อในอำนาจอธิปไตยของปวงชน ถือว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจอธิปไตย เป็นของประชาชนทั้งประเทศร่วมกัน อำนาจอธิปไตยนี้ เห็นได้จากการเลือกตั้ง ประชาชนจะเลือกคนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองแทนตัวเอง องค์การในการปกครองประเทศสูงสุดคือรัฐบาล การเลือกตั้งจะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ จะต้องมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ^{๔๑}

๑.๑ เป็นการเลือกที่เป็นไปโดยอิสระ ไม่มีการบังคับ จูงใจ ให้อำมิสสินจ้าง

๑.๒ เป็นการลงคะแนนเสียงโดยการลงคะแนนลับ

๑.๓ เป็นการเลือกตั้งอย่างแท้จริงคือต้องมีผู้ลงรับสมัครเลือกตั้งมากกว่า ๑ คน และไม่ทำการคดโกงโดยวิธีการต่าง ๆ

๑.๔ เป็นการเลือกตั้งที่มีการกำหนดระยะเวลาคือกำหนดไว้ว่าจะอยู่ได้ในตำแหน่งกี่ปีถึงจะมีการเลือกตั้งกันใหม่อีกครั้ง

๑.๕ ผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและผู้ที่ยังไม่ลงรับสมัครเลือกตั้ง มีสิทธิเสมอภาคและใช้สิทธิได้ทั่วถึง

๒. ข้อสำคัญของการเลือกตั้ง ถ้าประชาชนส่วนใหญ่เลือกตั้งไม่เป็น ไม่เข้าใจการเมืองระบอบประชาธิปไตยและไม่เข้าใจ วัตถุประสงค์สำคัญของการเลือกตั้ง อาจเป็นสาเหตุของการทำลายประชาธิปไตยได้อย่างไม่รู้ตัว

^{๔๑} วิทยากร เชียงกุล, “รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๗”, รายงานวิจัย, (ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗.

๓. การมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเราโดยเฉพาะเรื่อง การเมือง คือ คอยเฝ้า ติดตาม เฝ้าดูบทบาท และพฤติกรรมของรัฐบาลและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่ามี นโยบายอะไรออกมา และมีผลกระทบอะไรต่อการดำรงชีวิตประจำวันของเราหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สามารถกระทำได้โดยผ่านพรรคการเมือง ผ่านกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มกดดัน เพื่อที่จะทำให้รับรู้และเข้าใจข้อเท็จจริงของการบริหารบ้านเมืองและรู้เท่าทัน นักการเมือง

๔. การยึดถือเสียงข้างมากที่เคารพสิทธิเสียงส่วนน้อยมนุษย์เรานั้น ต่างคนต่างจิตใจ จะหาความเป็นเอกฉันท์ในทุกเรื่องนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก ลำบากมากแต่ควรต้องยอมรับหลักการการ คงอยู่/ดำรงอยู่ของฝ่ายค้านคือเคารพในความคิดเห็น ที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลไม่ดูถูกหมิ่นประมาท เสียงส่วนน้อย พรรคฝ่ายค้านโดยดูถูกเหยียดหยาม จากสมาชิกพรรคพลังประชาชนอยู่เสมอที่สำคัญ ไม่กระทำการอันใดที่จะไปละเลยสิทธิหรือไปละเมิด/ยับยั้งสิทธิของฝ่ายค้าน โดยการใช้เสียงข้างมาก ลากไป

ขณะเดียวกันหลักการสำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีประเด็นสำคัญ ที่เป็นหลักการที่ต้องยึดถือและปฏิบัติให้เกิดขึ้น ดังนี้

๑. เชื่อในหลักเสรีภาพ เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าทำอะไร ก็ได้หมดทุกอย่าง แต่หมายความว่ากระทำใด ๆ ก็ได้ตามขอบเขตที่กำหนดไว้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและไปละเมิดสิทธิผู้อื่น

๒. เชื่อในหลักเสมอภาค หมายความว่ามีความเสมอภาคบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกันเรื่องทุกอย่าง

๓. เชื่อในหลักเหตุผลและภราดรภาพ กล่าวคือ การยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญ เคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงสิ่งที่ขาดเสียมิได้คือค่านึงถึงประเทศชาติบ้านเมืองเป็นหลัก การที่จะมีการเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงนั้นประชาชนจะต้องมีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตยด้วยหรือที่เรียกว่า มีจิตวิญญาณ ประชาธิปไตย นอกจากนั้นหลักการสำคัญของประชาธิปไตย^{๔๒} ยังมีองค์ประกอบสำคัญในมิติอื่น ๆ ที่ น่าสนใจ เป็นต้นว่า

๑. การมีเหตุผลและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๒. มีความอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่าง

๓. การตกลงอย่างสันติวิธี

๔. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

^{๔๒} วิทยากร เชียงกุล, “รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๗”, รายงานวิจัย, (ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๘), หน้า ๑๕.

๕. ตระหนักถึงเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมคือการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

จากการศึกษายังพบว่า หลักการประชาธิปไตยยังมีรายละเอียดปลีกย่อยอีกมากมายหลายประเด็น แต่ที่ถือว่าสำคัญและนักการเมืองต้องยึดถึงเป็นสรณะนั้น จะต้องประกอบไปด้วย^{๔๓}

๑. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular sovereignty) ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ ระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตย และมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชนจนมีคำกล่าวที่ว่าเสียงของประชาชนคือเสียงของสวรรค์

๒. สิทธิเสรีภาพ (Rights and freedom) เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิดังกล่าวต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญและการบังคับกฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำที่อำนาจตามกฎหมาย จะต้องยึดถือตัวบทกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับ ละเมิดเจ้าของอำนาจอธิปไตย

๓. ความเสมอภาค (Equality) ความเสมอภาคภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมด หนึ่งคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (One man one vote) ความเสมอภาคดังกล่าวนี้ หมายถึงความเสมอภาคทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the law) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตาม ถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

๔. หลักนิติธรรม (The rule of law) ได้แก่ การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศ โดยกฎหมายดังกล่าวนี้ต้องผ่านกระบวนการร่างกฎหมายอย่างถูกต้อง และหลักของกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยกระบวนการยุติธรรม (Due process of law) จะต้องเป็นไปตามครรลองหลักนิติธรรม (The rule of law) จึงต่างจาก (The rule by law) ซึ่งหมายถึงการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศโดย ไม่คำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย และบ่อยครั้งก็กลายเป็นการบริหารงานโดยตัวบุคคล (The rule by men) มากกว่าหลักการ

๕. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (The democratic ethos) ซึ่งหมายถึง ค่านิยมที่ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษาและทางสังคม ให้มีความเชื่อและศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย มองคนอื่นด้วยสายตาที่เสมอภาค ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตย

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

๖. ความอดทนอดกลั้น (Tolerance) ความใจกว้าง (Open-mindedness) และ ความมีน้ำใจนักกีฬา (Sporting spirit) ทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตย เพราะใน สังคมประชาธิปไตยนั้นจะต้องยอมรับความแตกต่างทั้งในเชื้อชาติศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีจุดยืนและความคิดเห็นทางการเมืองของคนในสังคม การรู้แพ้ชนะ รับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักปราชญ์ราชบัณฑิตและผู้มีประสบการณ์ เพื่อนำมาประมวลใช้ให้เป็น ประโยชน์ในการทำงานที่สำคัญ อะไรที่ตนไม่ชอบและไม่พอใจแต่ตราบเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิของตน ก็ต้องยอมให้สิ่งนั้นปรากฏอยู่เพราะเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้ระบบที่มีความเสมอภาค

๗. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยคือกรรมวิธี (Means) เพื่อเป้าหมายทาง การเมือง แต่ขณะเดียวกันระบบประชาธิปไตยตกเป็นเป้าหมายอันสูงส่ง (Noble end) ในตัวของมัน เอง การมองว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเฉพาะกรรมวิธีหรือ Means จึงไม่ถูกต้อง ถึงแม้ว่า End คือผลประโยชน์จะตกต่อสังคมก็ตาม เพราะถ้าทำลายกระบวนการของความถูกต้องแม้จะ ส่งผลใน ทางบวกต่อสังคม แต่ถ้ามีผลกระทบในทางลบต่อระบบก็จะเป็นการ ทำลายเป้าหมายอัน สูงส่งของระบอบประชาธิปไตย อันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง ประชาธิปไตยจึงเป็นทั้งกรรมวิธี (Means) และเป้าหมาย (End) ในตัวของมันเอง ทั้งสองส่วนนี้ต้องไปด้วยกัน

๘. ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติบริหารและศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องตระหนักว่าตนเป็นผู้ซึ่งได้รับอาณัติจากประชาชน ดังนั้น ผลประโยชน์สูงสุดจะต้องเป็น ผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ของประชาชน ส่วนใหญ่การกระทำอันใดขัดต่อผลประโยชน์ ของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การนั้นย่อมไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องมี ความรู้สึกว่า สิ่งที่ตนทำอยู่นั้นเป็นการประกอบภารกิจศักดิ์สิทธิ์ (Sacred mission) หรือหน้าที่อันสูงส่ง (Noblesseoblige) เพื่อประชาชน เพื่อชาติและแผ่นดิน

๙. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ จำเป็น อย่างยิ่งต้องยึดถือหลักจริยธรรมทางการเมือง รวมตลอดทั้งมารยาททางการเมือง โดยจะต้องกระทำ หน้าที่ อย่างซื่อสัตย์สุจริต คำนึงถึงผลดีผล เสียที่จะเกิดต่อประชาชน ชาติและบ้านเมือง เสียสละ ความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม เพราะงานการเมืองเป็นงานอาสาสมัครที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

๑๐. ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การกระทำอันใดก็ตามต้อง คำนึงถึงหลักการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (Legality) ความชอบธรรมทาง การเมือง (Legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (Decency) ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ทั้งหลาย ทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งานที่รับผิดชอบอยู่นั้นประสบความสำเร็จ การมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตาม ลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ไม่พอเพียง การกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้อง ตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรมทางการเมือง อันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองในที่สุด

๑๑. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมรัฐาภิบาล (Good governance) ซึ่ง ได้แก่ ความชอบธรรมทางการเมือง (Legitimacy) ความโปร่งใส (Transparency) การมีส่วนร่วมของ ประชาชน (Participation) ความรับผิดชอบเป็นได้ให้ไต่เบี่ยงได้ (Accountability) และความมี

ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ (Efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผล ในทางบวกทั้งในแง่ผลได้ (Output) และผลลัพธ์ (Outcome)

๑๒. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสามารถนำ ประเทศชาติและสังคมไปสู่ความเจริญ หรือไปสู่ความเสียหายในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมือง สังคม เศรษฐกิจ อุดมการณ์ศรัทธาและความเชื่อในระบบ ฯลฯ ต้องเป็นบุคคลที่เป็นที่นิยมไปด้วย คุณสมบัติ อันได้แก่ การมีอุดมการณ์ทางการเมือง (Political ideology) การมีจริยธรรมทางการเมือง (Political ethics) การมีความรู้ทางการเมือง (Political knowledge) การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (Political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (Political mood) ของประชาชนอย่างถูกต้อง

นอกจากนั้น ยังต้องบริหารประเทศโดยคำนึงถึงหลักนิติธรรมและคุณสมบัติอื่น ๆ ที่กล่าว มา ๑๑ ข้อเบื้องต้น เพื่อจะดำรงไว้ซึ่งความชอบธรรมที่จะดำรงตำแหน่งบริหารและการใช้อำนาจรัฐ (Moral authority) ผู้ใดก็ตามที่ขาดหลักการข้อที่ ๑๒ ดังกล่าวมานี้ย่อมจะเสียความชอบธรรมทาง การเมืองในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วิทยากร เชียงกุล	๑. การมีเหตุผลและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ๒. มีความอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่าง ๓. การตกลงอย่างสันติวิธี ๔. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ๕. ตระหนักถึงเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมคือการ คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง

การตัดสินใจเป็นการพิจารณาโดยใช้ข้อมูลหลักการและเหตุผล วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนใน การหาทางเลือกที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด จากหลาย ๆ ทางเลือกที่สามารถตอบสนองเป้าหมายของ ผู้เลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนขององค์ประกอบในการตัดสินใจนั้นมีหลากหลายประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ คือ การเลือกหรือทางเลือกของวิถีทางการกระทำทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่มีอยู่ ความมุ่งหมายของการตัดสินใจ คือ กำหนดวัตถุประสงค์และการทำให้วัตถุประสงค์ บรรลุผลสำเร็จ ส่วนทางเลือกนั้นหมายถึงโอกาสในการเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทางถ้าไม่มี ทางเลือกการตัดสินใจก็เกิดขึ้นไม่ได้ ฉะนั้นการตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการของทางเลือก การตัดสินใจ จำนวนไม่น้อยที่ให้โอกาสอย่างกว้างขวางในการเลือก แต่การตัดสินใจบางอย่างอาจมีข้อจำกัดมาจาก

หลายด้าน ดังนั้นการตัดสินใจจึงมีหลายแนวทางภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน^{๔๔} การตัดสินใจเป็นการเลือกทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางเลือกโดยอาศัยทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียวที่สามารถตอบสนองเป้าหมายหรือความต้องการของผู้เลือกได้^{๔๕} เป็นการพิจารณา ทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางเลือก ผู้นำต้องตัดสินใจด้วยหลักเหตุผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๔๖}

ขณะเดียวกันการตัดสินใจยังเป็นการบ่งบอกถึงกระบวนการคิดวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของจิตสำนึกและเหตุผลหรือดุลยพินิจ โดยอาศัยสัญชาตญาณที่ไม่สามารถอธิบายได้ที่อยู่บนพื้นฐานของดุลยพินิจบางอย่าง

การตัดสินใจอยู่บนความรอบคอบ โดยอาศัยประสบการณ์ในการประเมินทางเลือก และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

การตัดสินใจจะต้องมีความมุ่งหมายที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกแนวทางในการตัดสินใจ^{๔๗}

ในการตัดสินใจในแต่ละครั้งนั้นจะมีองค์ประกอบสำคัญที่คนตัดสินใจจะต้องคิดและพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

การเลือก หมายถึง โอกาสที่จะเลือกทางเลือกทั้งหลาย ถ้าไม่มีทางเลือกย่อมถือว่าไม่มี การตัดสินใจ ในการเลือกนี้ผู้เลือกจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการตัดสินใจนั้น ทั้งยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย เป็นต้น

ทางเลือก หมายถึง แนวทางหรือวิถีทางของการปฏิบัติ ถ้าไม่มีทางเลือกย่อมเป็นที่ เข้าใจว่าไม่มีการเลือกและการตัดสินใจ ดังนั้น จะมีการเลือกหรือมีการตัดสินใจได้ ควรจะต้องใช้ เป็นเครื่องมือพิจารณาทางเลือก

วัตถุประสงค์ หมายถึง จุดหมายสุดท้าย หรือภาวะที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้ตัดสินใจจะต้องใช้เป็นเครื่องมือพิจารณาทางเลือก

ผลที่ตามมาของการตัดสินใจ อาจมีมากมายหลายอย่าง ทั้งที่พึงประสงค์และไม่ พึงประสงค์ หรือทั้งที่ตั้งใจและมีได้ตั้งใจ ซึ่งต้องอาศัยแนวความคิดอันเป็นองค์ประกอบอื่น เป็นเครื่องมือพิจารณา

ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจ ซึ่งหมายถึง คน แบ่งได้เป็น ๒ พวก คือ พวกตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยถือว่าการตัดสินใจของตนถูกต้องและมีความเชื่อในตัวเองสูง อีกพวกหนึ่งคือการตัดสินใจเป็น กลุ่มซึ่งฟังความคิดเห็นของส่วนรวมก่อนตัดสินใจ

^{๔๔} อนันต์ เกตุวงศ์, **หลักและเทคนิคการวางแผน**, (พิมพ์ครั้งที่ ๕), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๓๕.

^{๔๕} วิชัย โสสุวรรณจินดา, **ความลับขององค์การ : พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมนิติ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘๕.

^{๔๖} กวี วงศ์พุม, **ภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี, ๒๕๓๙), หน้า ๖๑.

^{๔๗} อนันต์ เกตุวงศ์, **หลักและเทคนิคการวางแผน**, อ่างแล้ว, หน้า ๕๘.

สภาพแวดล้อม เป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการตัดสินใจ นอกจากนี้ ยังรวมถึงความคิด ความต้องการ กฎหมาย ข้อบังคับ วัฒนธรรม ค่านิยม ตลอดจนลัทธิความเชื่อ ต่าง ๆ เป็นต้น^{๔๘}

๒.๔.๒ ประเภทของการตัดสินใจ

สำหรับประเภทของการตัดสินใจนั้นหากพิจารณาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีดังนี้

๑. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน เป็นการตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่คาดหมายไว้แล้ว โดยเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ตัดสินใจมีข้อมูลเพียงพอและทราบถึงผลของการเลือกแต่ละทางเลือกอย่างแน่นอน ในสถานการณ์ ซึ่งผู้ตัดสินใจจะพยายามเลือกทางเลือกที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด

๒. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน เป็นการตัดสินใจที่ไม่สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นได้เลย หรือกล่าวได้ว่าเป็นสถานการณ์ที่มีตลาดด้าน ทั้งนี้ เพราะผู้ตัดสินใจในสถานการณ์นี้จะไม่มีโอกาสทราบผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือก เนื่องจากไม่มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพียงพอ ไม่มีโอกาสทราบความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และมีตัวแปรอื่นที่ควบคุมไม่ได้อยู่ด้วย ดังนั้น การตัดสินใจในสถานการณ์เช่นนี้จึงไม่อาจเลือกโดยใช้ทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดได้ ผู้ตัดสินใจต้องใช้ดุลยพินิจและวิจารณญาณช่วยในการตัดสินใจอย่างมาก

๓. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่เสี่ยง คือ การตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่แน่นอนน้อยกว่าการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน แต่ยังคงคาดคะเนความเป็นไปได้อยู่บ้าง ทั้งนี้ ผู้ตัดสินใจทราบถึงผลลัพธ์ของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจแต่โอกาสที่จะเกิดทางเลือกแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากปัจจัยบางอย่างที่ไม่แน่นอน^{๔๙}

ในส่วนของกระบวนการของการตัดสินใจนั้น จากการศึกษาพบว่ามีรายละเอียดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. การตระหนักและการชี้ให้เห็นถึงปัญหา ก่อนอื่นผู้บริหารจะต้องทราบว่าเป้าหมาย ขององค์กร คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจและมองเห็นช่องว่างระหว่างเป้าหมายและความเป็นจริงซึ่งก็คือปัญหานั้นเอง โดยที่มาของปัญหานั้น ได้แก่ แหล่งข้อมูลจากภายในและภายนอกองค์กร นั้นเอง

๒. การพัฒนาและประเมินทางเลือก เป็นการรวบรวมความคิดและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา นั้น ๆ การพัฒนาทางเลือกก็คือการทำให้เกิดทางเลือกหลาย ๆ ทาง

๓. การเลือกสรรทางเลือกจากหลาย ๆ ทางเลือก เป็นการนำทางเลือกแต่ละทางมาประเมินเพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจ

๔. การปฏิบัติการ การตัดสินใจที่เกิดขึ้นจะมีการสื่อสารให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าวด้วยวาจา หรือด้วยลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและมีผลย้อนกลับ

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑.

^{๔๙} วิชัย โสสุวรรณจินดา, ความลับขององค์กร : พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

๕. การประเมินผล ในการประเมินผลนั้นมีคำถามอยู่ ๓ ประการ สำหรับผู้ที่ประเมิน ได้แก่ กิจกรรมที่กระทำไปนั้นได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือยัง พนักงานรวมทั้งลูกค้ำมีส่วนร่วม ในการยอมรับการตัดสินใจนั้นในระยะยาวหรือไม่ อย่างไร คำถามสุดท้ายคือ ได้รับความรู้จากการ นำการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ^{๕๐}

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการตัดสินใจนั้นสามารถแบ่งได้เป็น ๔ ขั้นตอนหลัก ๆ ด้วยกัน ได้แก่ ๑) การทราบ การระบุ พิจารณาถึงปัญหา ๒) การพิจารณาประเมินทางเลือกให้ได้หลากหลายที่สุด ๓) การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดเพื่อนำไปปฏิบัติ และ ๔) การประเมินผลว่าทางเลือกที่นำไปปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดผลเช่นไร หากผู้บริหารเห็นว่า ผลที่ได้นั้นยังไม่สมบูรณ์อาจมีผลให้เกิดการกลับมาเริ่มกระบวนการในข้อที่หนึ่งใหม่อีกครั้ง

๒.๔.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ

ในเรื่องนี้ Reeder William W. ได้มีความพยายามที่จะอธิบายถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคม และการตัดสินใจบนพื้นฐานของประชาธิปไตยในรูปแบบเฉพาะบริบททางสังคมในขณะนั้น เป็นต้นว่าการที่จะต้องมีการตัดสินใจในสถานการณ์การเลือกตั้ง มีปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจ ได้แก่

๑. สถานการณ์การกระทำของสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลแต่ละอย่างตัดสินใจในการกระทำ

๒. บุคคลหรือองค์การ จะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผลซึ่งตัดสินใจเองได้ว่ามันสอดคล้องกับงานวิจัยของ หรือตรงปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ

๓. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

๔. เหตุผลนั้นการตัดสินใจให้น้ำหนักแตกต่างกัน การเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

๕. เหตุผลในการตัดสินใจนั้นมีไม่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง

๖. การตัดสินใจของกลุ่มเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

๗. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลง

๘. สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่ทางเลือกสองหรือสาม เพื่อที่จะต้องสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ

^{๕๐} พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ, การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ภาพรวมจรรยาบรรณ วิชาชีพในประเทศไทย, (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๖), หน้า๓๙.

๙. ผู้กระทำและผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง

๑๐. เหตุที่จะตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว^{๕๑}

เหตุผลและปัจจัยทั้ง ๑๐ ประการ ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการเป็นเจ้าของร่วมกันมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจในการมีกิจกรรมร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้น การตัดสินใจเป็นกลไกที่เคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่มีปัจจัยมากมายที่ก่อตัวให้เกิดการตัดสินใจ วิธีการตัดสินใจผลสุดท้ายหรือทางเลือกที่มีคุณภาพ สามารถจำแนกออกเป็นปัจจัยสำคัญ^{๕๒} ได้ดังนี้

๑. ตัวผู้ตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑ การรับรู้ที่เกิดจากประสบการณ์วิธีการตัดสินใจ

๑.๒ การรับรู้อคติ คุณลักษณะส่วนบุคคล เช่น อารมณ์เปลี่ยนแปลง การใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีความมั่นใจในตนเอง หรือมีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

๑.๓ ค่านิยม และปรัชญา

๒. สถานการณ์ในการตัดสินใจ ซึ่งได้แก่

๒.๑ ความเร่งด่วนของผลลัพธ์การตัดสินใจ หรือแรงกดดันทางด้านเวลาในการตัดสินใจ

๒.๒ ขนาดความสำคัญของการตัดสินใจ

๒.๓ การตัดสินใจแบบมีโครงสร้างแน่นอน ไม่แน่นอน เสี่ยง

๒.๓ ต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดจากการตัดสินใจ

๓. สิ่งแวดล้อม พิจารณาจาก

๓.๑ ปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมการแข่งขัน

๓.๒ ปัจจัยภายใน เช่น วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ภาพพจน์ของหน่วยงาน อำนาจหน้าที่ โครงสร้างของงาน วิชาการที่ใช้ การยอมรับนโยบาย

^{๕๑} Reeder William W, *Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State* Cornell University, (unpublished : Dissertation, 1974), pp. 39-50.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐.

ปัจจัยทั้งสามนี้ได้ให้ความสำคัญกับตัวผู้แก้ปัญหา หรือผู้ตัดสินใจอยู่ใกล้ชิดกับตัวปัญหา มากที่สุดนอกจากประเด็นที่กล่าวข้างต้นแล้ว วิชัย โสสุวรรณจินดา ยังได้อธิบาย ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ๘ ประการ คือ^{๕๓}

๑. การรับรู้การตัดสินใจ การรับรู้ (Perception) จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรม การตัดสินใจของบุคคลให้แตกต่างกันไป โดยเฉพาะจะมีอิทธิพลในสถานการณ์การตัดสินใจที่ไม่แน่นอน ข้อมูลในการตัดสินใจไม่เพียงพอ และยังมีบทบาทสำคัญเมื่อจะต้องตัดสินใจเลือกทางที่ไม่มีข้อแตกต่างมากนัก การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งรับสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ผ่านอวัยวะ รับความรู้สึก เช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง และไปสู่สมองซึ่งประกอบด้วยความจำ ประสบการณ์ในอดีต ทักษะคิด และความรู้สึก บุคคลแต่ละคนจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป ปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการรับรู้ ได้แก่ ความคุ้นเคยกับตัวกระตุ้นซึ่งก็คือ ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพ พื้นเพ วัฒนธรรม และลักษณะ ทางกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้น บุคคลจะ เลือกรับรู้ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคล เช่น นักจิตวิทยาศึกษาวิชาการบริหารในแง่การศึกษา พฤติกรรมของแต่ละคน เป็นต้น ลักษณะของการรับรู้จะมีผลต่อการตัดสินใจ ประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้แต่ละคนมีการตระหนักในปัญหา การระบุ และวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร รวมทั้งการตีความ การประเมินทางเลือกและการ ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แตกต่างกันออกไป

การรับรู้นั้นอาจมีการบิดเบือนได้ ซึ่งจะมีผลให้การตัดสินใจขาดประสิทธิภาพได้ การบิดเบือน การรับรู้มี ๔ ชนิด คือ

๑) การบิดเบือนแบบ Stereotype เป็นการบิดเบือนที่มาจากประสบการณ์บางอย่างแล้ว เหมารวมเป็นเช่นนั้นไปหมด

๒) การบิดเบือนแบบ Halo effect เป็นการประเมินลักษณะบุคคลจากประสบการณ์ที่เคยประทับใจ

๓) การบิดเบือน Perceptual defense เป็นการบิดเบือนที่บุคคลพยายามรักษา รูปแบบแนว คิดของตนไว้แม้ว่าข้อเท็จจริงจะแสดงความจริงที่แตกต่างออกไป ก็ไม่ยอมเปลี่ยนแนวคิด ส่งผลให้การ รับรู้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

๒. ค่านิยมกับการตัดสินใจ ค่านิยมของผู้ตัดสินใจแต่ละคนจะมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรม การตัดสินใจ ค่านิยมจะหมายถึงสิ่งที่คนแต่ละคนคิดว่าควรจะเป็น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ก็ตาม และมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลในกลุ่มมีความเห็นเหมือน ๆ กัน ค่านิยมเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทำให้ประสบการณ์ของแต่ละคนผิดแตกต่างกันไป ค่านิยมมีผลต่อการตัดสินใจ ดังนี้^{๕๔}

^{๕๓} วิชัย โสสุวรรณจินดา, ความลับขององค์กร : พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

๑) ค่านิยมมีคุณสมบัติในการช่วยเลือก และการจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกต่าง ๆ โดยค่า นิยมจะเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนที่จะเลือกจากทางเลือกต่าง ๆ

๒) ค่านิยมมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทำให้การตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ของแต่ละคนแตกต่างกันออกไปด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าค่านิยมของแต่ละคนจะ แตกต่างกันในสังคมหนึ่ง ๆ มักมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน

๓) ค่านิยมเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานได้ โดยผ่านกระบวนการสะสมทางสังคม เป็นจริยธรรมที่จะมีอิทธิพลในการตัดสินใจ

๔) ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีค่านิยมที่มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง และสะท้อนเป็นบุคลิกภาพของแต่ละคนก็ตามแต่ค่านิยมก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์

๕) ค่านิยมจะกำหนดเงื่อนไข บทบาท หน้าที่ ความคาดหวังต่อตำแหน่งสถานภาพของแต่ละคน

๖) ค่านิยมจะกำหนดมาตรฐานตัวเอง บุคคลมักจะใช้ค่านิยมของคนเป็นมาตรฐานวัดสิ่งต่างๆ

ดังนั้น ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ทั้งในการตระหนักถึงปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจเลือก ซึ่งมักเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับค่านิยมของตน นอกจากนี้ในการนำทางเลือกไปปฏิบัติก็ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของค่านิยมของตน และในการนำทางเลือกไปปฏิบัติก็ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของค่านิยมที่บริบทสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องด้วย

๓. บุคลิกภาพกับการตัดสินใจ บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของรูปแบบแต่ละคนที่เป็นการผสมผสานของร่างกาย อารมณ์ สังคม ลักษณะนิสัย การจูงใจที่แสดงออกคือคนอื่นและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว บุคลิกภาพจะมีองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ แรงจูงใจซึ่งเป็นส่วน ชักจูงจิตใจให้อยากทำอะไรบางอย่างใดอย่างหนึ่ง การรู้ถึงสิ่งที่อยู่รอบตัว และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ของแต่ละบุคคล อนึ่ง บุคลิกภาพจะมีลักษณะคงทน การเปลี่ยนแปลงจะค่อยเป็นค่อยไป โดยเป็นผลจากความรับรู้และสภาพแวดล้อม บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เช่น บางคนมีบุคลิกภาพกล้าได้กล้าเสีย บางคนชอบรีรอในการตัดสินใจ บางคนอาจมีบุคลิกภาพที่ชอบคิดสร้างสรรค์ชอบทดลอง เป็นต้น บุคลิกภาพเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจทั้งสิ้น เช่น ผู้มีบุคลิกภาพกล้าเสี่ยงมักชอบการตัดสินใจในสถานการณ์ไม่แน่นอนและตัดสินใจได้เร็ว ขณะที่ผู้มีบุคลิกภาพไม่กล้าเสี่ยงมักชอบการตัดสินใจในสถานการณ์ ไม่แน่นอน มักชอบรีรอเพื่อให้ได้ข้อมูลทางเลือกมากที่สุดจึงตัดสินใจ

ขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นเหตุและปัจจัยที่จะนำไปสู่การตัดสินใจทางใดทางหนึ่งนั้น โดยเฉพาะการตัดสินใจในทางการเมือง ปัจจัยที่สำคัญจะประกอบไปด้วยเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้^{๕๕}

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๕-๑๘๖.

๑. ผลประโยชน์ ซึ่งอาจกระทบต่อการพิจารณาความดีความชอบ การเพิ่มรายได้บุคคลในหน่วยงาน การมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตัดสินใจ

๒. บทบาทไม่ชัดเจน ในการจัดองค์การหากไม่มีโครงสร้างที่ดี จะทำให้บทบาทไม่ชัดเจน ในการมอบหมายงานนั้น ครอบคลุมทั้งอำนาจและหน้าที่ จึงจะช่วยให้การตัดสินใจประสบผล สำเร็จ

๓. เป้าหมายในการทำงาน หลายคนอาจจะทำงานด้วยความสุข ทำงานด้วยหวัง ผลตอบแทน ทำงานเพื่อให้สามารถสนองความต้องการของตน การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ของแต่ละคนด้วย

๔. อำนาจบารมีเดิม เนื่องจากปัจจุบันระบบงานมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการสับเปลี่ยน หรือโยกย้าย ผู้มารับงานใหม่อาจนำบุคคลที่ตนเชื่อถือมาด้วย บางครั้งอาจขัดกับพนักงานคนเดิมที่ เคยอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว

๕. การเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติงาน ทำให้การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงไปซึ่งต้องมี การเปลี่ยนแปลงวิธีการ เปลี่ยนบุคลากร เปลี่ยนอำนาจในการตัดสินใจ

นอกจากนั้น ปัจจัยด้านบุคคลถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการตัดสินใจ ดังนั้น ในการทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจ จึงต้องพิจารณาผลกระทบของปัจจัยส่วนบุคคลในการ ตัดสินใจ ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลในการตัดสินใจมีอยู่หลายประการ ดังนี้

การรับรู้บุคคลตัดสินใจกระทำการบนพื้นฐานของแนวทางที่พวกเขา มองสถานการณ์ รับรู้ คือ ความคิดเห็นของคนที่มีต่อโลก เมื่อถูกระบายด้วยค่านิยม การรับรู้ของบุคคลสามารถของ กระบวนการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลได้

การรับรู้ภาพพจน์คือ กระบวนการอย่างหนึ่งที่คุณลักษณะของบุคคลจำนวนหนึ่งถูก คาดคะเนว่าเป็นคุณลักษณะของคนทั้งกลุ่ม การรับรู้ภาพพจน์สามารถนำไปสู่ความเสียหายและ การตัดสินใจที่ไม่มีประสิทธิภาพได้

การรับรู้ในทางบวก การรับรู้ในทางบวกเกิดขึ้นเมื่อผู้ตัดสินใจยอมให้คุณลักษณะอย่างหนึ่ง บดบังคุณลักษณะอื่น ๆ ทกอย่างในการตัดสินใจ

ความมีเหตุผลตามความรู้สึก คำว่าความรู้สึกแสดงให้เห็นเป็นนัยถึงอารมณ์ และความลำเอียง ในขณะที่คำว่าความมีเหตุผล แสดงให้เห็นเป็นนัยถึงความถูกต้องเหตุผลและความคงเส้นคงวา แนวความคิดของความมีเหตุผลตามความรู้สึก เน้นว่าบุคคลอาจใช้เหตุผลในการตัดสินใจอย่างเดียวกั นทั้ง ๒ คน และยังคงได้ข้อสรุปที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะว่าบุคคลหนึ่งอาจจะให้น้ำหนัก กับปัจจัยอย่างหนึ่งมากกว่าปัจจัยอย่างอื่น

ความพอใจ ความพอใจอธิบายถึงการตัดสินใจที่ไม่ใช่ที่สุด แต่เป็นการตัดสินใจที่ดี ที่เพียงพอ การตัดสินใจที่พอใจสามารถทำให้เกิดความคับหน้าไปสู่เป้าหมายได้และความคับหน้า เหล่านี้สามารถทำได้ ในขณะที่เราค้นหาการตัดสินใจที่ดีกว่าอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ

ความมีเหตุผลในขอบเขต ความมีเหตุผลในขอบเขตเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ผู้บริหาร ตัดสินใจแบบพอใจ ความมีเหตุผลในขอบเขตคือ วงจำกัดของความคิดที่บังคับให้บุคคลจำกัด ความเห็นของปัญหาและสถานการณ์ของพวกเขา ความคิดจะถูกจำกัดเพราะว่าสมองของมนุษย์ไม่ สามารถคัดเลือกและประมวลข้อมูลเป็นจำนวนมากได้ ดังนั้นผู้ตัดสินใจจะใช้ข้อมูลอย่างจำกัด เท่านั้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในการตัดสินใจของมนุษย์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ การตระหนักถึงปัญหา การประเมินทางเลือกหลาย ๆ ทาง การเลือกทางเลือกที่เหมาะสม การลงมือปฏิบัติคือการตัดสินใจ และการประเมินผลหลังจากที่ได้ตัดสินใจไปแล้ว

๒.๔.๔ กระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

กระบวนการตัดสินใจนี้ จะนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายการตัดสินใจในการเลือกตั้ง โดยสรุปเป็นขั้นตอนได้ ๔ ขั้นตอน^{๔๖} ดังนี้

๑. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการได้รับข่าวสารของการสมัครรับเลือกตั้งข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมืองและของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ประชาชนจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยผ่านสื่อ หรือช่องทางใดบ้าง และข่าวสารต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประชาชนเลือกรับข่าวสารในลักษณะใดจนกระทั่งนำข่าวสารนั้นไปเป็นเกณฑ์คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้จากสื่อหรือช่องทางหลาย ๆ ทางนั้น ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวสารจากแหล่งใดมากที่สุด และลักษณะของข่าวสารที่ผ่านไปสู่ผู้ลงคะแนนเสียงนั้น เป็นลักษณะข่าวสารที่หลากหลาย เพื่อที่จะจูงใจให้ลงคะแนนเสียง

๒. การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งเมื่อ ผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจ และได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ หรือผู้ลงคะแนนผูกพันกับพรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะสร้างหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อคัดเลือกผู้สมัครที่ตนถูกใจมากที่สุด ให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงได้ หรือเท่าที่ตนเองต้องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล ขั้นตอนนี้รวบรวมความคิดและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ การพัฒนาทางเลือกก็คือการทำให้เกิดทางเลือกหลาย ๆ ทาง แล้วนำมาประเมินเพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ของการเลือกตั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจ กล่าวคือ ในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการรณรงค์หาเสียง ข่าวสาร ต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรคการเมือง ก็เริ่มเข้าสู่ ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนก็จะเริ่มประเมินข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมาสอดคล้องกับงานวิจัยของกับหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือไม่ ผู้ลงคะแนนบางคนอาจจะให้ความสำคัญกับนโยบาย บางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบางคนอาจจะพิจารณาว่าผู้สมัครคนใดที่สามารถให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้ามากกว่าผู้อื่น

๓. การประเมินและจัดลำดับเมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนว่าตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนจะได้รับการประเมินเท่าไร ตามการ

^{๔๖} เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสุโขทัย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (๒๕๔๔). หน้า ๑๘-๒๐.

ประเมินของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคน ก่อนที่จะตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด

๔. การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งขึ้นตอนนี้ตามปกติแล้วผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนรวมจากการประเมินมากที่สุดแต่ในขั้นตอนนี้อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาสอดแทรกกล่าวคือผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของเงินทองที่ได้รับจากหัวหน้าผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเงินและสิ่งของนี้อาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งด้วย

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกและกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่าใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ปกครองโดยชอบธรรม การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพและสิทธิทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยผ่านทางตัวแทนนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าการเลือกตั้งเป็นกลไก และกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการที่จะกำหนดว่า ใครคือผู้ที่เหมาะสมที่จะปกครองโดยชอบธรรม ดังนั้น เพื่อให้สังคมการเมืองไทยเป็นสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จะทำให้สังคมการเมืองไทย มีการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยประชาชนในที่สุดระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพก็จะสัมฤทธิ์ผลการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองไทยให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกักระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นเครื่องชี้วัดของความเป็นประชาธิปไตย ในสังคมไทย การเลือกตั้งยังเป็นการให้เสรีภาพทางการเมืองกับประชาชน กล่าวว่าการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองไทย ผ่านทางตัวแทนนั่นเอง

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	ความหมายของการพัฒนา
อนันต์ เกตุวงศ์	การตัดสินใจ คือ การเลือกหรือทางเลือกของวิถีทางการกระทำทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่มีอยู่
วิชัย โสสุวรรณจินดา	การตัดสินใจจะต้องมีความมุ่งหมายที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับกระบวนการ เลือกแนวทางในการตัดสินใจ
กวี วงศ์พุด	ผู้นำต้องตัดสินใจด้วยหลักเหตุผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ	การตระหนักและการชี้ให้เห็นถึงปัญหา ก่อนอื่นผู้บริหารจะต้องทราบ ว่าเป้าหมาย ขององค์กร คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจและมองเห็นช่องว่างระหว่างเป้าหมายและความเป็นจริง
เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์	กระบวนการตัดสินใจจะนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) คือ วิธีการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิของตนในการเลือกตัวแทนของตัวเองไม่ว่าจะเป็นบุคคลคนเดียว หรือเป็นคณะบุคคล หรือเป็นพรรคการเมือง โดยมุ่งหมายจะให้เป็นตัวแทนในภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งในนามของตนเอง เมื่อพิจารณาในมิติทางการเมืองถือเป็นที่ยอมรับว่าการเมืองการปกครองที่ให้ความสำคัญกับเลือกตั้งคือการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนได้ใช้มติเสียงข้างมากถ่ายโอนความชอบธรรมไปยังผู้แทนของตนเพื่อใช้อำนาจหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่ถกเถียงกันว่า “ประชาธิปไตยคือการเลือกตั้ง การเลือกตั้งคือประชาธิปไตย” ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันการเลือกตั้งได้รับการเรียกร้องอย่างน้อยก็ในเชิงรูปแบบว่าเป็นวิธีการที่ชอบธรรมที่สุดในการเข้าสู่อำนาจรัฐ แต่ข้อเรียกร้องนี้กลับมิได้มีการถกเถียงในเชิงเนื้อหาถึงลักษณะที่แท้จริงของความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินการเลือกตั้ง ตลอดจนผลที่ได้รับจากการเลือกตั้ง จึงเป็นที่น่าสนใจในการที่จะกล่าวถึงการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย โดยจะทำความเข้าใจเบื้องต้นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยก่อน จากนั้นจะได้กล่าวถึงการเลือกตั้งกับความเป็นประชาธิปไตยเพื่อพิจารณาสรุปการเป็นดัชนีชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยของการเลือกตั้งต่อไป

๒.๕.๑ การเลือกตั้งกับความเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ปวงชนเป็นอธิปัตย์^{๕๗} ซึ่งหากพิจารณาการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม บุคคลในสังคมนั้นย่อมแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ผู้ใช้อำนาจรัฐหรือผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองหรือประชาชนทั่วไป ดังนั้นประชาธิปไตยจึงเป็นระบอบการปกครองที่เป็นการปกครองตนเองของผู้ที่อยู่ใต้การปกครองหรือประชาชนนั่นเอง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้อยู่ใต้ปกครองหรือประชาชนที่กล่าวนี้มีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคน ดังนั้นประชาธิปไตยย่อมหมายความว่าประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองทุกคนล้วนเป็นชนผู้ใช้อำนาจปกครอง แต่ในความเป็นจริงแล้วจะให้ทุกคนปกครองประเทศไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาธิปไตยจึงกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการปกครองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองโดยการกำหนดให้มีผู้ใช้อำนาจรัฐหรือผู้ปกครองมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน^{๕๘} ด้วยลักษณะดังกล่าวของระบอบประชาธิปไตยการปกครองโดยผู้อยู่ใต้ปกครองหรือประชาชนจะ

^{๕๗} อรุณ ภาณุพงศ์. “นิติธรรมประชาธิปไตย”, วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน), ๒๕๓๙, หน้า ๓๖๓.

^{๕๘} สมยศ เชื้อไทย และวราภรณ์ วิศรุตพิชญ์. “แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย”, วารสารนิติศาสตร์, ปี ที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๒๙), หน้า ๔๕.

เป็นจริงได้ก็โดยการให้ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างเจตนารมณ์ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี^{๕๙} คือ

๑. การสร้างเจตนารมณ์ด้วยวิธีให้ประชาชนแสดงมติโดยตรง เป็นวิธีการที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ประชามติ” กล่าวคือ เป็นการให้ประชาชนออกเสียง โดยตรงในการปกครองบ้านเมือง ทั้งการบัญญัติกฎหมาย การแต่งตั้งและการควบคุมรัฐบาล และการแต่งตั้งตุลาการ อย่างไรก็ตาม สำหรับบ้านเมืองที่มีประชากรน้อย ๆ เช่น นครรัฐเอเธนส์ (Athènes) ในยุคกรีกโบราณ ประชาชนสามารถประชุมกันได้ทั่วถึงเพื่อออกเสียง แต่สำหรับบ้านเมืองที่มีประชากรจำนวนมากเป็นหลายแสนคนหรือหลายล้านคน ย่อมเป็นการยากที่จะจัดให้ประชาชนประชุมได้อย่างทั่วถึงเพื่อออกเสียงแสดงมติโดยตรงในกิจการปกครองบ้านเมืองทุก ๆ อย่างได้ ดังนั้นเมื่อการแสดงประชามติโดยการให้ประชาชนออกเสียงโดยตรงในการปกครองบ้านเมืองเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก จึงมีวิธีสร้างเจตนารมณ์ของประชาชนผ่านผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือก ในขณะที่การแสดงประชามตินั้นยังคงได้รับการสงวนไว้เพื่อให้ประชาชนมีมติโดยตรงเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายที่สำคัญ ๆ เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๒. การสร้างเจตนารมณ์ด้วยวิธีให้ประชาชนแสดงมติผ่านผู้แทนซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือก เป็นวิธีการที่เรียกโดยทั่วไปว่า “การเลือกตั้ง” กล่าวคือ เป็นวิธีการที่ให้ประชาชนในเขตหนึ่ง ๆ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนมาปกครองบ้านเมืองแทนตน ทั้งการแสดงมติในสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาเพื่อบัญญัติกฎหมาย ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งถอดถอนรัฐบาล ควบคุมรัฐบาลในการปฏิบัติรัฐกิจ ตลอดจนบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลและมืองค์การแต่งตั้งถอดถอนตุลาการ โดยวิธีแสดงมติผ่านผู้แทนนั้นอาจมีได้ ๒ แบบ คือ

- ๑) เป็นการเลือกผู้แทนโดยตรง
- ๒) เป็นการเลือกผู้แทนโดยทางอ้อม

การเลือกผู้แทนโดยตรงเป็นกรณีที่ประชาชนผู้เลือกตั้งได้เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนโดยปราศจากคนกลางนั่นเอง ส่วนการเลือกผู้แทนโดยอ้อมนั้นเป็นกรณีที่ประชาชนผู้เลือกตั้งได้เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนโดยผ่านคนกลาง กล่าวคือ เป็นการที่ประชาชนผู้เลือกตั้งได้เลือกตัวแทนให้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแทนตนชั้นหนึ่งก่อน แล้วตัวแทนจึงเลือกผู้แทนราษฎรอีกชั้นหนึ่ง^{๖๐}

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจะบรรลุเป้าหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็คือการให้ผู้อยู่ภายใต้ปกครองหรือประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างเจตนารมณ์ในการปกครองบ้านเมือง แต่โดยเหตุที่การปกครองบ้านเมืองที่มีประชากรจำนวนมาก ๆ จะดำเนินการให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมืองด้วยตนเองย่อมเป็นการยากลำบาก ด้วยเหตุนี้วิธีที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายก็คือการให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน โดยถือว่า

^{๕๙} ปรีดี พนมยงค์, ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญเบื้องต้นกับการร่างรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช, ๒๕ ๑๗), หน้า ๑ ๑- ๑๒.

^{๖๐} Phillippe Ardant, *Institutions politiques & Droit Constitutionnel*, 8,edition, (Paris : L.G.D.J., 1996), p. 201.

การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของประชาชนนั่นเอง^{๖๑}

๒.๕.๒ การเลือกตั้งกับเงื่อนไขสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่บ้านเมืองใดจะมีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ หรือจะมีมากน้อยเพียงใดย่อมมิได้ขึ้นอยู่กับแต่เพียงว่าบ้านเมืองนั้นมีการเลือกตั้งหรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากการเลือกตั้งจะต้องมีหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยด้วย ในขณะที่เดียวกับการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยก็ต้องประกอบด้วยหลักการที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตยอีกด้วย

๑. หลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

การพิจารณาว่าการเลือกตั้งในบ้านเมืองใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ต้องพิจารณาหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับแนวคิดพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย^{๖๒} ดังนี้

๑) หลักการเลือกตั้งโดยตรง การเลือกตั้งผู้แทนอาจเป็นการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามหลักประชาธิปไตยเรียกร้องให้ต้องเป็นการเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ระหว่างประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งกับประชาชนผู้รับการเลือกตั้งตลอดจนระหว่างการลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งกับผลการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องไม่มีบุคคลใดหรือการตัดสินใจใด ๆ มาแทรกกลางหรือที่เรียกว่าปราศจากคนกลางนั่นเอง เนื่องจากการเลือกตั้งโดยตรงนี้ถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชนและเมื่อได้แสดงออกไปแล้วก็ไม่มีผู้ใดอีกที่จะมีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้งได้อีก^{๖๓}

๒) หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป เป็นหลักการที่เห็นว่าโดยหลักแล้วประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้ เนื่องจากแต่เดิมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งอาจมีการจำกัดหรือตัดบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเหตุผลทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม เช่น การสงวนการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งด้วยฐานะทางการเงิน หรือการชำระภาษี หรือการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไปนี้ได้หมายความว่า จะไม่สามารถจำกัดขอบเขตเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้งได้เลย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือสิทธิเลือกตั้งไม่เคยเป็นการเลือกตั้งโดยทั่วไปอย่างแท้จริงเลย เพราะอย่างน้อยที่สุดเราก็เห็นได้ด้วยประสบการณ์ว่ามีใช้ว่าคนไทยทุกคนจะมีสิทธิเลือกตั้ง ทั้งนี้

^{๖๑} ดำริห์ บุรณะนนท์, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายพรรคการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๓๙), หน้า ๔๙.

^{๖๒} บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง : บทเรียนจากเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑-๒๙.

^{๖๓} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙๐ - ๑๙๒.

เนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การจำกัดขอบเขตของสิทธิเลือกตั้งย่อมทำได้ตราบเท่าที่ยอมรับกันว่ามีเหตุผลเพียงพอไม่ขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป^{๖๔}

๓) หลักการเลือกตั้งโดยเสรี เป็นหลักที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็ตีประชาชนผู้มีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งก็ตี สามารถแสดงออกซึ่งสิทธิของตนโดยปราศจากการใช้กำลังบังคับหรือความกดดันทางจิตใจ ตลอดจนการใช้อิทธิพลใด ๆ ต่อการตัดสินใจในการออกเสียงเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น การใช้อิทธิพลใด ๆ ครอบงำการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจนเห็นได้ ชัดว่าขัดต่อหลักการเลือกตั้งโดยเสรีแล้วย่อมเป็นสิ่งต้องห้ามไม่ว่าจะเป็นการกระทำของภาครัฐหรือบรรดาเอกชนต่าง ๆ ก็ตาม

๔) หลักการเลือกตั้งโดยเสมอภาค เป็นหลักที่เรียกร้องให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีความเท่าเทียมหรือเสมอภาคกันในการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งคนอื่นไม่ได้ ในส่วนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งคือการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเสียงเท่ากันและคะแนนเสียงทุกเสียงต้องมีน้ำหนักเท่ากัน เช่น เมื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้วไม่ว่าจะยากจน ร่ำรวย หรือมีกำเนิดอย่างไรก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน ในส่วนของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งคือการเสมอภาคกันในการแข่งขันการเลือกตั้ง เช่น ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดก็ต้องเป็นผู้ที่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ รวมถึงการที่รัฐจะต้องให้หลักประกันความเสมอภาคเท่าที่จะทำได้ในการแข่งขันเลือกตั้งด้วย เช่น การแบ่งเขตเลือกตั้งหรือการกำหนดและควบคุมค่าใช้จ่ายในการแข่งขันเพื่อให้ได้รับเลือก เป็นต้น

๕) หลักการเลือกตั้งโดยลับ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้การจัดการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการในลักษณะที่จัดคุหาเลือกตั้งโดยไม่มีผู้ใดนอกจากผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้นที่ทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้หลักประกันในเรื่องการเลือกตั้งโดยเสรี เพราะการกำหนดให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้นที่รู้ว่าตนได้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด ทำให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องกังวลผลใด ๆ ที่จะตามมาจากการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตนไม่ต้องเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ เนื่องจากไม่มีใครทราบว่าคุณลงคะแนนให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

จากหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งที่กล่าวมาข้างต้นเราจะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งในบ้านเมืองที่เรียกตัวเองว่าเป็นประชาธิปไตยอาจไม่มีความเป็นประชาธิปไตยโดยแท้จริงเลยก็ได้หากการเลือกตั้งในบ้านเมืองนั้นขาดเสียซึ่งหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

^{๖๔} ธนิกานันท์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, ปัญหาาระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑-๒๑.

นอกจากนี้ แม้การเลือกตั้งจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตย แต่การปกครองบ้านเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงยังมีส่วนประกอบสำคัญที่จะขาดเสียมิได้เช่นกัน

๒. หลักการพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย

หลักการพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยจะกล่าวถึงความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นยังมีส่วนประกอบสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ต้องระวังและเป็นอันตรายต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ เจตนาารมณ์ของผู้นำซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เบี่ยงเบนจนแตกต่างไปจากเจตนาารมณ์ของประชาชนซึ่งจะนำไปสู่ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ในรูปแบบประชาธิปไตย^{๖๕} ด้วยเหตุนี้ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงจะต้องมีหลักการควบคุมการใช้อำนาจซึ่งทำได้หลายทาง^{๖๖} ดังนี้

๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองให้บทเรียนว่า “อำนาจมีแนวโน้มที่จะทำให้คนเสียอำนาจเด็ดขาดทำให้คนเสียอย่างเด็ดขาดไปเลย” (Power tends to corrupt, absolute power corrupts absolutely) ดังนั้นแม้บุคคลหรือคณะบุคคลที่บริหารบ้านเมืองจะได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตยก็ตาม การใช้อำนาจอย่างพอเหมาะพอควรจะเป็นไปได้ก็แต่โดยการจัดการของรัฐในลักษณะที่ให้ “อำนาจหนึ่งหยุดยั้งอีกอำนาจหนึ่ง”^{๖๗} การแบ่งแยกอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ สามารถควบคุมตรวจสอบ และยับยั้งซึ่งกันและกันได้ ก็จะทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน

๒) หลักสิทธิของมนุษยชน ในบ้านเมืองที่เป็นประชาธิปไตยทั้งหลายต่างยอมรับความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้บ้านเมืองจึงต้องให้ความเคารพต่อแดนแห่งสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะสิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน อณามัย สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะพรากไปไม่ได้ (Unalienable right) หลักการนี้ถือเป็นข้อผูกมัดไม่ให้ผู้มีอำนาจทำตามอำเภอใจหรือใช้อำนาจเกินขอบเขต

๓) หลัก The Rule of Law ถือเป็นหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือที่ในระบบกฎหมายไทยเรียกกันโดยทั่วไปว่า “หลักนิติธรรม” ซึ่งแม้จะยังมีความเห็นที่แตกต่างกันอยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายและขอบเขตที่แน่ชัดของหลัก The Rule of Law แต่ก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า หลัก The Rule of Law นี้คือสาระอันเป็นแก่นของรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยที่ถือว่าบ้านเมืองจะต้องปกครองโดยกฎหมายไม่ใช่โดยคน เพราะสังคมจะอยู่ได้โดยสงบสุขสมาชิกของสังคมก็ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บางประการ อาจจะมีกฎเกณฑ์ตามจารีต กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางศาสนา ที่

^{๖๕} สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์, อ้างแล้ว, หน้า ๕๔.

^{๖๖} ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗- ๑๘.

^{๖๗} สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์, อ้างแล้ว, หน้า ๕๔.

สำคัญคือกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย^{๖๘} ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ปกครองบ้านเมืองในระบอบประชาธิปไตยก็ต้องใช้อำนาจหน้าที่ตามหลัก The Rule of Law เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจ (Arbitrary power) ของผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองจะมีอำนาจสั่งการให้ประชาชนกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจอย่างชัดเจน และจะต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

๔) หลักการเคารพสิทธิของเสียงส่วนน้อย กล่าวโดยทั่วไป ระบอบประชาธิปไตยคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมในการปกครองประเทศ แต่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปกครองประเทศระหว่างผู้อยู่ใต้ปกครองก็ดีหรือระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองก็ดีไม่อาจเป็นจริงได้ เพราะผู้มีสิทธิในทางการเมืองย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้ใกล้เคียงกับอุดมคติที่มีอยู่ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองโดยเสียงข้างมาก (Majority Rule) เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การให้เสียงข้างมากเป็นฝ่ายตัดสินใจบนพื้นฐานของการเคารพเสียงส่วนน้อยจึงเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั้งหมดให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขโดยไม่มี การเอาเปรียบกันจนนำไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งในสังคมมากเกินไป^{๖๙}

กล่าวโดยสรุปคือเสียงข้างมากและเสียงข้างน้อยต้องประกอบเข้าด้วยกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นการยอมรับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนความขัดแย้งภายใต้ความอดทน (Tolerance) ต่อความเห็นของฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของความเป็นประชาธิปไตย

ตารางที่ ๒.๗ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปรีดี เกษมทรัพย์	๑) หลักการแบ่งแยกอำนาจ ๒) หลักสิทธิของมนุษยชน
ธนิกาญจน์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	๓) หลัก The Rule of Law “หลักนิติธรรม”
ดำริห์ บุรณะนนท์	การเลือกตั้งในบ้านเมืองใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ต้องพิจารณาหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับแนวคิดพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย ผู้นำต้องตัดสินใจด้วยหลักเหตุผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

^{๖๘} อรุณ ภาณุพงศ์, อ้างแล้ว, หน้า ๓๖๔.

^{๖๙} Henry Roussillon, *Le Conseil Constitutionnel*, 2éd., (Paris : Dalloz, 1994), p.1.

ตารางที่ ๒.๗ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปรีดี พนมยงค์	ระบอบประชาธิปไตยการปกครองโดยผู้อยู่ภายใต้ปกครองหรือประชาชนจะเป็นจริงได้ก็โดยการให้ประชาชนผู้อยู่ภายใต้การปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างเจตนารมณ์

๒.๖ แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง

๒.๖.๑ ความหมายของสิทธิ

ความคิดเรื่อง "สิทธิ" มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีความเข้าใจร่วมกันในเรื่องสิทธิว่าเป็นการใช้อำนาจของบุคคลที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมากกว่าเป็นความเข้าใจส่วนตัวว่าจะอะไรเป็นจริงอะไรถูกต้อง ดังที่ Dagger เสนอแนะโดยการนำความหมายทางวัตถุมมาเปรียบเทียบความหมายที่สำคัญของ "สิทธิ" ในทางจริยธรรม เป็นมาตรฐานหรือวิธีการสำหรับการปฏิบัติ เป็นอะไรบางอย่างที่ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ที่มีความยุติธรรมถูกต้องคือเมื่อไรที่ความคิดเรื่องความถูกต้องชอบธรรมได้ถูกพิจารณาในแง่จริยธรรมแล้ว พัฒนาการขั้นต่อไปคือมองจริยธรรมที่เป็นการให้สิทธิบางลักษณะแก่บุคคล เพื่อให้การยอมรับการได้มาซึ่งสิทธิ โดยการมีสิทธิที่ถูกต้องชอบธรรม จากความเชื่อที่ว่าข้าพเจ้าอาจจะกระทำให้บางสิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือตามความเชื่อว่าข้าพเจ้าอาจปฏิบัติบางอย่างเพราะว่าข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะทำ ด้วยเหตุนี้ ความคิดเกี่ยวกับสิทธิจึงสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องความชอบธรรม^{๗๐}

ส่วนโรมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ให้ความหมายของสิทธิเสรีภาพว่าเป็นการปราศจากการคัดค้าน ทั้งนี้ เพราะการคัดค้านย่อมทำให้เกิดความไม่พึงพอใจทำให้ความหวังของบุคคลไม่สำเร็จลงได้ การคัดค้านเป็นเหตุทำให้สิ่งที่มนุษย์พึงพอใจพลัดพรากจากมนุษย์ไป แต่โดยแท้จริงแล้วการขัดขวางและการคัดค้านมิใช่สิ่งไม่ดีเสมอไป ถ้าหากการขัดขวางนั้นเป็นเรื่องของกฎหมาย กฎเกณฑ์ที่วางไว้เพื่อป้องกันการละเมิดในสังคม^{๗๑}

ในแนวทางการเมืองความหมายของสิทธิเสรีภาพมีกล่าวไว้เป็นแนวบวกและแนวลบ ความหมายในแนวบวกคือบุคคลสามารถปกครองตัวเองได้ รัฐบาลเป็นของประชาชน ไม่มีการจำกัดขอบเขตแก่ประชาชน รัฐบาลกระทำตามเจตนารมณ์ของประชาชน ส่วนความหมายในแนวลบนั้นประชาชนมีเสรีภาพได้ภายใต้อำนาจแห่งรัฐ รัฐไม่อาจมาย่ำยีประชาชนและไม่บังคับประชาชนให้เป็นไปตามใจชอบ แต่จำเป็นต้องวางแนวทางไว้ปฏิบัติร่วมกัน

^{๗๐} Dagger, Richard, **Rights, in Political Innovation and Conceptual Change**, (ed. et al Terence Ball, (Cam bridge : Cam bridge University Press, 1989), [http://www. urb an dharm a.org/udharma/humanri ghts.html](http://www.urb an dharm a.org/udharma/humanri ghts.html)

^{๗๑} ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (เรียบเรียง), **ปรัชญาเอิกซิสเตนเชียลลิสม์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพฯ : บริษัท โอ เอ็น จี จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓ .

๒.๖.๒ ความหมายของสิทธิ และที่มาในพระไตรปิฎก

นิยามความหมายของสิทธิโดยทั่วไป คำว่า สิทธิ มาจากภาษาบาลีซึ่งโดยทั่วไปนั้นสิทธิ หมายถึงอำนาจอันชอบธรรมที่จะอ้างหรือเรียกร้องเอาได้^{๗๒} หรือแม้แต่การแสดงออกถึงการครอบครองทรัพย์สินที่ตนเป็นเจ้าของ (สก)^{๗๓} หรือมีสิทธิ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ตนสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ตามความต้องการ

คำว่า “สิทธิ (Right)”^{๗๔} ในพจนานุกรมให้ความหมายว่า ความสำเร็จ อำนาจที่จะกระทำการใดๆ โดยอ้างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย เช่น สิทธิบัตร (patent)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ วรรคแรกบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน วรรคสองบัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

คำว่า “สิทธิ” (Right) หมายถึง สิ่งที่คุณควรจะได้ถูกต้องและชอบธรรม และถ้าไม่ได้รับ บุคคลสามารถเรียกร้องได้ สิทธิคือการใด เป็นภาวะฝ่ายบวกที่รัฐรับรอง หรือไม่รับรองก็ได้ แต่รัฐต้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน สิทธิที่รัฐรับรองคือ สิทธิที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของชนชาวไทยไว้ในมาตรา ๒๖ ถึง มาตรา ๖๖ มี ๔๑ มาตรา

สิทธิที่กฎหมายหรือรัฐไม่รับรองไว้เดิมก็คือ สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ถือเป็นสิทธิธรรมชาติที่ทุกคนมีในฐานะเกิดเป็นมนุษย์ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธินี้ไว้ตามมาตรา ๑๙๙-๒๐๐ ส่วนสิทธิสตรี เป็นสิทธิที่รัฐรับรองและให้ความคุ้มครอง

ในการบัญญัติกฎหมาย ท่านจะนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยกัน เพราะทั้งสองอย่างต้องไปด้วยกัน เมื่อมีสิทธิย่อมมีเสรีภาพ เมื่อมีเสรีภาพอันกฎหมายรับรองไว้ ก็ย่อมเป็นสิทธิ^{๗๕}

คำว่า "สิทธิ" (right) ในทางตะวันตกนั้นเป็นสิ่งที่มีการถกเถียงกันในเชิงปรัชญาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลของความคิดจากนักปรัชญารุ่นก่อน ๆ โดยเฉพาะแนวความคิดเรื่องอุดมรัฐ (utopia) และการเมืองการปกครอง ในทรรศนะของจอห์น ล็อก ถือว่าเรื่องสิทธินั้นเป็นสิ่งที่สำคัญของมนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ โดยมีเรื่องสิทธิในแง่ของความเป็นเจ้าของและการครอบครองสิทธิในแนวความคิดว่าทรัพย์สินที่อยู่ตามธรรมชาติและสิทธิที่ถือว่าสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือสิทธิในชีวิตของปัจเจกชน ประเด็นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความหมายอีกทั้งความสำคัญของสิทธิในชีวิต และสิทธิในการที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ รัฐมีเพียงหน้าที่ในการรับใช้ประชาชน สิทธิทางการเมือง

^{๗๒} พระเทพเวที (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๘.

^{๗๓} สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระเจ้าวรวงศเธอ กรมหลวงชินวราณสิริวัฒน์, พระคัมภีร์อภิธานนปทีปกา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๒๐๗.

^{๗๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๙๒.

^{๗๕} สนิท ศรีสำแดง, พุทธปรัชญาเถรวาท : กระบวนทัศน์ใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๑-๑๒๒.

(Political right) ทั้งหมดเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดและถอดถอนรัฐบาลได้ หากรัฐบาลไม่มีความเป็นธรรมและไร้ศักยภาพ เพราะรัฐบาลมีหน้าที่ในการตอบสนองความมีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศต้องการของประชาชนในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้จัดตั้งหรือเป็นเจ้าของรัฐบาลและเป็นผู้รับประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล^{๗๖} พร้อมทั้งการเข้าไปครอบครองสิทธิ์ของปัจเจกชน^{๗๗} โดยรัฐบาลไม่สามารถจะยึดทรัพย์สินจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งโดยไม่ได้รับการยินยอมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (Property) ของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องเคารพโดยเคร่งครัด^{๗๘}

๒.๖.๓ บ่อเกิดของสิทธิ

จอห์น ล็อก ได้เสนอทฤษฎะเกี่ยวกับสิทธิไว้หลายประเด็นไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ปัจจัยที่เป็นสภาวะธรรมชาติ หรือแม้แต่ปัจจัยที่เกิดจากระบบสังคมการเมืองการปกครองในสมัยนั้นนับว่าปัจจัยคั่นต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วเป็นปัจจัยผลักดัน (Sanction) สำคัญที่ก่อให้เกิดสิทธิตามแนวคิดสิทธิทางการเมืองของล็อกทั้งสิ้น จากการศึกษาวิจัยในทฤษฎะของล็อก ผู้วิจัยได้ข้อสรุปทฤษฎะอันเป็นบ่อเกิดของสิทธิตามทฤษฎะของล็อกที่แบ่งย่อยเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

๑. ทฤษฎะที่เกิดจากปัจจัยทางศาสนาเป็นพื้นฐาน

จอห์น ล็อก มีความเชื่อในคริสตศาสนาที่ว่า เมื่อพระเจ้าทรงสร้างโลกและมนุษย์พระองค์เองได้มอบสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติให้เป็นสมบัติรวมสำหรับให้มนุษย์ทุกคนได้กินได้ใช้เสมอหน้ากัน ความเชื่อดังกล่าวนี้ จอห์น ล็อก ได้นำมาขยายความต่อโดยกล่าวเสียใหม่ว่า ทุกคนมีสิ่งหนึ่งติดตัวมาตั้งแต่เกิดเหมือนกัน สิ่งนี้คือสิทธิโดยธรรมชาติ (Natural rights) สิทธิที่จะอ้างความเป็นเจ้าของในสิ่งที่พระเจ้าทรงประทานมาให้กินให้ใช้ร่วมกันนั่นเอง คนทุกคนมีสิทธิ ๖ ลักษณะความเสมอภาคก็เช่นกัน ในจุดไหนที่อำนาจทั้งปวงกับอำนาจศาลไซแทนกันได้ ไม่มีใครมีมากกว่าผู้อื่น ทุกคนเกิดมาสิทธิทางธรรมชาติเช่นเดียวกัน และประโยชน์ที่จะเกิดจากสติปัญญาที่เท่าเทียมกัน ควรที่จะเสมอภาคระหว่างกัน^{๗๙}

๒. ทฤษฎะที่เกิดจากสภาวะธรรมชาติ

ในทฤษฎะของจอห์น ล็อก ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์ทุกคนเกิดมาบริสุทธิ์ไม่รู้อะไรเลยที่สามารถรู้อะไรและเข้าใจโลกภายนอกรอบตัวได้ก็โดยการเรียนรู้จากการสังเกตและประสบการณ์ และคุณสมบัติประจำตัวมนุษย์ทุกคนก็คือ ความมีเหตุผลอันเป็นที่พระเจ้าประทานมาให้แก่

^{๗๖} John Locke, *Two Treatises of Government*, (New York : Hafner Publishing Company, 1969), p. 168.

^{๗๗} John Locke, *Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration*, (New York : Appleton Century Company, Inc., 1937), p.58.

^{๗๘} สมบัติ อารังธัญญวงศ์, *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา* (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖๕.

^{๗๙} J.W. GOUGH, *The Second Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration By John Locke*, (London: Basil Blackwell Oxford, 1948), p.4.

มนุษย์ทุกคน เหตุผลของมนุษย์เต็มไปด้วยเมตตาธรรม ใฝ่สันติ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติและมนุษย์จะสามารถเข้าใจกฎธรรมชาติได้ด้วยเหตุผล และประสบการณ์^{๘๐} การที่มนุษย์ไม่ทำร้ายกันและกันนั้น เพราะมนุษย์ตระหนักด้วยเหตุผลว่า หากตนกระทำเช่นนั้นก็ย่อมจะได้รับการโต้ตอบในทำนองเดียวกันมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ ตามทฤษฎีของจอห์น ล็อกมี ๒ ลักษณะ คือ

ก. ภาวะแห่งเสรีภาพ (Liberty) สิ่งที่ตนปรารถนาภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งกฎธรรมชาติ^{๘๑} ซึ่งเป็นที่นาตั้งข้อสังเกต ในทฤษฎีของชาวตะวันตกที่มีทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพอย่างน่าสนใจเช่น พี.เฮช พาทริดจ์ (P.H. Partridge) อธิบายความหมายของเสรีภาพในเชิงประวัติปรัชญาและความคิดทางสังคมว่าเสรีภาพนั้นไขในความหมายทางจริยธรรมทางสังคม โดยหมายถึงสภาพที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อคน หรือหมายถึงเงื่อนไขของชีวิตในสังคม ทั้งนี้ เพราะเสรีภาพหมายถึงสภาพการดำเนินชีวิตที่ปราศจากอำนาจหรือแรงบังคับจากผู้อื่น คน ๆ หนึ่งจะพูดได้ว่ามีเสรีภาพก็ต่อเมื่อเขาสามารถเลือกจุดหมายของเขาเองได้ ตัวเขาเองสามารถเป็นสาเหตุของเงื่อนไขชีวิตตัวเอง เขาสามารถเลือกสิ่งที่เขาพอใจ และไม่เลือกสิ่งที่เขาไม่อยากทำ แต่เมื่อเขาเลือกที่จะทำก็สามารถเลือกได้ไม่ถูกบังคับโดยเจตจำนงของบุคคลอื่น ของรัฐหรือของอำนาจชี้ขาดอันใด เป็นการใช้เสรีภาพที่จะเลือกหรือไม่เลือกไม่มีอำนาจใดมาบังคับ

ข. ภาวะแห่งความเท่าเทียมกันของทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ (equality) จอห์น ล็อกให้ทฤษฎีว่า คนที่เกิดมาล้วนมีเสรีภาพที่สมบูรณ์ มีความสุขอย่างไม่มีจำกัดต่อสิทธิทั้งหลายทั้งปวงตามกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ เสมอภาคเท่าเทียมกับผู้อื่นซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโลก เขามีอำนาจไม่เพียงแต่ดูแลทรัพย์สิน เขายังมีสิทธิในชีวิตของตน มีเสรีภาพแห่งตน แนวคิดของจอห์น ล็อกเกี่ยวกับมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ (State of nature) จอห์น ล็อก เห็นว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติไม่มีความแตกต่างกันกับมนุษย์ในสังคมที่มีการจัดระเบียบแล้ว ทั้งนี้ เพราะจอห์น ล็อก ไม่เชื่อว่าโดยธรรมชาติมนุษย์จะดำรงอยู่ได้โดยปราศจากกฎระเบียบ กฎและระเบียบที่ครอบคลุมมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติก็คือกฎแห่งธรรมชาติ (Law of nature) นั้นเอง^{๘๒}

๓. ทฤษฎีที่เกิดจากปัจจัยทางการเมืองการปกครอง

จอห์น ล็อก ได้ให้ความหมายอำนาจทางการเมืองว่าเป็นสิทธิในการจัดทำกฎหมายพร้อมด้วยบทลงโทษถึงชีวิตและโทษที่เบาบางลงไปทั้งหมด สำหรับวางระเบียบควบคุม และสงวนรักษาทรัพย์สินและสิทธิในการใช้พลังของประชาชนเพื่อบริหารให้เป็นไปตามกฎธรรมชาตินั้นๆ เพื่อป้องกันจักรภพให้พ้นจากการประทุษร้ายจากภายนอกและทั้งหมดนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น^{๘๓}

ก. ทฤษฎีที่ว่าด้วยสัญญาประชาคม (Social contract)

^{๘๐} Ibid. , pp. 122-128.

^{๘๑} Ibid. , pp. 133-146.

^{๘๒} John Locke, **Two Treatises of Government**, pp. 133-135.

^{๘๓} Ibid., p. 159.

สัญญาประชาคมมีความหมายว่า ประชาชนยินยอมเสียเสรีภาพส่วนหนึ่งของตน เพื่อแลกกับความอยู่รอดและความสงบสุข ประชาชนทุกคนพร้อมใจกันยินยอมเสียเสรีภาพ โดยมอบอำนาจชี้ขาดแก่บุคคลผู้หนึ่ง เพื่อให้เขาสามารถจัดการปกครองให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้ เมื่อมอบอำนาจนี้ให้แก่ผู้ใดแล้วก็ต้องยินยอมใหม่อำนาจเด็ดขาดไปตามวาระที่กำหนด มิฉะนั้นแล้วเขาก็จะไม่สามารถใช้อำนาจได้อย่างเด็ดขาดจริง ๆ เพราะต้องเกรงกลัวว่าเมื่อพ้นระยะที่มีอำนาจแล้วจะถูกแกแค้น การปฏิวัติจึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อจุดมุ่งหมายของสัญญาประชาคม เมื่อพลเมืองมอบอำนาจให้ประมุขของชาติตามสัญญาประชาคมแล้ว แต่ละคนก็จะมีฐานะเป็นเพื่อนหนึ่งของเครื่องจักรอันได้แก่ชาติของตนนี่คือรัฐในอุดมคติ ซึ่งจอห์น ล็อก ต้องการให้เป็นจริงขึ้นในประเทศอังกฤษโดยมีกษัตริย์เป็นประมุขในทางการเมือง ตามทฤษฎีของจอห์น ล็อก จึงให้ความหมายสัญญาประชาคม (Social contract) ว่าหมายถึงการมีองค์การรับผิดชอบใช้อำนาจบังคับให้คนประพฤติชอบและมีศีลธรรมอันดี ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในสภาวะธรรมชาติแต่ขาดผู้ที่คอยบังคับให้เป็นไปตามนั้น^{๘๔}

ข. สังคมการเมืองมีการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือพิทักษ์สันติสุขให้ปวงชน

จอห์น ล็อกให้ทฤษฎีว่า กฎหมายที่ดีไม่ใช่สิ่งที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ แต่เป็นสิ่งปกป้องสิทธิเสรีภาพ ที่ได้ปราศจากกฎหมายที่นั่นไม่มีอิสระเสรี เพราะสิทธิเสรีภาพคือความดี มีอิสระภาพจากการถูกข่มขู่หรือทำอันตรายโดยผู้อื่น กฎหมายไม่ได้อยู่ภายใต้การบังคับตามอำเภอใจของบุคคลหนึ่งบุคคลใด^{๘๕}

๔. ทฤษฎีที่เกิตจากปัจจัยทางการบริหารรัฐ

ในทฤษฎีของจอห์น ล็อก การกำเนิดรัฐนั้นมีความหมายว่ารัฐเกิดขึ้นเพราะให้มนุษย์อยู่ภายใต้กฎหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีสิทธิเสรีภาพ การมีสิทธิเสรีภาพนั้นก็คือ การพ้นจากการบีบบังคับหรือการทำร้ายโดยคนอื่น กฎหมายจึงเป็นหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพ รัฐ (State) เข้ามาเป็นคุกรณีในพันธสัญญาประชาคมก็เพื่อที่จะมาควบคุมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวตามกฎหมาย และถ้ารัฐไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็เท่ากับรัฐละเมิดพันธสัญญาดังกล่าวและประชาชนสามารถยกเลิกเพิกถอนรัฐได้ ประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจอห์น ล็อก ได้ให้ความสำคัญและพยายามที่จะแสดงว่าสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นต้องถูกจำกัดโดยกฎหมายเพื่อความสงบและความมั่นคงในชีวิตของทุกคน ถ้าไม่มีการทำสัญญาประชาคมกันแล้วมนุษย์ก็จะใช้สิทธิเสรีภาพอย่างไม่มีขอบเขตจนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในประชาคมนั้นได้^{๘๖}

๒.๖.๔ ประเภทและลักษณะของสิทธิ

ตามแนวความคิดของจอห์น ล็อก ได้จำแนกสิทธิออกเป็นสองส่วนหลักๆ ได้ดังนี้คือ

๑. สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights)

^{๘๔} Ibid., pp. 159-167.

^{๘๕} John Locke, *Two Treatises of Government*, pp. 121-127.

^{๘๖} Ibid., pp. 184-185.

สิทธิตามธรรมชาติเป็นสิทธิที่กำเนิดมาพร้อมกับมนุษย์ สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ตามทฤษฎีของจอห์น ล็อก หมายถึง สิทธิอันชอบธรรมที่มนุษย์ทุกคนจะพึงมีคือสิทธิในตัวเอง สิทธิในทรัพย์สินและสิทธิเสรีภาพของตนเอง สิ่งที่จอห์น ล็อกนำมาเป็นหลักฐานสนับสนุนทฤษฎีนี้คือสภาวะตามธรรมชาติ (State of Nature) ของมนุษย์ และกฎธรรมชาติ (Natural Laws) ซึ่งเป็นสภาพก่อนมีรัฐ จอห์น ล็อก ให้ทฤษฎีว่า มนุษย์ทุกคนยอมมีสิทธิตามธรรมชาติ ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแห่งเสรีภาพอันสมบูรณ์ ที่จะแสดงออกซึ่งบทบาทแห่งตนและจัดการกับทรัพย์สินของตนตามที่ตนคิดว่าเหมาะสมภายในขอบเขตแห่งกฎของธรรมชาติและไม่มีมนุษย์คนใดที่จะมีอภิสิทธิ์เกินความมนุษย์ด้วยกัน กฎของธรรมชาติหรือเหตุผลสอนมวลมนุษย์ทั้งปวงว่าเพราะความที่มนุษย์ชาติทั้งปวงเป็นผู้เสมอภาค และเป็นอิสระเสรี ดังนั้น จึงไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะมีสิทธิพิเศษเบียดเบียนอีกคนหนึ่งได้ ไม่ว่าในเรื่องชีวิต อิสระเสรีและทรัพย์สิน จุดประสงค์อันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ชาติก็คือการรวมตัวกันเขาเป็นจักรภพ^{๘๗}

จอห์น ล็อก มองสภาวะตามธรรมชาติว่ามีลักษณะไม่เลวร้าย ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีที่ว่า^{๘๘} มนุษย์ทุกคนเป็นอยู่ตามธรรมชาติและว่าโดยลักษณะแห่งความเป็นอิสระที่สมบูรณ์เพื่อการกระทำของพวกเขาจะจัดการทรัพย์สินสมบัติของพวกเขา และทุกคนตามที่พวกเขาคิดถึงไว้อย่างเหมาะสม ซึ่งอยู่ในกรอบของกฎธรรมชาติ ไม่มีการสอบถาม หรือขึ้นอยู่กับเจตนาของแต่ละคน ลักษณะความเสมอภาคก็เช่นกัน ในจุดไหนที่อำนาจทั้งปวงกับอำนาจศาลไซ่แทนกันใดไม่มีใครมีมากกว่ากัน ไม่มีอะไรมากไปกว่าหลักฐานที่สรรพสิ่งของมนุษย์ชาติสายพันธุ์เดียวกันและตำแหน่งเดียวกัน ทุกคนเกิดมามีสิทธิทางธรรมชาติเช่นเดียวกัน และประโยชน์ที่จะเกิดจากสติปัญญาที่เท่าเทียมกัน ควรที่จะเสมอภาคระหว่างกันโดยไม่มีวาระใดอยู่ใต้อำนาจของผู้อื่น

จอห์น ล็อก มีทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่ามนุษย์ไม่มีความรู้อะไรติดตัวมาแต่เกิด จิตมนุษย์ว่างเปล่า ความรู้ทั้งปวงได้มาจากการสังเกตและการวิเคราะห์สิ่งที่ได้จากการสังเกต และการวิเคราะห์ในลักษณะนี้ ล็อกเรียกรวมๆ ว่าประสบการณ์ มนุษย์ฉลาดขึ้นได้ด้วยการศึกษาธรรมชาติและเหตุผลโดยอาศัยวิธีการทางตรรกวิทยา ด้วยวิธีการดังกล่าวมนุษย์จะเข้าใจธรรมชาติเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้ขึ้นมาปฏิบัติได้^{๘๙}

๒. สิทธิทางการเมือง (Political Rights)

ความสนใจและความเชื่อมั่นของล็อกเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ทำให้จอห์น ล็อกศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์อย่างจริงจัง จะเห็นได้จากผลงานชิ้นสำคัญของจอห์น ล็อก เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ (An Essay Concerning Human Understanding) ซึ่งจอห์น

^{๘๗} John Locke, *Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration*, pp. 5-10.

^{๘๘} ปรีชา ช่างขวัญยืน, *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๙.

^{๘๙} John Locke, *Two Treatises of Government*, pp. 121-126.

ลึกลับ ได้อธิบายถึงหลักความจริงของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่เกิด^{๙๐} ลักษณะและที่มาของมโนภาพของมนุษย์ รูปแบบ (models) ความสัมพันธ์และมโนภาพสากล ความเปราะบางเหตุลักษณะตัวตนของมนุษย์ ความรู้และความน่าจะเป็นเกี่ยวกับชีวิตและสังคมมนุษย์ ผลงานชิ้นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดทางการเมืองของลึกลับไปสู่ทฤษฎีสัญญาประชาคม สอนแนวความคิดทางการเมือง (Political Philosophy) ทฤษฎีวาดด้วยรัฐ จอห์น ลึกลับ ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่า การปกครองที่ดีที่สุดคือการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กษัตริย์ทรงไว้ซึ่งเทวสิทธิ์ในพระราชอำนาจแต่เพียงผู้เดียว มนุษยชาติไม่มีสิทธิ์ในอิสรภาพและสภาพตามธรรมชาติ^{๙๑}

๒.๖.๕ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิตามแนวทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพุทธปรัชญาเถรวาท แมตามหลักการในพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีใดกล่าวถึง คำว่า “สิทธิ” ไว้มิใช่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความคิดทางการเมืองการปกครองโดยตรงก็ตาม แต่ก็มีได้หมายความว่าพุทธปรัชญาเถรวาทจะมีได้ให้ความสำคัญแก่สิทธิ ในทางกลับกันหลักการทางพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นจะเน้นถึงคำว่า “สิทธิ” ไปในทางที่เป็นสิ่งที่สูงส่ง ฉะนั้น ในเบื้องต้นผู้วิจัยจะนิยามความหมายของคำว่า “สิทธิ” เพื่อเชื่อมโยงกับหลักการทางพุทธปรัชญาเถรวาท ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิตามหลักพุทธธรรม

นิยามความหมายของสิทธิที่มาในพระไตรปิฎก ในที่นี้ผู้วิจัยเห็นว่า คำว่า “สิทธิ” นั้นมาจากคำว่า “ส” หรือ “สก” รวมกับคำว่า “อิทธิ” ส หรือ สก นั้น แปลว่า ตนเอง หรือ ในตนเอง สอนคำว่า อิทธิ แปลว่า ฤทธิ หรือ การ สำเร็จ การสำเร็จด้วยดี ความดี ความดีอีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึงซึ่งธรรมเหล่านั้น^{๙๒} โดยเฉพาะหลักการทางพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวถึงหลักธรรมที่เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จว่าได้แก่ อิทธิบาท ๔ คือคุณเครื่องให้เกิดความสำเร็จ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในที่ต่างๆ เป็นจำนวนมากและทรงสรรเสริญว่ามีคุณคามาก ซึ่งก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสสุกัถรงบำเพ็ญเพียรด้วยอิทธิบาท อันมีความหมายโดย กว้างคือ

๑. ฉันทะ (will ; aspiration) ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะกระทำ ใฝ่ใจ รักจะ ทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

๒. วิริยะ (energy ; effort ; exertion) ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

๓. จิตตะ (thoughtfulness; active thought) ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใจไม่ปล่อยให้หุนหันพลองไป

^{๙๐} สมบัติ อารงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, หน้า ๑๖๓.

^{๙๑} John Locke, *An Essay Concerning the Understanding, Knowledge, Opinion, and Assent*, (Cambridge: ed. Benjamin Rand, 1931), p. 15.

^{๙๒} อภิ. วิ. (ไทย) ๓๕/๕๓๐/๓๐๒.

๔. วิมังสา (investigation; examination; reasoning; resting) ความไตร่ตรองหรือทดลอง คือ หมั่นไขปัญหาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อสงสัยในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง^{๔๓}

สวณในอภิธรรมภาชนีย ให้ความหมายของคำว่า“อิทธิ” ไต่แก ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้อีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง ความกระทำใแจง ความเข้างถึง ซึ่งธรรมเหล่านั้น และ คำว่า “อิทธิบาท” ไต่แก ผัสสะ ปคคาหะ อวิกเขปะ ของบุคคลผู้บรรลุลุทธิเหล่านั้น อิทธิบาท ๔ คือ ฉันทิทธิบาท วิริยิทธิบาท จิตติทธิบาท วิมังสิทธิบาท เป็นต้น

๒. บอเกิดของสิทธิ

บอเกิดของสิทธิ ประกอบด้วยการอ้างการเป็นเจ้าของโดยมีพันธสัญญาารวมกันในทรัพย์สิน สิทธิในฐานะเป็นวิถีทางไปสู่จุดหมายอื่นในตน ในฐานะรักษาและควบคุม สิทธิในฐานะ เป็นปัจเจกนิยม และแนวคิดสิทธิกับเมตตา โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. การอ้างการเป็นเจ้าของโดยมีพันธสัญญาารวมกันในทรัพย์สิน

ในสภาพก่อนสังคม ทรัพย์สินไม่ได้เป็นของผูใด ทุกคนจึงเป็นเจ้าของรวมใน ทรัพย์สินตามธรรมชาติ ผู้นำทรัพย์สินนั้นมาตามความจำเป็นจึงเป็นเจ้าของ (สิทธิ) ในการจะบริโภคและใช้สอย เมื่อมีการกักตุนทรัพย์สินรวมเทากั้บได้มีการละเมิดการเป็นเจ้าของรวม จึงได้แบ่งแยกให้แต่ละปัจเจกชนเป็นเจ้าของทรัพย์สินและการใช้สอย แต่ละคนมีพันธสัญญาารวมกันตามกฎมนธธรรมสังคม ที่จะไม่ละเมิดการเป็นเจ้าของของกันและกัน หลักมนธธรรมสังคมจึงมีความหมายเทากั้บกฎทางศีลธรรมที่มนุษย์สร้างมาเพื่อคุ้มครองสิ่งที่ตนเป็นเจ้าของ ด้วยทรศนะดังกล่าว จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของ “สิทธิ” หรือ การอ้างวาเป็นเจ้าของ จะเห็นได้ว่า หลักการที่สำคัญที่เกิดขึ้นควบคู่กับสังคมและรัฐ คือเรื่องสิทธิ ประวัติศาสตร์ของสังคมและรัฐ จึงไม่มีอะไรมากไปกวาการพยายามหาวิธีการปกป้องสิ่งที่มนุษย์อาจวาตนเองมีสิทธิ^{๔๔}

๑.๑ ความหวงแหนในสิ่งที่ตนแสวงหาได้มาทำให้มีการอ้างการเป็นเจ้าของซึ่ง เป็นพื้นฐานในการเห็นชอบรวมกันให้มีการถือเป็นเจ้าของ เหตุผลดังกล่าวนี้เป็นเหตุผลเบื้องต้นในขวงเริ่มแรกของการอ้างการเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน หรือการมี “ สิทธิ” พุทธปรัชญาเถรวาทเรียกวา เป็นของของตนหรือตนเป็นเจ้าของ (สก) และเป็นของที่พึงพึงตนเกิด หรือเกิดโดยอาศัยตน (สนตก) พุทธปรัชญาเถรวาทใช้ความหมายทั้งสองนัยยอมรับการมีสิทธิ^{๔๕}

^{๔๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘๖.

^{๔๔} พระมหาอุทัย ญาณธโร, พุทธวิธีแห่งสังคม : ปรัชญาสังคมและการเมืองของพุทธปรัชญาเถรวาท (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓), หน้า ๒๒๘.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๘.

๑.๒ สิ่งที่คุณเป็นเจ้าของหรือมีสิทธิ คือสิ่งที่คุณสามารถทำให้เป็นประโยชน์ได้ตามความต้องการ มนุษย์ยอมหวงแหนในสิ่งที่คุณมีสิทธิ และไม่ยอมให้ผู้อื่นมาทำการล่วงละเมิด เพราะการล่วงละเมิดทำให้คุณเป็นเจ้าของสูญเสียโอกาสที่จะใช้สอย หรือได้รับผลประโยชน์จากสิ่งนั้น มนุษย์หวงแหนในสิ่งที่คุณเป็นเจ้าของจึงพยายามป้องกันการล่วงละเมิด หลักมโนธรรมสังคมคือกฎการไม่ละเมิดสิทธิจากการควบคุมของมโนสำนึก การพยายามป้องกันสิ่งที่คุณเองมีสิทธิด้วยพลังกำลังนำไปสู่สถานะทางสังคม มนุษย์จึงเห็นรวมที่จะให้มีรัฐเป็นผู้ปกป้องการละเมิดสิทธิแทนตน รัฐจึงเป็นผู้ใช้อำนาจของสังคมคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ สิทธิของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ

๑.๓ การที่ผู้หนึ่งมีความชอบธรรมที่จะใช้สิ่งนั้นตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม โดยต้องได้รับการเคารพจากผู้อื่นที่จะไม่ล่วงละเมิดโดยที่ผู้หนึ่งเองจะไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นเช่นกัน คุณค่าของสิทธิจึงเป็นการแสดงขอบเขตที่ปัจเจกชนพึงให้ความเคารพและไม่ล่วงละเมิดต่อกันและกัน และรวมไปถึงสังคมหรือรัฐที่พึงเคารพสิทธิของปัจเจกชน

พุทธปรัชญาเถรวาทถือว่าความโง่เขลาเรื่องการเป็นเจ้าของเป็นเพียงสมมติบัญญัติที่รับรู้กันของมนุษย์ มนุษย์อยู่ในโลกแห่งสมมติบัญญัติจำต้องกระทำตามบทบาทแห่งบัญญัติ การเข้าใจถึงธรรมชาติที่แท้จริงในฐานะเป็นปรมาตมสังข์ คือแนววิถีที่จะช่วยบรรเทาความหลง ยึดมั่นถือมั่นอย่างขาดสติ ซึ่งแนวความคิดนี้นับว่าเป็นจุดเด่นในทางพุทธปรัชญาเถรวาท ที่ชี้แนะให้ปฏิบัติต่อตนเองและมวลมนุษยชาติอันเป็นหลักการการเป็นเจ้าของโดยไม่มีความยึดมั่น

๒. สิทธิในฐานะเป็นวิถีทางไปสู่จุดหมายอื่นในตน

สิทธิเป็นวิถีทาง (means) ไปสู่จุดหมายอื่น (end) ในตัวเอง จุดหมายของสิทธิซึ่งบุคคลอ้างก็มักได้แก่ประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การที่คนเรากำหนดความคิดเรื่องสิทธิขึ้นก็เพราะคำนึงถึงหรือหวังใยตัวเองเป็นที่ตั้ง ต้องการที่จะให้ตนและสิ่งที่คุณยึดถือว่าเป็นของตน ดำรงอยู่ได้ อย่างปลอดภัย^{๓๖} เช่น สิทธิในชีวิตก็เพื่อป้องกันการถูกผู้อื่นทำร้าย สิทธิในทรัพย์ก็เพื่อให้ตนเกิดความมั่นใจว่าจะได้บริโภคทรัพย์นั้นโดยไม่ถูกผู้อื่นแย่งชิงไป สวนเมตตานั้นเกิดจากหลักการละตัวเองมิใช่หวังตัวเอง การละตัวเองใดทำให้คิดหวังใยผู้อื่น คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น จึงให้สิทธิแก่ผู้อื่นโดยที่ผู้หนึ่งไม่ต้องเรียกร้อง ขอรทานได้รับการบริจาค ก็ด้วยความเมตตาหาให้มีสิทธิที่จะได้รับการบริจาคไม่ หากคนเรามีความเมตตาแล้วก็จะให้อะไรแก่ผู้อื่นมากกว่าสิทธิที่เขามีและเรียกร้อง ถ้าคนมีเมตตาแล้วสิทธิก็เกือบไม่ต้องพูดถึง แต่ถ้ามองการใช้สิทธิอย่างเดียว คนก็จะต้องทำอะไรหลายอย่างที่มาจากความเมตตา เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเราอย่างถูกกฎหมาย ก็เป็นสิ่งที่ทำได้ เพราะคนเราอาจอ้างสิทธิในการทำสิ่งที่ตนได้เปรียบหรือไม่ก็ทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าเป็นภาระโดยไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทน ในที่สุดสังคมจะเป็นแบบตัวใครตัวมัน คนฉลาดเอาเปรียบคนโง่ คนแข็งแรงเอาเปรียบคนอ่อนแอ คนรวยเอาเปรียบคนจน ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมขึ้นในที่สุด

^{๓๖} ปรีชา ช่างขวัญยืน, ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๒.

เราอาจคิดว่าการสร้างคนให้ดีมีเมตตาทั้งหมดนั้นทำได้ยากยิ่ง และหากคนพวกนี้ละเมิดผู้อื่น หลักเมตตาก็ไม่อาจช่วยได้ จึงต้องยอมรับเรื่องสิทธิเพื่อแก้ปัญหาอันจะเกิดจากคนพวกนี้ข้อคิดดังกล่าวถูกต้อง แต่ไม่ควรจะใช้สิทธิเป็นเครื่องมืออย่างเดียว เพราะคนไม่ดีที่วานั้นมีน้อย และอาจน้อยลงได้อีก ถ้าเราอบรมกล่อมเกลাজิตใจคนอยู่เสมอ แต่อาจแแต่สิทธิแล้วทั้งการอบรม คนก็จะเห็นแก่ตัวและเฝ้าปกป้องสิทธิของตนยิ่งกว่าจะคิดช่วยเหลือใคร แม้การสร้างคนดีจะยากกว่าการกำหนดสิทธิแล้วรักษาด้วยกฎหมาย แต่ถ้าคนดีแล้วภาระในการใช้กฎหมายก็ลดลง ยิ่งทำให้คนดีได้มากเพียงไร การละเมิดกฎหมายก็น้อยลงมากเพียงนั้น และถ้าระบบการศึกษาปัจจุบันดีจริงเราก็ต้องสร้างคนที่ดีมีเมตตาได้เช่นเดียวกับการสอนเรื่องสิทธิซึ่งก็เป็นนามธรรมไม่น้อยกว่ากัน และการศึกษาควรสร้างคนดีให้แกสังคมได้มากขึ้นเรื่อย ๆ^{๙๗}

๓. ในฐานะรักษาและควบคุม

สิทธินั้นรักษาและควบคุมได้ด้วยอำนาจรัฐคือกฎหมาย การควบคุมด้วยอำนาจ รัฐนั้นทำได้รวดเร็วและสามารถลงโทษได้ในระยะเวลาสั้น มีตัวบทกฎหมายที่เปิดเผยและชัดเจน จึงดูเหมือนจะมีประสิทธิภาพกว่าการสั่งสอนให้คนดีมีเมตตาเพื่อจะได้ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น แต่ถ้ามองกันโดยสวนรวมและระยะยาวแล้ว การทำให้คนมีเมตตา มีประโยชน์มากกว่า เพราะคนพวกนี้จะไม่ละเมิดสิทธิ ภาระทางกฎหมายก็ไม่เกิดแก่รัฐ และเป็นภาระควบคุมที่ถาวรเพราะบุคคลควบคุมตนเอง^{๙๘} เช่น ถ้าเราห้ามคนเมาสุราอาละวาดคนคนเดียว อาจทำผิดข้อนี้หลายครั้ง ถ้าใช้กฎหมายควบคุมก็ต้องลงโทษกันไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าสอนไม่ให้คนดื่มสุรา ความผิดจากเมาสุราอาละวาดจะไม่เกิดขึ้นเพราะคนพวกนี้ สอนการใช้หลักเมตตา และความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นสวนหลักการใช้หลักสิทธิ และใช้อำนาจกฎหมายบังคับเป็นมาตรการเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้ว เราจึงควรเน้นที่การป้องกันปัญหามากกว่าการปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นแล้วตามแก้ไข

๔. สิทธิในฐานะปัจเจกนิยม

สิทธิเป็นแนวความคิดที่จะแยกคนออกเป้นหน่วยๆ แลวสร้างขอบเขตให้ทุกคนอยู่แยกกัน เมื่อไม่มาเกี่ยวข้องกันในเรื่องที่กำหนดไว้ก็ไม่มีปัญหาวิวาทกันด้วยเหตุ นั้น สิทธิ เป็นหลักการของปัจเจกนิยม (Individuality) ต้องการให้ปัจเจกชนมีอำนาจมาก ๆ รัฐหรือปัจเจกชนอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวได้น้อย ยิ่งให้สิทธิแก่ปัจเจกชนมากเพียงไร รัฐก็มีอำนาจน้อยลงมากเพียงนั้น บางครั้งถึงกับเป็นการปล่อยให้คนเบียดเบียนกันก็มี เช่น ถ้ารัฐปล่อยให้ผลิตผลมีสิทธิมากเพียงไร ผู้บริโภคก็จะถูกรัดเอาเปรียบมากเพียงนั้น ถ้าเราให้สิทธิธนาคารออกเงินกู้ซื้อที่ดินแกนายทุน คนจนก็ต้องเดือดร้อนเรื่องที่อยู่เพราะไม่สามารถซื้อได้^{๙๙}

^{๙๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

^{๙๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๓.

^{๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๕.

๕. แนวคิดสิทธิกับเมตตา

สิทธิเป็นแนวคิดเชิงลบ สวณเมตตาเป็นแนวคิดเชิงบวก เช่น ถ้าอ้างว่าสัตว์มี สิทธิจะไม่ถูกทำลายชีวิตและรัฐออกกฎหมายห้ามเบียดเบียนสัตว์ก็เป็นสิ่งที่เขาไม่ทำโดยอัตโนมัติ นอกจากนั้นเขายังช่วยเหลือกึ่งกุลแกสัตว์^{๑๐๐} ไม่เพียงเว้นจากการเบียดเบียนสัตว์ คนในสังคมก็ เช่นเดียวกัน ถ้าคิดเฉพาะเรื่องสิทธิ คนรวยอาจไม่ละเมิดคนจน แต่เขาอาจปล่อยให้คนจนทุกข์ยากโดยไม่ช่วยเหลือ ตรงกันข้ามถาคคนรวยมีเมตตา แมไม่พูดถึงสิทธิที่คนจนจะได้รับความช่วยเหลือ คนรวยที่มีเมตตาก็จะช่วยคนจนให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น ดังที่เราบริจาคช่วยการกุศลทั้ง ๆ ที่โดยสิทธิเราจะไม่บริจาคก็ได้ เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้องจัดการเรื่องเหล่านั้น ในทฤษฎีพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นเลือกหลักความเมตตารักใคร่ ปราศจากติดอกกันเป็นหลักในการอยู่รวมกันในสังคมเมื่อใช้หลักเมตตาไม่ได้ผลแล้วจึงจะคำนึงถึงหลักของสิทธิซึ่งพุทธปรัชญาเถรวาทถือเป็นเรื่องรอง และให้ความสำคัญน้อยกว่าความเมตตา การพูดกันด้วยสิทธิในการที่จะครอบครองโดยขาดหลักแห่งมโนธรรมเป็นปัจจัย หลักสนับสนุน จะไม่ทำให้คนมีใจผูกพันกันและไม่ทำให้คนดีขึ้นแต่เมตตาสร้างให้คนดีและคบหากันได้ด้วยน้ำใสใจจริง เป็นเครื่องทำลายรั้วกั้นมนุษย์ที่สิทธิสร้างขึ้น

ในทฤษฎีทางพุทธปรัชญาเถรวาทยอมรับในกระแสแห่งความต้องการทางสังคมโลกทั่วไปว่าโลกวิสัยโดยทั่วไปนั้นมีการแสวงหาที่ไรขอบเขตจำกัดซึ่งเป็นสาเหตุที่ไม่อาจปฏิเสธการเป็นเจ้าของได้ แต่ไม่ควรให้ปราศจากคุณคาภายใน ที่เรียกว่า มโนธรรม ดังนั้น การมีสิทธิในสิ่งใดจึงหมายถึงการที่ผู้นั้นมีความชอบธรรมที่จะได้สิ่งนั้นตามที่ตนคิดว่าเหมาะสมโดยต้องได้รับการเคารพจากผู้อื่นจะไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นคุณคาของสิทธิจึงจะถือได้ว่าเป็นการแสดงขอบเขตที่ปัจเจกชนพึงให้ความเคารพ และไม่ล่วงละเมิดต่อกันและกัน

ตารางที่ ๒.๘ แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ศักดิ์ชัย นิรัญทวี	คำว่า สิทธิ มาจากภาษาบาลีซึ่งโดยทั่วไปนั้นสิทธิหมายถึงอำนาจอันชอบธรรมที่จะอ้างหรือเรียกร้องเอาได้
พระเทพเวที (ประยุต ปยุตโต)	คำว่า สิทธิ มาจากภาษาบาลีซึ่งโดยทั่วไปนั้นสิทธิหมายถึงอำนาจอันชอบธรรมที่จะอ้างหรือเรียกร้องเอาได้
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราณสิริวัฒน	การแสดงออกถึงการครอบครองทรัพย์สินที่เป็นเจ้าของ

^{๑๐๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๔.

ตารางที่ ๒.๘ แนวคิดสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	ความสำเร็จ อำนาจที่จะ กระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย เช่น สิทธิบัตร (patent)
สนธิ ศรีสำแดง	สิ่งที่บุคคลควรจะได้อย่างถูกต้องและชอบธรรม และถ้าไม่ได้รับ บุคคลสามารถเรียกร้องได้ สิทธิคือการได้เป็น ภาวะฝ่ายบวกที่รัฐรับรอง หรือไม่รับรองให้ก็ได้
สมบัติ อารังชญวงค์	รัฐบาลไม่สามารถจะยึดทรัพย์สินจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งโดยไม่ได้รับการยินยอมสิทธิในทรัพย์สิน (Property) ของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องเคารพโดยเคร่งครัด
ปรีชา ช่างขวัญยืน	สิทธิเป็นวิถีทาง (means) ไปสู่จุดหมายอื่น (end) ในตัวเอง จุดหมายของสิทธิซึ่งบุคคล อาจมีมักได้แก่ประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น การที่คนเรากำหนดความคิดเรื่องสิทธิขึ้นก็เพราะคำนึงถึงหรือหวังใยตัวเองเป็นที่ตั้ง ต้องการที่จะให้ตนและสิ่งที่ตนยึดถือวาเป็นของตน ดำรงอยู่ได้ อย่างปลอดภัย

๒.๗ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคนหรือสังคมมนุษย์ และมีส่วนในการสนับสนุนหลักการของประชาธิปไตย เป็นต้นว่า หลักอภิทานิยธรรม หลักสัพบุรียธรรม หลักกัลยาณมิตตธรรม สังคหวัตถุธรรม หลักสาราณียธรรม หรือแม้กระทั่งหลักสัตยาเคราะห์ของมหาตมะ คานธี ก็ยังคงมองหรือให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมหรือการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๗.๑ หลักอภิทานิยธรรม

หลักอภิทานิยธรรม^{๑๑} ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

^{๑๑} ที.ม. (ไทย). ๑๐/๖๘/๘๖.

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ
ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือมีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา
และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ
ทั้งหลาย

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตาม
หลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชซีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชซี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่าน
ว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง

๕. บรรดาภุคสรณ์ภุคมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่าชื่นใจ

๖. เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ) ของ
วัชซี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์
เหล่านั้นเสื่อมทรามไป

๗. จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้
กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์
ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แวงแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแวงแคว้นโดยผาสุก

หลักอภิธานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ โดย
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่ เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่ง
กันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพูดจา การสื่อสาร
การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผล ซึ่ง
ต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น
สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กัน
อย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน ดังนั้น จึงต้องหมั่นมีการพูดคุย
แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัวและภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถทำงานเป็นทีมได้ด้วยหลักอภิธานิยธรรม ๗
ประการนี้ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็น
ปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ

หลักอภิธานิยธรรมสำหรับฝ่าย ศาสนจักร หรือฝ่ายภิกษุสงฆ์ที่ตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุสงฆ์
ใน ๔ ข้อแรกนั้นเหมือนกับที่ตรัสแก่เจ้าลิจฉวี มีแตกต่างกัน ๓ ข้อสุดท้าย ซึ่งอภิธานิยธรรมสำหรับ
พระภิกษุนั้นมี ๖ นัย ดังนี้

นัยที่ ๑ อภิธานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่อง ๆ ๒) ประชุม
หรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกัน ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ ไม่ถอนสิ่ง
ที่ได้บัญญัติไว้แล้วยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือเชื่อฟังและให้เกียรติแก่ผู้
เป็นประธาน ผู้บริหารหมู่คณะ และปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๕) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่
เกิดขึ้น คือไม่ลุแก่ตัณหาอันจะก่อให้เกิดภพใหม่ ๖) ยินดีในความสงบ สันโดษ หมายถึงการยินดีในการ

อยู่ป่า และ ๗) ตั้งใจอยู่เสมอว่า พระภิกษุสามเณรผู้มีศีลที่ยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่ ผาสุก

นัยที่ ๒ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) ไม่เป็นผู้ชอบการงาน ไม่ยินดีแล้ว ในการงาน ๒) ไม่เป็นผู้ชอบการคุย ไม่ยินดีแล้วในการคุย ๓) ไม่เป็นผู้ชอบการนอนหลับ ไม่ยินดีแล้ว ในการนอนหลับ ๔) ไม่เป็นผู้ชอบการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ไม่ยินดีแล้วในการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๕) ไม่เป็นผู้มีความปรารถนาลามก ไม่ลู่อ่านางแก่ความปรารถนาลามก ๖) เป็นผู้ไม่มีมิตรชั่ว สหายชั่ว หรือคบคนชั่ว และ๗) ไม่ถึงความนอนใจในระหว่าง เพราะการบรรลุคุณวิเศษเพียงขั้นต่ำ

นัยที่ ๓ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เป็นผู้มีศรัทธา ๒) เป็นผู้มีใจ ประกอบด้วยหิริ ๓) เป็นผู้มีโอตฺตปปะ ๔) เป็นพหูสูต ๕) เป็นผู้ปรารถนาความเพียร ๖) เป็นผู้มีสติตั้ง มั่น และ๗) เป็นผู้มีปัญญา

นัยที่ ๔ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญสติสัมโพชฌงค์ ๒) เจริญ วิริยสัมโพชฌงค์ ๓) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ ๔) เจริญปิติสัมโพชฌงค์ ๕) เจริญปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ๖) เจริญสมาธิสัมโพชฌงค์ และ๗) เจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์

นัยที่ ๕ อปริหานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญอนิจจสัญญา ๒) เจริญอนัตต สัญญา ๓) เจริญอสุภสัญญา ๔) เจริญอาทีนวสัญญา ๕) เจริญปหานสัญญา ๖) เจริญวิราคสัญญา ๗) เจริญนิโรธสัญญา

นัยที่ ๖ อปริหานิยธรรม ๖ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วย เมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๒) เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อน พรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๓) เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งใน ที่ลับและที่แจ้ง ๔) แบ่งปันลาภอันเป็นธรรมที่ได้มาโดยธรรม แก่เพื่อนพรหมจรรย์ ๕) มีศีลเสมอกัน กับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ ๖) มีทิวส์เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ

กล่าวได้ว่า หลักอปริหานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาสู่ความสามัคคี ความเจริญรุ่งเรือง ของหน่วยงานองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำบ่อยๆ เป็นการระดม มั่นสมองรวมความสามารถที่ทุกคนมีนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มี ความเจริญในด้านต่างๆ ความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียง กันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ รับผิดชอบร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงานก็ตั้งใจ ทำงานของส่วนรวมให้ดี การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือ ระเบียบข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิด ผลดี มีประสิทธิภาพ การให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับ ความเป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกเพราะการปกครองการบริหาร จำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม หน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่งการ เป็นต้น เป็นเรื่องที่ใหญ่หรือผู้นำจำต้อง ปฏิบัติ โดยไม่ลุแก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบ วินัยดีขึ้น สามารถที่จะดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้าน เศรษฐกิจ การปกครอง รักสันติภาพขัดเกลาคใจอยู่เสมอ ตลอดจนการดูแลรักษาพระภิกษุสงฆ์ หรือผู้ทรงศีล เป็นการจัดการให้ความเอาใจใส่ บำรุง คุ้มครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรง

ธรรมบริสุทธิ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่าน อยู่โดยผาสุกตลอดไป

๒.๗.๒ หลักสัปปริสธรรม

หลักสัปปริสธรรม^{๑๒} เป็นอีกหลักธรรมหนึ่งที่มนุษย์ปฏิบัติตามแล้วสามารถทำให้บรรลุนิพพานได้หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักธรรมที่เป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ให้อย่างยิ่งในสัปปริสสูตร อุปริปัญญาสก์ มัชฌิมนิกาย ปรากรกพุทธโอวาทเรื่องธรรมของคนดี (สัตบุรุษ) คนที่สมบุรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบุรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษย์ชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติที่เรียกว่า สัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ^{๑๓}

๑. ธัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้องรู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ ชุมชน สังคม องค์กรหรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกา ที่ผู้นำจะต้องรู้ชัด แล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

๒. อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้วจะต้องมีความแน่วแน่มุ่งมั่นที่จะไปถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมายแม้มีอะไรมากระทบกระทั่งก็ไม่หวั่นไหวอะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางก็ไม่มั่ววุ่นวายใครจะพูดว่าค่าเหนื่อยแบม เมื่อไม่ตรงเรื่องก็ไม่มัวถือสา ไม่เก็บเป็นอารมณ์ ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เข้าแนวทางสู่จุดหมายใจมุ่งสู่เป้าหมายอย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน่

๓. อัตตัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่ง ๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบุรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป

๔. มัตถัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขตขีดขิ้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ ท่านยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาญา และการเก็บภาษี เป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจ และต้องรู้จักว่าในการกระทำนั้นๆหรือในเรื่องราวนั้น ๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง ทำแค่ไหนองค์ประกอบของมันจะพอดี ได้สัดส่วนพอเหมาะการทำการต่าง ๆ ทุกอย่างต้องพอดี ถ้าไม่พอดีก็พลาดความดีจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้น จะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

^{๑๒} ขุ.ชา.จตตาสีล. (ไทย) ๒๗/๗๘-๗๙/๖๐๘,

^{๑๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มติชน, ๒๕๔๔),

๕. กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะ จังหวะ ปริมาณความเหมาะสมของเวลาว่า เรื่องนี้จะลงมือตอนไหน เวลาไหนจะทำอะไรอย่างไรจึงจะเหมาะสม ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดจาก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

๖. ปริสัญญุตตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลกรู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการอย่างไร โดยเฉพาะถ้าจะช่วยเหลือเขาก็ต้องรู้ปัญหาความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อย ๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขา เราต้องรู้ความต้องการของเขา เพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้อง หรือแก้ไขปัญหาก็ได้ตรงจุด

๗. บุคคลัญญุตตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล ตลอดจนสามารถให้บริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไรมีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไรเพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน นอกจากนั้นก็รู้ประโยชน์ที่เขาพึงได้ เพราะว่าการทำงานนั้นไม่ใช่ว่าจะเอาเขามาเป็นเพียงเครื่องมือทำงานได้ แต่ต้องให้คนที่ทำงานทุกคนได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตัวเอง ผู้นำควรรู้ว่าเขาควรจะได้ประโยชน์อะไรเพื่อความเจริญของงานแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขาด้วย

กล่าวได้ว่า หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ไม่ได้เป็นเรื่องเก่าตกยุคล้าสมัยตามกาลเวลา แต่กลับยืนหยัดคงทนต่อการพิสูจน์ ดังเช่น สัปปริสธรรม ๗ ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยอย่างเช่นปัจจุบันได้อย่างสอดคล้องกับงานวิจัยของ การบริหารยุคใหม่จึงควรต้องมีความสมดุลในสองด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารผสมผสานกับแนวคิดตะวันตก อันจะเป็นส่วนส่งเสริมการใช้ความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ก็เป็นเครื่องควบคุมยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่ให้บุคคลใช้ความรู้ความสามารถไปในทางที่ผิด หรือใช้แบบสุดโต่งเกินความพอดี ซึ่งจะส่งผลเสียต่อตนเองและองค์กรตลอดจนสังคมโดยรวมในอนาคตได้ ฉะนั้นการนำเอาหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ มองทุกสิ่งว่าเป็นไปได้อยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นในชีวิต พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคมตลอดไป

๒.๗.๓ หลักกัลยาณมิตรธรรม

กัลยาณมิตรตตา^{๑๐๔} หรือความมีกัลยาณมิตร มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมหมักกับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี มิตรแท้ ๔ หรือ สุธมมิตร ได้แก่

^{๑๐๔} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๙๒/๒๐๑.

๑. มิตรอุปการะ (อุปการะ) มีลักษณะ ๔ คือ เพื่อนประมาทช่วยรักษาเพื่อน เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน เมื่อมีภัยเป็นที่พึ่งพำนักได้ และมีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

๒. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข (สมานสุขทุกข์) มีลักษณะ ๔ คือ บอกความลับแก่เพื่อน ปิดความลับของเพื่อน มีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง และแม้ชีวิตก็สละให้เพื่อนได้

๓. มิตรแนะนำประโยชน์ (อรรถักขายี) มีลักษณะ ๔ คือ เพื่อนจะทำชั่วเสียหายคอยห้ามปรามไว้ คอยแนะนำให้เพื่อนตั้งอยู่ในความดี บอกกล่าวให้เพื่อนได้ฟังได้รู้ในสิ่งที่ไม่เคยได้รู้ได้ฟัง และบอกทางสุขทางสวรรค์ให้แก่เพื่อน

๔. มิตรมีน้ำใจ (อนุกัมปะกะ มิตรมีความรักใคร่ หรือมิตรผู้รักใคร่เอ็นดู) มีลักษณะ ๔ คือ เพื่อนมีทุกข์ พลอยไม่สบายใจ (ทุกข์ ทุกข์ด้วย) เพื่อนมีสุขพลอยแจ่มชื่นยินดี (สุข สุขด้วย) เห็นเขาตีเตียนเพื่อนช่วยยั้งแก้ให้ และเห็นเขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน

๒.๗.๔ หลักสังคหัตถธรรม

สังคหัตถธรรม^{๑๐๕} คือ ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี หลักการสงเคราะห์ เป็นหลักธรรมเพื่อส่งเสริมชีวิตที่ตีร่วมกัน ได้แก่

๑. ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วย สิ่งของ ตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

๒. ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาจุดเต็มใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๓. อรรถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งในชนทั้งหลาย และเสมอกันในทุกข์ สุข โดยร่วมกันรับรู้ ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมชาติในแต่ละกรณี

๒.๗.๕ หลักสาราณียธรรม

ในเรื่องนี้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้รรถถกถาอธิบายความ “สาราณียธรรม”^{๑๐๖} ว่า เป็นธรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการหรือร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วมครอบครัว ฟังปฏิบัติตามหลักการอยู่ร่วมกัน (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) เป็นฐานให้รักและเข้าใจกัน มี ๖ ประการคือ

^{๑๐๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๔๐/๑๖๗.

^{๑๐๖} ที. ปา. (ไทย) ๑๑/๓๒๔/๓๒๑.

๑. เมตตาทายกรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือแสดงไมตรีและหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. เมตตาวาจกรรม พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน หรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เมตตามโนกรรม ติดต่อกันด้วยเมตตา คือตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

๔. สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

๕. สีลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน^{๑๐๗}

๒.๘ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๘.๑ จังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเมืองเก่าที่นับว่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เป็นที่ตั้งของเมืองโบราณหลายเมือง เช่น เมืองชากังราว นครชุม ไตรตรังษ์ เทพนคร และเมืองคนที นอกจากนี้ เมืองกำแพงเพชรยังเป็นเมืองที่สองที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ครองเมือง มีบรรดาศักดิ์เป็น "พระยาวชิรปราการ" ต่อมาในปี พ. ศ. ๒๔๕๙ ได้เปลี่ยนเมืองกำแพงเพชรเป็นจังหวัดกำแพงเพชร

ตามประวัติศาสตร์ กล่าวว่า กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านของสุโขทัยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง เดิมเรียกชื่อว่า " เมืองชากังราว" และมีเมืองบริวารรายล้อมอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไตรตรังษ์ เทพนคร ฯลฯ การที่กำแพงเพชรเป็นเมืองหน้าด่านรับศึกสงครามในอดีตอยู่เสมอ จึงเป็นเมืองยุทธศาสตร์มีหลักฐานที่แสดงให้เห็น ว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย เช่น กำแพงเมือง คูเมือง ป้อมปราการ วัดโบราณ มีหลักฐาน ให้สันนิษฐานว่าเดิมเคยเป็นที่ตั้งของเมือง ๒ เมือง คือ เมืองชากังราว และเมืองนครชุม โดยเมืองชากังราวสร้างขึ้นก่อน ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง พระเจ้าเลอไท กษัตริย์องค์ที่ ๔ แห่งราชวงศ์สุโขทัย เป็นผู้สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ. ศ. ๑๘๙๐ ต่อมาสมัยพระเจ้าลิไท กษัตริย์องค์ที่ ๕ แห่งราชวงศ์สุโขทัยได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นทางฝั่งตะวันตกของลำน้ำปิงคือ “ เมืองนครชุม ”

^{๑๐๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ : ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๒๓-๒๔.

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงบันทึกเรื่อง กำแพงเมืองไว้ว่า เป็นกำแพงเมืองที่เก่าแก่ มั่นคง ยังมีความสมบูรณ์มาก และเชื่อว่าสวยงามที่สุดในประเทศไทย

ปัจจุบันจังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง เพราะมีโบราณสถานเก่าแก่ซึ่งก่อสร้างด้วยศิลาแลงหลายแห่งรวมอยู่ใน " อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร" ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๔^{๑๐๘}

จังหวัดกำแพงเพชรประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสนใจออกมามีสิทธิเลือกตั้งในปริมาณและร้อยละที่เพิ่มสูงขึ้น โดยในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนออกมามีสิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๕ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนออกมามีสิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมามีสิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๒ และล่าสุดในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมามีสิทธิเลือกตั้ง^{๑๐๙}

๒.๘.๒ จังหวัดพิจิตร

จังหวัด พิจิตรอยู่ในบริเวณภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๕๓๑๐๑๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒,๘๓๑,๘๘๓ ไร่ มีความกว้างประมาณ ๗๒ กิโลเมตร ความยาวประมาณ ๗๗ กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯโดยทางรถยนต์ประมาณ ๓๔๖ กิโลเมตร และรถไฟระยะทางประมาณ ๓๕๑ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบางระกำ และอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอชุมแสง และอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร และอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

การปกครอง

จังหวัด พิจิตรแบ่งการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพทะเล อำเภอสามง่าม อำเภอวังทรายพูน อำเภอทับคล้อ อำเภอสามโก้ อำเภอคงเจริญ และอำเภอบึงนาง

^{๑๐๘} <http://www.kamphaengphet.go.th/kp/index.php/data-kpp/item/1379-2020-jun-09-04-59-51>

^{๑๐๙} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร, ๒๕๖๒.

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปของจังหวัดพิจิตรเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำยม และแม่น้ำน่านไหลผ่าน ทั้ง ๒ สาย ไหลผ่านจังหวัดเกือบเป็นลักษณะเส้นขนานจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ โดยมีแม่น้ำพิจิตร(แม่น้ำเดิม) อยู่ระหว่างกลาง ความยาวของแม่น้ำน่านที่ไหลผ่านจังหวัดมีระยะทาง ๙๗ กิโลเมตร และความยาวของแม่น้ำยมที่ไหลผ่านจังหวัดมีระยะประมาณ ๑๒๘ กิโลเมตร

แหล่งน้ำธรรมชาติ จังหวัดพิจิตรมีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน ๓ สายได้แก่

๑. แม่น้ำน่าน มีต้นน้ำจากตอยภูเวินทิวเขาหลวงพระบาง ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบัว จังหวัดน่าน แม่น้ำน่านไหลผ่านที่ตั้งตัวจังหวัดพิจิตร อำเภอตะพานหิน อำเภอบางมูลนาก และลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดนครสวรรค์ มีความยาวทั้งสิ้น ๙๗ กิโลเมตร มีพื้นที่ในลุ่มน้ำน่านประมาณ ๒,๐๖๐๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๖๒๖,๒๕๐ ไร่

๒. แม่น้ำยม มีต้นกำเนิดในขุนยวมทิวเขาผีปันน้ำ ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบึง จังหวัดเชียงราย แม่น้ำยมไหลผ่านเข้าจังหวัดพิจิตรที่อำเภอสามงาม อำเภอโพธิ์ประทับช้าง และอำเภอโพทะเล โดยไหลไปบรรจบกับแม่น้ำน่านที่บ้านเกยชัย อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ มีความยาวทั้งสิ้น ๑๒๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ในลุ่มน้ำน่านประมาณ ๒,๐๔๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑,๖๓๘,๗๕๐ ไร่

๓. แม่น้ำพิจิตร คือทางเดินเก่าของแม่น้ำน่าน ต้นกำเนิดของแม่น้ำพิจิตรนั้นไหลแยกจากแม่น้ำน่านที่บ้านวังกระดี่ทอง ในท้องที่อำเภอเมืองพิจิตร มีทิศทางการไหลของน้ำอยู่ในแนวเหนือ-ใต้ สภาพลำน้ำคดเคี้ยว บางแห่งร่องน้ำตื้นเขินและแห้งในฤดูแล้ง เนื่องจากมีฝายกั้นน้ำไว้เป็นช่วง ๆ เพื่อสูบน้ำขึ้นมาใช้ทำสวนผลไม้ต่าง ๆ โดยเฉพาะส้มโอในเขตโพธิ์ประทับช้าง

การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นภาคการผลิตหลัก รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรม การค้าส่ง การค้าปลีก และการบริการ ผลผลิตสำคัญได้แก่ ข้าวโพด ถั่วเขียว และการประมง^{๑๑๐}

จังหวัดพิจิตร สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๓ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงขึ้นอีกเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๙ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๑๑๑}

๒.๘.๓ จังหวัดนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ หรือปากน้ำโพ เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างของประเทศ ระยะทางจากกรุงเทพมหานคร ถึงจังหวัดนครสวรรค์ตามเส้นทางหลวงสายพหลโยธิน (สายที่ ๑) ๒๓๗ กิโลเมตร หรือระยะทางตามทางรถไฟ ๒๕๐ กิโลเมตร พื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๓๐ เมตร

^{๑๑๐} <http://www.phichit.go.th/phichit/index.php/about/place>

^{๑๑๑} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร, ๒๕๖๒.

พื้นที่ของจังหวัด ๙,๕๙๗.๖๗๗ ตารางกิโลเมตร หรือ ๕,๙๙๘,๕๔๘ ไร่ มากเป็นอันดับ ๙ ของภาคเหนือ ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ มีป่าไม้อยู่ทางทิศตะวันตกและทิศตะวันออกแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ อำเภอคือ อำเภอเมืองนครสวรรค์ อำเภอลาดยาว อำเภอตากาลี อำเภอ ชุมแสง อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอท่าตะโก อำเภอพยุหะคีรี อำเภอไพศาล อำเภอหนองบัว อำเภอตากฟ้า อำเภอโกรกพระ อำเภอเก้าเลี้ยวอำเภอแม่วงก์ และอำเภอแม่เป็น

ที่ตั้งและอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอปางศิลาทองอำเภอขาณุวรลักษบุรีอำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอบึงนาราง อำเภอโพทะเล อำเภอบางมูลนาก อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอชนแดน อำเภอบึงสามพัน อำเภอวิเชียรบุรีจังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอโคกเจริญ อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี อำเภอสรรพยา อำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองอุทัยธานี อำเภอทัพทัน อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอลานสัก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก^{๑๑๒}

จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีเขตเลือกตั้งรวมถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ในปริมาณที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒ พบว่า สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๗๐ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙๗ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๑๑๓}

๒.๘.๔ จังหวัดอุทัยธานี

เมืองอุทัยธานี มีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ของกรมศิลปากรยืนยันไว้ว่า เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี มาแล้ว โดยพบหลักฐานยืนยันในหลายพื้นที่ เช่น โครงกระดูก เครื่องมือหินกะเทาะจากหินกรวด และภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เขาปลาร้า

ตำนานเก่าเล่าว่า ในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น “ท้าวมหาพรหม” ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า คือ อำเภอหนองฉางในปัจจุบันนี้ แล้วพาคคนไทยเข้ามาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญและคนกะเหรี่ยง จึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากันตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีพืชพรรณ และอาหารที่อุดมสมบูรณ์กว่าแห่งอื่น ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยน

^{๑๑๒} http://www.nakhonsawan.go.th/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=1533:2561&catid=8&Itemid=102

^{๑๑๓} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์, ๒๕๖๒.

ทางเดินและเกิดกันดารน้ำ เมืองอุไทยจึงถูกทิ้งร้าง จนในที่สุด “พระตะเบิด” ได้เข้ามาปรับปรุงเมือง อุไทยโดยขุดที่เก็บกักน้ำไว้ใกล้เมือง และพระตะเบิดได้เป็นผู้ปกครองเมืองอุไทยเป็นคนแรกในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองอุไทย ต่อมาได้เรียกกันเป็น "เมืองอุไทย" คาดว่าเพี้ยนไปตามสำเนียงชาวพื้นเมืองเดิม ได้มีฐานะเป็นหัวเมืองด่านชั้นนอก มีพระพลสงครามเป็นนายด่านแม่กลอง และพระอินทรเดช เป็นนายด่านหนองหลวง (ปัจจุบัน แม่กลอง คือ อำเภอู้มผาง และหนองหลวง คือ ตำบลหนองหลวง อำเภอ อู้มผาง จังหวัดตาก) คอยดูแลพม่าที่จะยกทัพมาตามเส้นทางชายแดนด่านแม่ละเมา ต่อมาในสมัยพระเอกาทศรถ (พ.ศ.๒๑๔๘ - ๒๑๖๓) ได้โปรดให้บัญญัติอำนาจการใช้ตราประจำตำแหน่ง มีปัญหาการตามหัวเมืองนั้น ได้ระบุในกฎหมายเก่าลักษณะพระธรรมนูญว่า “เมืองอุไทยธานี เป็นหัวเมืองชั้นแกมหาดไทย” เมืองอุไทยธานี เป็นเมืองที่อยู่บนที่ดอนและลึกเข้าไป ไม่มีแม่น้ำสายใหญ่ และไม่สามารถติดต่อทางเรือได้ ดังนั้นชาวเมืองอุไทยธานี จึงต้องขนข้าวบรรทุกเกวียนมาลงที่แม่น้ำ จึงทำให้พ่อค้าพากันไปตั้งยั้งฉางรับซื้อข้าวที่ริมแม่น้ำจนเป็นหมู่บ้านใหญ่ เรียกว่าหมู่บ้าน “สะแกกรัง” เนื่องจากเป็นพื้นที่มีป่าสะแกขึ้นเต็มริมแม่น้ำ และมีต้นสะแกใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน

บ้านสะแกกรัง ชาวจีนเรียกเพี้ยนเป็น “ซิเกียกั้ง” เป็นตลาดซื้อข้าวที่มีพ่อค้าคนจีนนิยมไปตั้งบ้านเรือนและยั้งฉาง ต่อมาในระยะหลังได้มีเจ้านายและขุนนางมาตั้งบ้านเรือนอยู่ เพราะความสะดวกในการกะเกณฑ์สิ่งของส่งเมืองหลวง ซึ่งเป็นจำพวก มูลค่างควา ไม้ซุง กระจวาน และช้างป่า อีกทั้งยังมีช่องทางในการค้าข้าวอีกด้วย

พ.ศ. ๒๓๗๖ ข้าราชการชาวกรุงเทพฯ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็น พระยาอุไทยธานี เจ้าเมืองอุไทยธานีในสมัยนั้น ได้เห็นว่าบ้านสะแกกรังเป็นตลาดใหญ่ มีผู้คนอพยพเข้ามาอยู่กันอย่างหนาแน่น อีกทั้งเป็นสถานที่ที่ชาวอุไทยธานีติดต่อค้าขายข้าว และไม้ซุง กับพ่อค้าที่นั่นมานานแล้ว จึงคิดตั้งบ้านเรือนเพื่อค้าขาย ประจวบกับเวลานั้น เจ้าเมืองไชยนาทเป็นเพื่อนกัน จึงขอตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำสะแกกรัง เนื่องจากผู้คนมาติดต่อราชการและมาค้าขายกันมาก ทั้งนี้ เนื่องจากเจ้าเมืองไม่กล้าขึ้นไปเมืองอุไทยธานีเก่า อ้างว่ากลัวไข้ป่า จึงเป็นเหตุให้พากันอพยพมาอยู่กันมากขึ้น

พ.ศ. ๒๓๙๑ ได้มีการแบ่งเขตดินแดนเมืองอุไทยธานี และเมืองไชยนาทโดยตัดเขตบ้านสะแกกรังทางฝั่งคลองฟากใต้ ตั้งแต่ท้ายบ้านสะแกกรังไปจดเมืองอุไทยธานีเก่า โอนที่นั่นจากเมือง ไชยนาท เป็นของเมืองอุไทยธานี ดังนั้น เมืองอุไทยธานี จึงตั้งอยู่ที่ปลายสุดเขตแดนเมืองมโนรมย์ ข้างใต้บ้านลงมาสักคั้งน้ำหนึ่งก็เป็นแดนเมืองไชยนาท

พ.ศ. ๒๔๔๑ เมืองอุไทยธานีขึ้นกับมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้เปลี่ยนเป็นขึ้นกับมณฑลอยุธยา สุดท้ายมีการประกาศเลิกมณฑลปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และกำหนดให้จังหวัดเป็นหน่วยปกครองส่วนภูมิภาค

การปกครองแบ่งออกเป็น ๘ อำเภอ ๗๐ ตำบล ๖๓๒ หมู่บ้าน จังหวัดอุทัยธานีมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม ๖๔ แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง, เทศบาลเมือง ๑ แห่ง คือ เทศบาลเมืองอุทัยธานี เทศบาลตำบล ๑๓ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๔๙ แห่ง^{๑๑๔}

จังหวัดอุทัยธานีถือเป็นจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. น้อยที่สุดของกลุ่ม แต่กลับเป็นจังหวัดที่มีสถิติประชาชนให้ความสนใจหลังไหลออกไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในเปอร์เซ็นต์ที่มากที่สุด โดยพบว่าสถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงมากคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๖ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่มากที่สุดแต่มีเปอร์เซ็นต์ที่เริ่มลดลง เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในครั้งก่อนหน้านั้นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงอยู่ แต่มีสถิติที่ลดลงและยังอยู่เกาะกลุ่มใกล้เคียงกับอีก ๓ จังหวัดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๑๑๕}

จากการเลือกตั้งใน ๔ ครั้งที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า จังหวัดกำแพงเพชรประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณและร้อยละที่เพิ่มสูงขึ้น โดยในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๕ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๒ และล่าสุดในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

ขณะเดียวกันที่จังหวัดพิจิตร สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา พบว่า ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๘๓ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๕ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงขึ้นอีกเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๒๙ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งทางด้านจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งถือเป็นจังหวัดที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีเขตเลือกตั้งรวมถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ในปริมาณที่มากที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒ พบว่า สถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖

^{๑๑๔} ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. "ข้อมูลการปกครอง." [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm> [ม.ป.ป.]. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๕} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอุทัยธานี, ๒๕๖๒.

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๗๑.๗๐ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๙๗ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

สุดท้ายที่จังหวัดอุทัยธานีถือเป็นจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. น้อยที่สุดของกลุ่ม แต่กลับเป็นจังหวัดที่มีสถิติ ประชาชนให้ความสนใจหลังไหลออกไปใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งในเปอร์เซ็นต์ที่มากที่สุด โดยพบว่าสถิติในการเลือกตั้งจำนวน ๔ ครั้งที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงมากคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๖ ขณะที่ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประชาชนยังให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่มากแต่มีเปอร์เซ็นต์ที่เริ่มลดลงเมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในครั้งก่อนหน้านั้นเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๐ ส่วนในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประชาชนก็ยังคงให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในปริมาณที่สูงอยู่ แต่มีสถิติที่ลดลงและยังอยู่เกาะกลุ่มใกล้เคียงกับอีก ๓ จังหวัดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘ และในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ๑๘๑,๕๐๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๔๘

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๙.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

ภัทราวดี ศรีบุญสม จารุภัทร เรื่องสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง” ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และจากการวิเคราะห์ถดถอยทางสถิติพบว่าตัวแปรหรือปัจจัยที่ ส่งผลทางบวกต่อความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเรียงตามค่าของสัมประสิทธิ์ ได้แก่ (๑) การได้รับความรู้ของประชาชนในด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (๒) กลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง (๓) ความยุติธรรมและการไม่เลือกปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบังคับใช้กฎหมาย ตามอำนาจหน้าที่ (๔) การสื่อสาร (๕) ความสามารถของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบริหารและควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดในระดับต่างๆ และ (๖) ความเป็นกลางทางการเมืองและหรือการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในภาพรวมตัวแปรทั้งหมดนี้มีอิทธิพลหรือเป็น

สาเหตุเชิงบวกต่อความไว้วางใจของสาธารณชนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ ผลการศึกษาได้ยืนยันทฤษฎีการให้ความรู้และการสื่อสารทางการเมือง รวมถึงตลอดถึงทฤษฎีการตรวจสอบถ่วงดุล และทฤษฎีความเป็นกลางทางการเมืองและการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนนโยบายการพัฒนา คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงสามารถยึดโยงและใช้ทฤษฎีข้อค้นพบข้างต้นเป็นแนวทาง^{๑๑๖}

ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับเป็นครั้งคราว หรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ มีการเปิดรับสูงสุด คือ สื่อสารมวลชน ซึ่งอยู่ในระดับบ่อย และมีการเปิดรับในระดับเป็นครั้งคราว ได้แก่ สื่อกิจกรรมทางการเมือง สื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ ทางด้านความรู้ทางการเมืองประชาชนมีความรู้ทางการเมืองในระดับเห็นด้วยมาก มีความรู้สูงสุด คือ ทราบว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีอำนาจสูงสุด และมีความเข้าใจทางการเมืองในระดับเห็นด้วย มีความสนใจสูงสุด คือ สนใจติดตามการทำงานและผลงานทางด้านการเมือง ทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมตรวจสอบทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมประชุม/ร่วมชุมนุมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อมวลชนส่งผลที่ดีต่อทัศนคติทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองของประชาชน ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อบุคคล และสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลที่ดีต่อความรู้ทางการเมืองของประชาชนซึ่งทัศนคติทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และความสนใจทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองนี้ส่งผลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนคร จังหวัดสมุทรปราการ โดยผลการศึกษา พบว่า ความสนใจทางการเมืองส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนคร จังหวัดสมุทรปราการ สูงสุด รองลงมาคือ ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมือง ตามลำดับ^{๑๑๗}

พรชัย เทพปัญญา^{๑๑๘} ได้วิจัยเรื่อง “การทุจริตการเลือกตั้งปี ๒๕๕๕” ผลการวิจัยพบว่า

^{๑๑๖} ภัทราวดี ศรีบุญสม และ จารุภัทร เรืองสุวรรณ, “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง”, *วารสารบัณฑิตศึกษา* มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๙) : ๒๑๐.

^{๑๑๗} ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง, “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ”, *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗) : ๔๖

^{๑๑๘} พรชัย เทพปัญญา, “การทุจริตการเลือกตั้ง ปี ๒๕๕๕”, *รายงานวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕).

๑. ปัจจัยของการทุจริตการเลือกตั้ง คือ ความประสงค์ของนักการเมืองที่จะมีอำนาจทางการเมืองเพื่อเข้าไปแย่งชิงทรัพยากรของประเทศ ส่วนในด้านประชาชนจะมีลักษณะทัศนคติเชิงบวกต่อการทุจริตการเลือกตั้ง ๒. รูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งที่ใช้กันมากที่สุด คือ การใช้เงินซื้อเสียงโดยผ่านหัวคะแนน ๓. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน หัวคะแนนต่าง ๆ เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู พระสงฆ์ นักการเมืองท้องถิ่น ๔. การร่วมมือระหว่างประชาชน นักการเมือง และข้าราชการในการป้องปรามการทุจริตมีน้อย และทำในลักษณะเป็นรูปแบบผักชีโรยหน้า แต่ในทางตรงกันข้ามกลับร่วมมือกระทำการทุจริต ๕. กระบวนการทำงานของกทต.ในระดับจังหวัด และส่วนกลางยังไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร เป็นเพราะปัจจัยเกี่ยวกับงบประมาณ คุณภาพของคน กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง รวมถึงระบบอุปถัมภ์ ๖. ความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งเป็นรูปธรรมที่สำคัญ คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเริ่มจากภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การแก้ไข กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ สรรหาคนมีคุณภาพเข้ามาทำงาน จัดตั้งศาลเลือกตั้ง และประการสุดท้าย คือ การตั้งองค์กรอิสระในการปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งโดยให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

คอลัฟ ต่วนบุละ และ มานาเซ มะลาเฮง^{๑๑๙} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมต่อการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยในมิติของชุมชนผ่านสภากาแพ กรณศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” ผลการวิจัยพบว่า ปกติชาวบ้านจะมีการรวมตัวกันที่มัสยิดเพื่อปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำวันละ ๕ เวลา และยังมีร้านน้ำชาอีกที่หนึ่งทีนอกจากเป็นที่นั่งดื่มชาแล้ว ยังเป็นสถานที่แห่งการพักผ่อน พบปะพูดคุยของชาวบ้านในพื้นที่และการรวมตัวกันที่ร้านน้ำชานั้นก่อให้เกิดกิจกรรมการสนทนา ระหว่างกัน โดยช่วงเวลาที่ชาวบ้านนิยมมานั่งดื่มชาที่ร้านจะมีทั้งช่วงเวลากลางวันและกลางคืน แต่โดยส่วนมากจะเป็นกลางคืน แม้จะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอยู่บ้างที่ส่งผลให้บางร้านต้องปิดเร็วกว่าเวลาปกติ แต่กลับส่งผลดีต่อสุขภาพของชาวบ้าน นอกจากนี้ร้านน้ำชายังถูกเรียกเป็นองค์กรหนึ่งว่า “สภากาแพ” เพราะนอกจากการดื่มชาแล้ว ยังมีกิจกรรมพูดคุย สนทนากันในลักษณะของการปะทะสังสรรค์ การวิพากษ์ วิจารณ์ในประเด็นต่างๆ ที่คุยอีกด้วย

จารูวรรณ แก้วมะโน^{๑๒๐} ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เน้นความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล และการมีจิตอาสา มาเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมที่ไม่เฉพาะแต่เรื่องการเมือง แต่เป็นไปเพื่อจัดการปัญหาที่คนในชุมชนประสบร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนแต่ละฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อสร้างสำนึกร่วมในการพัฒนาชุมชน

^{๑๑๙} คอลัฟ ต่วนบุละ และ มานาเซ มะลาเฮง, “การมีส่วนร่วมต่อการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยในมิติของชุมชนผ่านสภากาแพ กรณศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส”, รายงานวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑).

^{๑๒๐} จารูวรรณ แก้วมะโน, “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑).

และสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้คนในชุมชนรวมตัวกัน มีความสมานฉันท์ และไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเมื่อมีการเลือกตั้ง

บุศรา โพธิสุข ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักอภิปรายนิยธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการดำเนินการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ ปัญหา พบว่า ประชาชนยังมีการปลูกฝังในระบบอุปถัมภ์อยู่ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์เลือกตั้งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหา ควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนรวม ควรมีการรณรงค์ให้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และควรประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมพื้นที่^{๑๒๑}

คณินนิตย์ พรหมมินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของสตรีไทยล้านนาตะวันออก” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในภาพรวมมีความรู้ ความเข้าใจร้อยละ ๘๔.๓ ส่วนใหญ่รู้ในเรื่อง อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระกี่ปีมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ ผู้แปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยกี่ปีจึงจะมีสิทธิเลือกตั้ง ๒. ความศรัทธาในการเมืองท้องถิ่นของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในภาพรวมอยู่ในร้อยละ ๘๕.๑๓ ซึ่งมีความศรัทธาในเรื่องการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงจะต้องเริ่มสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน มากที่สุด รองลงมา การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงและใกล้ชิด และที่เกี่ยวข้องต่อการเมืองระดับชาติ และการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจทางการเมืองในระดับชาติโดยง่าย ๓. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีระดับน้อยในด้านการติดต่อนักการเมืองและแสดงความคิดเห็น ๔. ปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีไทยล้านนาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นจุดแข็ง (Strengths) คือ การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายและรวดเร็วจุดอ่อน (Weaknesses) คือ วัฒนธรรมการมองของเพศชายเป็นผู้นำยังเป็นค่านิยมของการเป็นนักการเมืองโอกาส (Opportunities) คือ มีเครื่องมือและกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น และอุปสรรค (Threats) คือ เป็นการ

^{๑๒๑} บุศรา โพธิสุข, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, รายงานการวิจัย, ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก.

กระจายอำนาจที่ไม่แท้จริง เพราะอำนาจยังคงกระจุกอยู่ที่ภาคการเมืองระดับประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริงจัง ๕.แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า วิสัยทัศน์ “สตรีไทยล้านนาอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีความเข้มแข็งทางการเมือง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี” และมียุทธศาสตร์ ๔ ข้อ ได้แก่ สร้างการยอมรับด้านความเสมอภาคของสตรีพัฒนาศักยภาพสตรีไทยล้านนาตะวันออกและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาศักยภาพสตรีไทยล้านนาตะวันออกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหารและการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ และการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนองค์กรสตรีทุกระดับอย่างยั่งยืน^{๑๒๒}

สุกฤตา จินดาพรหม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของภูมิภาคตะวันตก” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยระดับการศึกษา ต่างกันส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองแตกต่างกันปัจจัยอาชีพและปัจจัยพื้นที่ภูมิทางการเมือง ต่างกันส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน แตกต่างกันและปัจจัยการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง ต่างกันส่งผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและด้านการสนับสนุนพรรคการเมืองแตกต่างกันส่วน ปัจจัยความสำนึกทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และ ๓) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า สตรีไทยส่วนใหญ่ต้องรับภาระในการดูแลครอบครัว และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองน้อย^{๑๒๓}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นผลมาจากความไว้วางใจที่นักการเมืองที่ประชาชนมีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น ที่ปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ได้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วม และรณรงค์ให้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และภาครัฐมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมพื้นที่ และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

^{๑๒๒} คณิงนิตย พรหมมินทร์, “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของสตรีไทยล้านนาตะวันออก”, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๕๗ - มกราคม ๒๕๕๘), : ๑-๒.

^{๑๒๓} สุกฤตา จินดาพรหม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตก, วารสารการเมืองการปกครอง, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม - สิงหาคม ๒๕๕๖), : ๑๑๘.

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการพัฒนาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชน

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ภัทราวดี ศรีบุญสม และ จารุภัทร เรือง สุวรรณ	ความเป็นกลางทางการเมืองและหรือการ ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนของคณะกรรมการการ เลือกตั้ง
ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง	ประชาชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัด สมุทรปราการ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองใน ระดับเป็น ครั้งคราว หรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์
พรชัย เทพปัญญา	ปัจจัยของการทุจริตการเลือกตั้ง คือ ความประสงค์ของนักการเมืองที่จะมีอำนาจทาง การเมืองเพื่อเข้าไปแย่งชิงทรัพยากรของประเทศ
คอลัฟ ต่วนบุละ และ มานาเซ มะลาเฮง	ปกติชาวบ้านจะมีการรวมตัวกันที่มีสยิด เพื่อปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำวันละ ๕ เวลา และยังมี มีร้านน้ำชาอีกที่หนึ่งที่นอกจากเป็นที่นั่งดื่มน้ำชาแล้ว ยังเป็นสถานที่แห่งการพักผ่อน
จารุวรรณ แก้วมะโน	กระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ เน้นความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล และการมีจิตอาสา มาเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรม
บุศรา โพธิสุข	ประชาชนยังมีการปลูกฝังในระบบ อุปถัมภ์อยู่ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง เมือง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้ง
คณินนิตย์ พรหมมินทร์	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ สตรีไทยล้านนาตะวันออกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เมืองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง
สุกฤตา จินดาพรม	ปัจจัยระดับการศึกษา ต่างกันส่งผลต่อ การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองแตกต่างกัน

๒.๙.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักอปธานิยธรรม

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของ
จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารงานวิจัยที่ศึกษาหลักอปธานิยธรรม เป็นหลักธรรม
เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีผู้วิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

กาญจนา คำจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ที่ได้จากการแก้ปัญหาเสพติดทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในการเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการในการแก้ปัญหาเสพติดในชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับติดตามผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ๒) ปัญหาและอุปสรรค การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินการในระดับนโยบาย เรื่องการศึกษา ยาเสพติด สุขภาพและสวัสดิการสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมงบประมาณ ผู้นำชุมชนเป็นเพียงผู้รับนโยบายมาปฏิบัติ กรุงเทพมหานครยังเป็นผู้กำหนดนโยบาย ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบ ผู้นำชุมชนตัดสินใจแก้ปัญหา ตั้งแต่การจัดหางบประมาณ ตั้งคณะกรรมการในชุมชน ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับระบบการทำงานของหน่วยงานราชการ ซึ่งไม่ได้รับการยอมรับในศักยภาพ ความรู้ความสามารถ และไม่เห็นความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำชุมชน ในการเข้าร่วมเสนอแนะนโยบาย ปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ทำให้ขาดโอกาสในการนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การแก้ปัญหาของไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ๓) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความทันสมัยทางวัตถุ กรุงเทพมหานคร เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองและบริหารจัดการได้โดยคนในชุมชน^{๑๒๔}

ภาส ภาสัทธา ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านความโปร่งใส ด้านการนำหลักนิติธรรมมาปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) กฎเกณฑ์ ๒) ระเบียบ ๓) กฎหมาย ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารงานและบุคลากร ด้านการนำการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) ร่วมคิด ๒) ร่วมทำ ๓) ร่วมตรวจสอบ ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร ด้านการนำความรับผิดชอบมาปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ๒) ความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น ๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร ๒. ด้านการนำหลัก ทิริ

^{๑๒๔} กาญจนา คำจตุ, “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร”, **ดุขณินิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขณินิติต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

โอตตปัปะ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) ความละเอียดต่อการกระทำสิ่งผิด ๒) ความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ในการนำหลักธรรม อปริหานิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออูดคร่ำชื่นใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงาม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร และในด้านการนำหลักพุทธธรรมบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ตามหลักพุทธธรรม มีหลักพุทธธรรมที่มีความเหมาะสมและครอบคลุมในการนำมาบริหารทั้งในระดับบุคคล ด้วยการนำหลักโลกบาลธรรมอันเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องเตือนตนเองให้คิดดี ปฏิบัติดี และการนำหลักอปริหานิยธรรม ๗ อันเป็นการหลักธรรมในการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคีเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน และเมื่อมีการนำมาบูรณาการกับธรรมาภิบาล ด้วยหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ เพื่อสร้างความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร และบุคลากร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป^{๑๒๕}

ปกรณ์ มหากันธา ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชิงพุทธบูรณาการ” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมในการบริหารองค์กรตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ อธิปไตย ๓ อคติ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ สังคหัตถ์ ๔ อปริหานิยธรรม ๗ สัปปุริสธรรม ๗ หลักราชธรรม ๑๐ หรือทศพิธราชธรรม และหลักจักรวรรดิวัตร หลักการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักธรรมาภิบาล ที่ปรากฏในระยะเปียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนดหลักการปฏิบัติไว้ ๖ หลัก ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ และ ๖) หลักความคุ้มค่า การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาล กลุ่มผู้บริหารมีความคิดเห็น เกี่ยวกับรูปแบบ และกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการ ระดับเกณฑ์ประเมิน อยู่ในระดับมาก ทุกรายการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ หลักสังคหัตถ์ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ หลัก

^{๑๒๕} ภาส ภาสัทธา, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

สัปปุริสธรรม ๗ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และน้อยที่สุดคือ หลักความโปร่งใส ตามลำดับ^{๑๒๖}

พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่าสภาพการปกครองโดยรวมมีความเป็นเอกภาพในการปกครองของทางคณะสงฆ์ การดำเนินงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใช้พระธรรมวินัยเป็นหลัก โดยมีกรอบของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอาญาแพ่ง ประกาศ ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน ทำให้งานการปกครองเป็นไปด้วยดี ไม่มีปัญหาอุปสรรค ๒. การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัด มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการปกครองพระภิกษุสามเณร ด้านการปกครองศิษย์วัด และด้านการระงับอธิกรณ์ของพระสังฆาธิการ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็ให้มีการผ่อนผันอนุโลม อาศัยหลักพรหมวิหารธรรม และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มิให้มีการตัดสินด้วยอำนาจแห่งอคติ แต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธรูปบัญญัติโดยใช้วิธีการ “เข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลม” ตามลำดับสถานการณ์ต่างๆ^{๑๒๗}

เสนอ อัครมณฑา ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพทั่วไปของ การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมีการ บริหารงานตามหน้าที่การบริหาร การทำงานบางครั้งไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าทำให้สับสนในขั้นตอนการทำงาน การควบคุมปฏิบัติงานตามระเบียบ/คำสั่งบาง คนไม่เข้าใจมีการก้าวก่างานของคนอื่น การจัดสรรงบประมาณบางโครงการอาจเกินความจำเป็นต่อการบริหารงาน งานบางอย่างมีความสลับซับซ้อน ปัญหาด้านอุปสรรคเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงของเมืองอย่างรวดเร็ว ผลมาจากการขยายตัวที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูง เกิดความหนาแน่นและแออัดมีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ทำการเกษตรแนวโน้มนลดลงเพื่อทำเป็นที่อยู่อาศัย ปัญหาการคมนาคมปัญหาด้านการบริการระบบสาธารณสุข ปัญหา น้ำท่วม ปัญหา น้ำเสีย และการกำจัดขยะมูลฝอย ดังนั้น การบริหารจัดการต้องมีการวางกรอบ แผนงานยุทธศาสตร์การจ้ดองค์กรตรวจสอบควบคุมประเมินผล โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่เหมาะสม เพื่อให้องค์กรเป็นระบบระเบียบที่ชัดเจนเพื่อความคล่องตัวในทางปฏิบัติในอนาคต ๒. การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการ

^{๑๒๖} ปกรณ์ มหากันธา, “รูปแบบและกระบวนการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชียงพทุทบูรณาการ”, **ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎฐินิพนธ์ิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๒๗} พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมโธ), “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, **ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎฐินิพนธ์ิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

บริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีสามารถนำหลักการบริหารนิยมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม (Teamwork) และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อภิธานียธรรม ๗ เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีสามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีและร่วมรับผลประโยชน์สูงสุดจากการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางปฏิบัติต่อไปอย่างยั่งยืน^{๑๒๘}

พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภิธานียธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ในยุคของการแข่งขันภายใต้กระแสทุนนิยม และความเจริญทางด้านวัตถุกลับมีปัญหาความแตกแยกมากมาย เรียกร้องหาสังคมแห่งสามัคคี สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้านโดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองที่เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้ง แยกความสามัคคีอันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง ลูกหลานไปสู่การแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง คือทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่เป็นผู้นำ ผู้ปกครอง นักวิชาการ หรือนักทฤษฎี ในแง่มุมต่าง ๆ พระพุทธศาสนาเป็นความหวังที่จะนำพาวิถีอารยธรรมไปสู่ การพัฒนาสันติภาพ ตามหลักอภิธานียธรรม ผลในทางปฏิบัติผู้โยหาสามัคคี ต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นอัตตวิสัยแล้วปรับเปลี่ยนไปตามภาวะวิสัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ความเจริญทางจิตใจตามไม่ทัน^{๑๒๙}

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอภิธานียธรรม ๗ อภิธานียธรรมเป็นหลักธรรมสำหรับใช้ในการปกครองเพื่อป้องกันมิให้การบริหารหมู่คณะเสื่อมถอย แต่กลับเสริมให้เจริญเพียงส่วนเดียวสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนและผู้บริหารบ้านเมืองและพระภิกษุสงฆ์ ดังนี้คืออภิธานียธรรมสำหรับหมู่ชนและการบริหารบ้านเมือง เป็นหลักในการปกครองโดยปฏิบัติตามหลักการร่วมรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

^{๑๒๘} เสนอ อัครมโนตา, “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอภิธานียธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๒๙} พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี, “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภิธานียธรรม”, *วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์*, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๒๑-๑๓๗.

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอธิปไตยธรรม ๗

นักวิจัย	ผลการวิจัย
กาญจนา คำจตุ	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความทันสมัยทางวัตถุ กรุงเทพมหานคร เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองและบริหารจัดการได้โดยคนในชุมชน
ภาส ภาสสัตธา	การนำหลักอธิปไตยธรรม ๗ อันเป็นการหลักธรรมในการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อให้การบูรณาการครบถ้วน และมีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร และบุคลากร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป
ปกรณ์ มหากันธา	หลักพุทธธรรมในการบริหารองค์กรตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ อธิปไตย ๓ อกติ ๔ พรหมวิหาร ๔ อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ อธิปไตยธรรม ๗ สัมปยุตธรรม ๗ หลักราชาธรรม ๑๐ หรือ ทศพิธราชธรรม และหลักจักรวรรดิวัตร
พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมธ)	หลักอธิปไตยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีการส่งเสริมให้มีความเข้มงวดกวดขันในพระวินัย ตลอดจนทั้งกฎ ระเบียบและกฎหมายบ้านเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยให้ยึดปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หากเมื่อมีเหตุการณ์ ตามลำดับสถานการณ์ต่างๆ
เสนอ อัสวมันดา	การประยุกต์ใช้หลักอธิปไตยธรรมสามารถนำหลักอธิปไตยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอน
พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี	หลักอธิปไตยธรรม ผลในทางปฏิบัติผู้โยหยาสามัคคี ต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นอัตตวิสัยแล้วปรับเปลี่ยนไปตามภาวะวิสัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ความเจริญทางจิตใจตามไม่ทัน

๒.๑๐ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Weiner, M., “Political participation : Crisis of the political process”^{๑๓๐} ประกอบด้วย ๑) การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง ๒) การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๓) การสนทนาเรื่องการเมือง ๔) การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมือง ๕) การติดต่อกับนักการเมือง ๖) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ๗) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

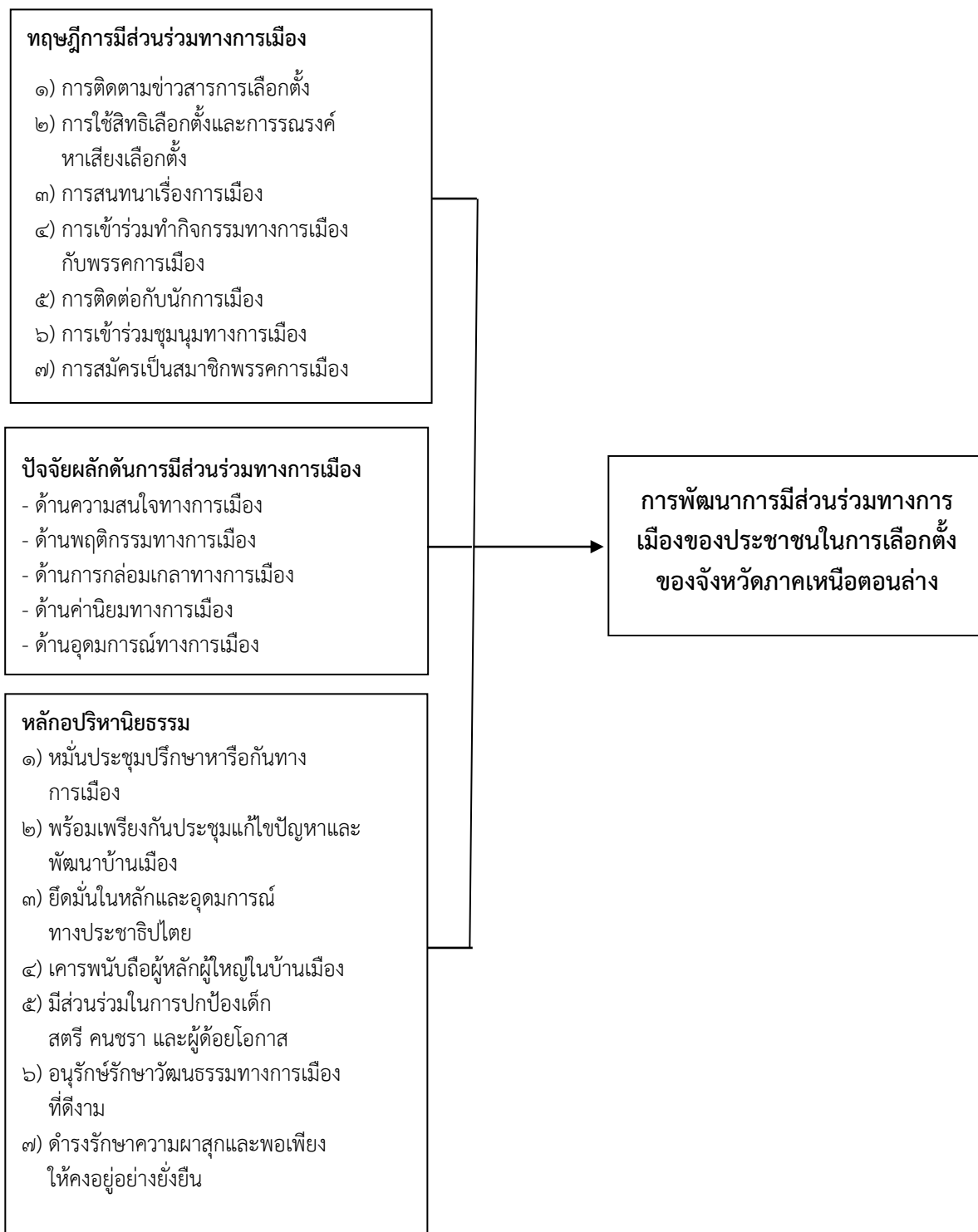
๒. ปัจจัยผลักดันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Cohen J.M. and Uphoff N.T., Participation’s Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific, World Development,^{๑๓๑} ประกอบด้วย ๑. ด้านความสนใจทางการเมือง ๒. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ๓. ด้านการกล่อมเกลางานทางการเมือง ๔. ด้านค่านิยมทางการเมือง และ ๕. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง

๓. หลักอุปนิทานยธรรม ๗ ได้มาจากการค้นคว้าหลักพุทธธรรมจาก ที.ม. (ไทย). ๑๐/๖๘/๘๖. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๑๓๒} ประกอบด้วย ๑) หมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือมีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย ๓) ยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย ๔) เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ๕) มีส่วนร่วมในการปกป้องเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ๖) อนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม๗) ดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

^{๑๓๐} Weiner, M., “Political participation : Crisis of the political process”, In B. Leonard and others (Eds.), **Crisis on sequences in political development**, Princeton : Princeton University Press. (1971). pp. 161-163.

^{๑๓๑} Cohen J.M. and Uphoff N.T., **Participation’s Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific, World Development**, (New York : Cornell University, 1977), pp. 213-235.

^{๑๓๒} ที.ม. (ไทย). ๑๐/๖๘/๘๖.

แผนภาพ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และ ๓) พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพราะต้องการให้ได้ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ คือ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รูปแบบการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

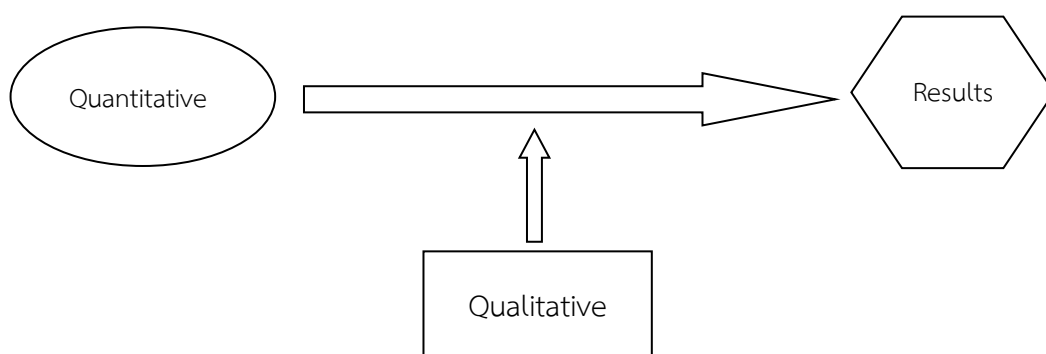
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Method to Explain Qualitative Results) ซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ และการตอบคำถามวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาอธิบายเสริมเติมเต็มให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) สามารถแสดงเป็นแผนผัง (Diagram) ได้ดังนี้

ภาพที่ ๓.๑ แผนแบบการวิจัย^๑

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษาใน ๓ ลักษณะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เชี่ยวชาญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและการจัดการเลือกตั้ง ๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๑ รูปหรือคน ดังนี้

^๑ นงลักษณ์ วิรัชชัย, วิจัยและสถิติ: คำถามชวนตอบ, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๖-๕๗.

ลำดับที่	กลุ่มที่ ๑ ด้านการเมืองและการจัดการเลือกตั้ง ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานคณะกรรมการการวิสามัญ กิจการวุฒิสภา
๒	นายประดิษฐ์ เหลืองอ่วม	สมาชิกวุฒิสภา
๓	นายธนบูรณ์ สนิมานะ	ผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดกำแพงเพชร
๔	ร.ต.อ.สุชีพ จาดย้ายขาด	ผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดพิจิตร
๕	นายดัมพ์ สุริโย	ผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดนครสวรรค์
๖	นางสาวอรัญญา ณ ลำพูน	รองผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดกำแพงเพชร
๗	นายสมบูรณ์ โพธิ์กระจ่าง	รองผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดนครสวรรค์
ลำดับที่	กลุ่มที่ ๒ ด้านพระพุทธศาสนา ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๘	พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๙	พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์
๑๐	พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา, ผศ.ดร.	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
ลำดับที่	กลุ่มที่ ๓ ด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๑	นายภิญโญ หิตโกเมท	อดีตเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด นครสวรรค์

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
	กลุ่มที่ ๓ ด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	
๑๒	นายอดิศักดิ์ กองทรง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๓	นางฉันทนา แสงสุวรรณถาวร	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๔	นางสาวชลิษา พูลแสง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๕	นางสาวธนิดา ศรประสิทธิ์	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๖	นางสาวธนิษฐา ช้างลา	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๗	นางชนากานต์ สิงห์เรือง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๘	นายธนา เทียนจิตราพีเซอร์	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๑๙	นางสาวไพลิน หัยคน้ำ	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๒๐	นายสมบัติ นวลระออง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
๒๑	นายดิเรก ต้วงลอย	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๒) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้วิจัยกำหนดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้ง ผู้วิจัยกำหนดการประชุมความเห็นของ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งอย่างรอบด้าน ด้วยความละเอียดลึกซึ้ง จำนวน ๙ รูปหรือคน ประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ผศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคม รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อดีตรองประธานวุฒิสภาคนที่ ๒
๔	ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคม รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	รศ.ดร.สมาน งามสนิท	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๖	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘	พล.อ.ดร.ปกิต สันตินิยม	หัวหน้าพรรคสร้างชาติ
๙	ว่าที่ร้อยเอกภูริทัต บริบูรณ์,	หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviews Form) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑) ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดที่จะนำไปใช้สัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑.๑) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมขั้นแรกเมื่อเริ่มทำการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการวิจัย ช่วยในการกำหนดประเด็นและตัวแปรที่จะศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

๑.๒) กำหนดโจทย์ หรือคำถามการวิจัย (Research Question) คือ คำถามที่ต้องการคำตอบจากการวิจัยหรือเป็นสิ่งต้องตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากปัจจัยและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและเกี่ยวเนื่องกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งของภาคเหนือ ตอนล่าง ๒

๑.๓) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๑.๔) สร้างแบบสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณพร้อมสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจน สามารถอธิบายเสริม สนับสนุน ข้อโต้แย้งต่าง ๆ ให้ละเอียด และเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์นี้ที่เป็นตัวแปรศึกษาจากการวิจัยเชิงเอกสารให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒) ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interviews Form) ตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งของภาคเหนือ ตอนล่าง ๒ โดยผู้วิจัยกำหนดการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกับการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

๓) การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ สามารถหาความตรงตามเนื้อหา รายข้อ (item content validity index, I-CVI) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ(Content Validity For Scale, S-CVI) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

๓.๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ออกแบบไว้

๓.๒) หาความหาความตรงตามเนื้อหา รายข้อ และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับโดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ รูปหรือคนประกอบด้วย

๓.๒.๑) รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์

๓.๒.๒) รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์

๓.๒.๓) รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติกาล อาจารย์พิเศษภาควิชา รัฐศาสตร์

๓.๒.๔) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์

๓.๒.๕) อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐศาสตร์บัณฑิต

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ความตรงตามเนื้อหา รายข้อ (Item content validity index, I-CVI) และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ ตลอดจนภาษาที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณา มาตรฐานประเมินความสอดคล้องกับงานวิจัยของจะมี ๔ ระดับ คือ

- ๑ = ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ
- ๒ = สอดคล้องกับงานวิจัยของบางส่วน
- ๓ = ค่อนข้างสอดคล้องกับงานวิจัยของ
- ๔ = มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของมาก

เกณฑ์การแปลความหมายการหาค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา จะนำเฉพาะข้อที่ได้รับการประเมิน ๓ หรือ ๔ เท่านั้น (ถือว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ) มาคำนวณผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย ๓ คน ไม่ควรเกิน ๑๐ คน (เกินความจำเป็น)^๒ซึ่งค่าความตรงตามเนื้อหารายข้อ (Item content validity index, I-CVI) มีค่า ๑ และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity For Scale, S – CVI) มีค่า ๑ แสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีความตรงตามเนื้อหา

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ การศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์ ฉบับภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรม

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) หรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวน วิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ตัวแปรที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

๓) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

มีวิธีการเก็บข้อมูลหลายแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของข้อมูลที่ต้องการ และตามลักษณะของประชากรเป้าหมายในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๓.๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สถิติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการรวบรวมผลจากแบบสอบถามในขั้นแรกเมื่อเริ่มทำการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการวิจัย ช่วยในการกำหนดประเด็นและตัวแปรที่จะศึกษา และจากการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

๓.๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Interview) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาดีที่สุด หรือมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยแบ่งเป็น ๖ ด้าน จำนวน ๑๘ รูปหรือคน ที่ถูกเลือกแบบ

^๒ Lynn, M. R., Determination and Quantification of Content Validity, Nursing Research, 36(6) (1986) : 382-385.

เฉพาะเจาะจงเพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง กลุ่มที่ ๒

๔) การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูปหรือคน เพื่อพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์

๕) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต (Observation)

ในการลงพื้นที่เพื่อไปเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) ผู้สังเกตจะต้องเฝ้ามองพฤติกรรมผู้ถูกสังเกตอยู่ห่าง ๆ โดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสังเกตจากแบบแผนการกระทำ สภาพสังคม ทิศทางเมือง ตลอดจนแนวคิด ทศนคติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งนี้แล้วแต่การสังเกตซึ่งถ้าผู้ถูกสังเกตรู้ตัวก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้บิดเบือนไป ผู้วิจัยไม่กำหนดเฉพาะเรื่องที่จะสังเกตอย่างเดียว แต่จะทำการสังเกตเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย จึงไม่สามารถกำหนดรูปแบบที่แน่นอนได้โดยไม่ต้องให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึก รบกวนเพราะอาจทำให้พฤติกรรมผิดไปจากปกติได้

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาเก็บให้เป็นระบบระเบียบ ให้ความหมายกับข้อมูล จัดหมวดหมู่ ความหมายของข้อมูล วิเคราะห์และสรุปรวบรวมความหมาย ผู้วิจัยเลือกใช้ “การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)”^๓ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูล รวมถึงวิเคราะห์ สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย และนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาแล้ว แม้จะมาจากแหล่งที่แตกต่างกันทั้งเวลา สถานที่ และบุคคลเพื่อที่จะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนการนำไปวิเคราะห์ซึ่งมี ๔ องค์ ประกอบ ดังนี้

๑) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการพิจารณาตรวจสอบ โดยการใช้ความหลากหลายของแหล่งข้อมูลทั้งในเชิงเวลา ระยะทาง สถานที่และบุคคล

๒) การตรวจสอบสามเส้าด้านนักวิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการพิจารณา ตรวจสอบโดยการใช้ผู้วิจัยที่ต่างกัน เพื่อได้ข้อมูลที่แตกต่างกัน

๓) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการพิจารณา ตรวจสอบโดยการใช้หลายมุมมองในการแปลความหมายหากผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกัน

๔) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการเลือกใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

^๓ Denzin, Norman K., and Yvonne S. Lincoln, *Handbook of Qualitative Research*, (Thousand Oaks, Calif: Sage Publications, 2000), p. 391.

จากองค์ประกอบข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าได้ ๔ วิธี คือ

๑) การตรวจสอบความถูกต้องโดยเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่งได้แก่ด้านองค์การภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย และภาคีเครือข่าย ด้านนักวิชาการ หน่วยงานด้านการจัดการเลือกตั้ง ด้านผู้นำชุมชน เป็นต้น

๒) การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆวิธีได้แก่การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้เสียกับการเลือกตั้ง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในบริบทระหว่างที่นักวิจัยลงพื้นที่ศึกษาและการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ

๓) การตรวจสอบความถูกต้องจากแนวคิดทฤษฎีโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ ทำให้มองปัญหาได้หลายมุมมอง เพื่อนำผลที่ได้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้รับการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนจากคณาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่ละท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดีทั้งในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎี และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๔) การเปรียบเทียบจากความคิดเห็นของนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้แก่ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้งนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ความคิดเห็นจากเอกสารที่นักวิจัยได้จัดทำจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นจากคณะกรรมการที่ปรึกษาคุณวุฒิพนธ์ยังเป็นการขยายมุมมองอุดช่องว่างหรือจุดอ่อนในเรื่องอคติความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานเพียงลำพังผู้วิจัยเพียงคนเดียวทำให้เห็นความสอดคล้องกับงานวิจัยของกันหรือความขัดแย้งของความคิดเห็นของนักวิจัยแต่ละท่านได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจะไม่ใช้สถิติช่วยในการวิเคราะห์ แต่จะใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยวิธีการหลักที่ใช้มี ๒ วิธี คือ

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) จากกรอบความคิดหรือทฤษฎีที่เพื่อการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลได้ลึกซึ้งและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่น

การตีความ (Interpretation) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ๑๘ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ๙ รูปหรือ มาสรุปประเด็นเชิงเนื้อหาในภาพรวมโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑^๔ จาก ๔ จังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือล่าง กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และอุทัยธานี จำนวนทั้งสิ้น ๒,๑๙๙,๒๕๐ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดประชากรตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ จาก ๔ จังหวัดในเขตจังหวัดภาคเหนือล่าง กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร และอุทัยธานี และใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งกระจายกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ครอบคลุมในกลุ่มต่าง ๆ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แยกตามรายจังหวัด

จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นครสวรรค์	๘๓๖,๐๑๔	๑๕๒
พิจิตร	๕๔๓,๔๘๒	๙๙
กำแพงเพชร	๕๖๓,๐๖๙	๑๐๒
อุทัยธานี	๒๕๖,๖๘๕	๔๗
รวมทั้งสิ้น	๒,๑๙๙,๒๕๐	๔๐๐

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๑) ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร รายงานวิจัย รายงานการประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามตัวแปรที่ใช้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งได้นิยามตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดดังนี้

^๔ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ๒๕๖๒).

๑.๒) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๑.๓) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยชุดคำถามนี้ไม่รวมข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๔) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

๑.๕) นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน ๓๐ ชุด มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๑.๖) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๑.๗) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นเชิงสถิติ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form)

๒) ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบวิจัย โดยการสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น ๗ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรมแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

แบบสอบถามตอนที่ ๒-๔ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)^๕ คำตอบมี ๕ ระดับ ดังนี้

^๕ Likert, Rensis, *The Method of Constructing and Attitude Scale*, Reading in Attitude Theory and Measurement, (Fishbein, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1970), pp. 99-95.

๕ หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

๔ หมายถึง เห็นด้วยมาก

๓ หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

๒ หมายถึง เห็นด้วยน้อย

๑ หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๕๐ เห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ – ๒.๕๐ มีเห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๑ – ๓.๕๐ เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๑ – ๔.๕๐ เห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๑ – ๕.๐๐ เห็นด้วยมากที่สุด^๖

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ ปลายเปิด (Open-ended Questions) จำนวน ๑ ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้าน เนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับงานวิจัยของระหว่างคำถามแต่ละ ข้อและวัตถุประสงค์ (IOC: (The Index of Item Objective Congruence) ที่มีเกณฑ์ในการ พิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย

๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย

-๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องกับงานวิจัยของที่ยอมรับได้ ซึ่ง เครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC ๐.๘ – ๑ ทุกข้อ ซึ่งถือว่าเครื่องมือใช้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC มากกว่า ๐.๘ จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ รูปหรือคน มาเป็นข้อคำถาม ซึ่งได้ตรวจสอบ

^๖ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร., ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๘๙.

แบบสอบถามแล้วเห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๓) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (α : Cronbach's Alpha Coefficient)^๗ โดยเครื่องมือการวิจัยได้ค่าของแบบสอบถาม ๐.๘๘๔ ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

๓.๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ มีจำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งถือว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีความเหมาะสมและเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

๑.๑) กลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนของจังหวัดกำแพงเพชร	จำนวน ๑๐๒ ตัวอย่าง
๑.๒) กลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนของจังหวัดพิจิตร	จำนวน ๙๙ ตัวอย่าง
๑.๓) กลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนของอุทัยธานี	จำนวน ๔๗ ตัวอย่าง
๑.๔) กลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนของจังหวัดนครสวรรค์	จำนวน ๑๕๒ ตัวอย่าง

เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน ๔๐๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

๒) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ประมวลผลทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะและการแจกแจงของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

^๗ Cochran, W. G., *Sampling Techniques*, Third Edition, (New York: John Wiley & Sons, Inc, 1977), p. 200.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๒) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๓) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม พบรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๔.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๔.๓ การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักอปริหานิยธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

วัตถุประสงค์ข้อ ๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน ๒๑ รูปหรือคน ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องที่วิจัยโดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๑) กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^๘

๒) การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง^๙

๓) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี^{๑๐}

๔) เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น มีการเสนอนโยบายสอดคล้องกับงานวิจัยของกับนโยบายของชมรมสมาคมที่ท่านสังกัด^{๑๑}

๕) การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวมในทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ต้องการให้ประชาชนไปสิทธิมากเพื่อจะได้ลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้ง^{๑๒}

๖) การเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้องเพราะมีโอกาสที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมืองให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้งหรือเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ชื่นชอบและมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง^{๑๓}

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๗) การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกันเพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าใครหรือพรรคใดและออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ^{๑๔}

๘) การบังคับ ชมขู่ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้องท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ^{๑๕}

๙) การมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน เกิดจากหลายปัญหาหลายสาเหตุ เช่น พฤติกรรมของนักการเมือง การสื่อสารที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน นโยบายที่ไม่อาจตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่น^{๑๖}

๑๐) ข่าวสารต่างๆ ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย อาจเกิดความไม่เข้าใจกันหรือนักการเมืองไม่สื่อให้ประชาชนรู้เห็นในผลงานที่นักการเมืองทำหรือพฤติกรรมนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้และเห็นจากเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม โดยสามารถดูได้จากจำนวนผู้ออกมาใช้สิทธิในแต่ละครั้ง โดยมีจำนวนไม่ได้มากขึ้น^{๑๗}

๑๑) ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มกองเชียร์ของนักการเมืองหรือผู้ถูกชักชวนให้ไปลงคะแนนแต่ละทีม ระบบการเมืองที่ไม่มั่นคง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ถึงแม้ว่าการเมืองท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้โรงเรียน เข้ามาเสนอแนะหรือว่าได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่พฤติกรรมของนักการเมืองเกี่ยวกับการวางตัว การพูดจาต้องไม่โอ้อวด การควบคุมอารมณ์ซึ่งนักการเมืองต้องควบคุม^{๑๘}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งสร้างความสนใจให้แก่ประชาชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างทางการเมืองโดยการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทุกระดับ

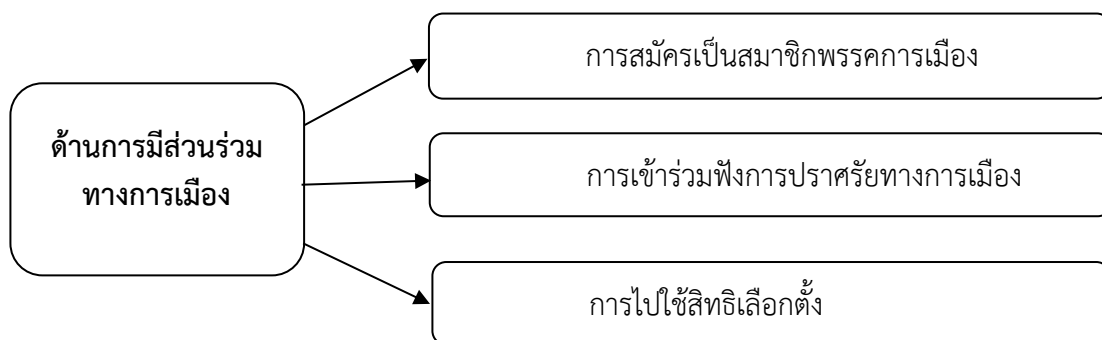
^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงผลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง

๒. ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๑) การสร้างแกนนำเกือบคู่ต่อแค้นกันยาวนาน ให้ผลตอบแทนแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ปัจจุบันสังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมระบบเปิด แต่ประชาชนยังยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ มีการแบ่งกลุ่มใหญ่ย่อย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้งใหญ่ๆ เท่านั้นประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างมาก^{๑๙}

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสืบเนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔-ปัจจุบัน) และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นปัญหาเรื้อรัง ทั้งในด้านความโปร่งใส การแสวงหาผลประโยชน์ ขาดการตรวจสอบการถ่วงดุลการใช้อำนาจที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขาดความน่าเชื่อถือในภาพรวมของนักการเมืองเอง^{๒๐}

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีประชาธิปไตยอย่างไร ให้เข้าใจในเจตนารมณ์ของประชาธิปไตยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๔) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๒๑}

๕) การสนทนาเรื่องการเมือง เป็นการสร้างบรรยากาศทางการเมืองเพื่อการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักการ

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

เดียวกัน การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมืองทำให้เกิดกระแสการพัฒนาประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องไปใช้สิทธิในการเมืองเลือกตั้งทุก ๆ ครั้ง^{๒๒}

๖) ประชาชนต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จะให้เกิดความภาคภูมิใจในการรับรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี^{๒๓}

๗) การที่ประชาชนเลือกพรรคดี พรรคเด่น พรรคดัง ๆ ในผลงานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรที่ได้เข้าไปพิจารณาข้อกฎหมายผ่านระบบรัฐสภาเพื่อเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น มีการเสนอนโยบายสอดคล้องกับงานวิจัยของกบนโยบายของชมรมสมาคมที่ท่านสังกัด^{๒๔}

๘) ประชาชนต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวมในทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และต้องการให้ประชาชนไปสิทธิมากเพื่อจะได้ลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้ง จำนวนของประชาชนมีมากเพียงพอที่จะทำให้นักการเมืองต้องปรับตัวหากวิถีการเมืองของประชาชนเปลี่ยนนักการเมืองต้องปรับตัวตามอย่างแน่นอน^{๒๕}

๙) พรรคการเมืองต้องพิจารณา การเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้องเพราะมีโอกาสที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมืองให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้งหรือเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ชื่นชอบและมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง^{๒๖}

๑๐) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกันเพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าใครหรือพรรคใดและออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ^{๒๗}

๑๑) การแสดงออกทางการเมืองโดยไปใช้สิทธิการเลือกตั้งจะทำให้ผู้นำทางการเมืองต้องปรับตัวในเชิงนโยบายต้องสามารถจับต้องไป โดยไม่มีการบังคับ ชมชู้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทน เพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้องท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิต

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

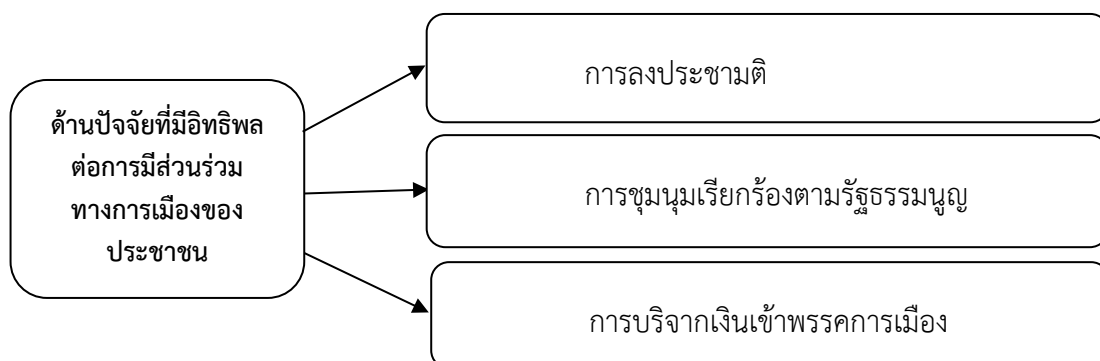
^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๒ ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๓. ด้านปัญหาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

๑) เนื่องจากจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนจำเป็นต้องทำมาหากิน หารายได้เลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัว ปัญหาด้านสังคมและความเป็นอยู่ไม่สะดวกให้ความร่วมมือและประชาชนไม่ชอบพฤติกรรมนักรบการเมืองบางคน ที่เข้าไปก้าวก่ายการบริหารงานและการสื่อสารกับผู้นำชุมชน ทำให้การทำงานมักสวนทางกัน^{๒๘}

๒) ประชาชนเลยไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่และตรงจุด ซึ่งประชาชนบางส่วนบางพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วม ยังไม่รู้ถึงสิทธิหน้าที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เสียสิทธิ์ในการออกเสียง ออกความคิดเห็นและเป็นแนวร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ทางการเมือง^{๒๙}

๓) ปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน หรือพฤติกรรมของนักรบการเมือง นโยบายที่ไม่ตอบสนองประชาชนและความจำเป็นในการสื่อสารไม่เข้าถึงพื้นที่ที่จะเป็นการผ่านหัวคะแนน สิ่งที่ชาวบ้านขอไม่ได้ ได้สิ่งที่ไม่ขอ

๔) เนื่องจากประชาชนไม่เข้าเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองจะทำให้พนักงานการเมืองไปหาเสียงและเบี่ยงเบนพฤติกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง^{๓๐}

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๕) การสนทนาเรื่องการเมืองของประชาชน เป็นการเรียนรู้อันซึ่งกันและเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติใหม่เป็นประจำ ปัญหาคือการไม่สนใจกิจกรรมทางการเมือง ไม่สร้างบรรยากาศทางการเมืองเพื่อการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักการเดียวกัน การขาดการติดต่อกับนักการเมือง ไม่เข้าการประชุมทางการเมืองทำให้เกิดกระแสการพัฒนาประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ไปใช้สิทธิในการเมืองเลือกตั้งทุก ๆ ครั้ง^{๓๑)}

๖) ปัญหาที่แท้จริงของประชาชนคือ ต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และจะต้องจ่ายเงินให้กับพรรคเพื่อสนับสนุนพรรค ด้วยเหตุนี้ ประชาชนก็จะไม่เต็มใจอยากเข้าร่วมเพราะไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากพรรคการเมืองก็จะให้ไม่เกิดความภาคภูมิใจในการรับรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวด้านนโยบายและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะพรรคการเมืองและประชาชนต้องการเลือกคนดี^{๓๒)}

๗) ประชาชนเลือกมักเลือกคนไม่ได้เลือกพรรคดี พรรคเด่น พรรคดัง ๆ ในผลงานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรที่ได้เข้าไปพิจารณาข้อกฎหมายผ่านระบบรัฐสภาเพื่อเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ จึงทำให้การกำหนดราคาของพ่อค้าคนกลางสร้างปัญหาให้กับเกษตรกรและชาวสวนที่ต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น มีการเสนอนโยบายสอดคล้องกับงานวิจัยของกบนโยบายของชมรมสมาคมที่ท่านสังกัด^{๓๓)}

๘) ปัญหาที่ประชาชนต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวมในทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และต้องการให้ประชาชนไปสิทธิมากเพื่อจะได้ลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในช่วงก่อนการเลือกตั้ง จำนวนของประชาชนมีมากเพียงพอที่จะทำให้เกิดปัญหาในการเลือกตั้งของนักการเมืองต้องปรับตัวหาวิถีการเมืองของประชาชนเปลี่ยนนักการเมืองต้องปรับตัวตามอย่างแน่นอน^{๓๔)}

๙) พรรคการเมืองต้องพิจารณา การเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้องเพราะมีโอกาสที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมืองให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้งหรือเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ชื่นชอบและมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง^{๓๕)}

๑๐) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกันเพราะ

^{๓๑)} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒)} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๓)} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓.

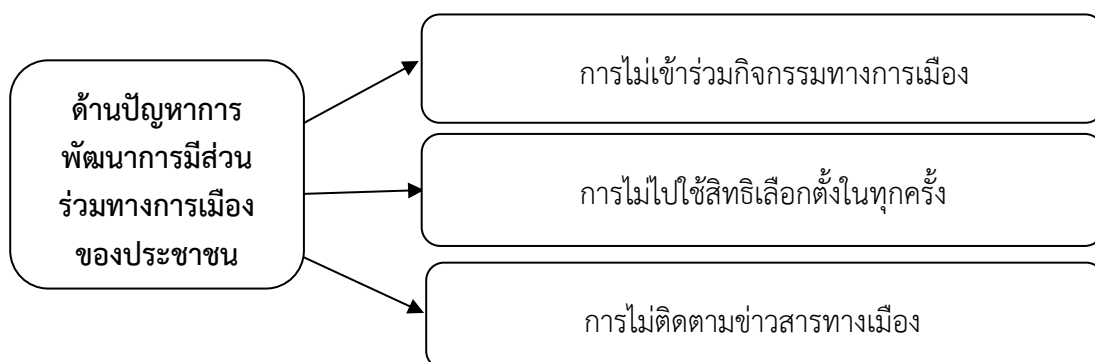
^{๓๔)} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๕)} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยที่ไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าใครหรือพรรคใดและออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ^{๓๖}

๑๑) ประชาชนไม่ยอมแสดงออกทางการเมืองโดยไปใช้สิทธิการเลือกตั้งจะทำให้ผู้นำทางการเมืองต้องปรับตัวในเชิงนโยบายต้องสามารถจับต้องไป การสัญญาโดยการหาเสียงของนักการเมืองแต่ทำไม่ได้ตามนโยบายจึงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องทำงานออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิต

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เกิดจากหลายปัญหา เช่น การสื่อสารของนักการเมืองกับประชาชนที่สื่อไม่ตรงกัน นักการเมืองเข้าใจไม่ถึงประชาชน ถึงเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ประชาชนจะเห็นจากข่าวสารบางช่องทาง พฤติกรรมและการกระทำของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวต่างๆ การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และนโยบายของนักการเมือง ตอนที่หาเสียงกับหลังเลือกตั้ง บางนโยบายอาจจะทำได้หรือทำไม่ได้ ซึ่งนักการเมืองต้องสื่อให้ประชาชนเข้าใจ และภาพลักษณ์ของระบบการเมืองโดยรวมที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต่อความไว้วางใจของประชาชน

แผนภาพที่ ๔.๓ ด้านปัญหาการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๑ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	การมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์	๒๑	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑
๒	การมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง	๑๗	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๑
๓	การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง	๑๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑
๔	การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก	๑๖	๓, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑,

๔.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

วัตถุประสงค์ข้อ ๒. เพื่อศึกษาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยแจกแจงความถี่และคำนวณ ค่าร้อยละ ได้ผลการแสดงรายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๔๐๐)		
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๑๖	๕๔.๐๐
หญิง	๑๘๔	๔๖.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๙๗	๒๔.๒๕
๓๑ - ๔๐ ปี	๑๖๓	๔๐.๗๕
๔๑ - ๕๐ ปี	๙๖	๒๔.๐๐
มากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป	๔๔	๑๑.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	๙๙	๒๔.๗๕
มัธยมศึกษา / ปวช.	๑๔๔	๓๖.๐๐
ปวส. / ปริญญาตรี	๑๑๗	๒๙.๒๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๔๐	๑๐.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
อาชีพ		
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	๕๖	๑๔.๐๐
พนักงานบริษัทเอกชน	๗๘	๑๙.๕๐
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	๕๓	๑๓.๒๕
รับจ้าง	๙๐	๒๒.๕๐
นักเรียน / นักศึกษา	๖๔	๑๖.๐๐
อื่น ๆ โปรดระบุ	๕๙	๑๔.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๒๔	๓๑.๐๐
๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๔๓	๓๕.๗๕
๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๘๘	๒๒.๐๐
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๔๕	๑๑.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ จากการศึกษา พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” จำแนกได้ดังนี้

เพศ จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ และเพศหญิง จำนวน ๒๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๐

อายุ จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๗๕ รองลงมา อายุระหว่าง ๑๘ - ๓๐ ปี จำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒๕ อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ และอายุมากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๐๐

ระดับการศึกษา จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน ๑๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐๐ รองลงมา ปวส/ปริญญาตรี จำนวน ๑๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒๕ ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า จำนวน ๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๗๕ และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน ๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐

อาชีพ จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้าง จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๐ รองลงมา พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๐ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ อาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน) จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๕ รับราชการ จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๐ และค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๕

รายได้ จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๓ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๕ รองลงมาต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๐ มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐ และมากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๕

๔.๒.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๓ - ๔.๗

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์	๓.๔๑	๐.๕๙	ปานกลาง
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง	๓.๕๒	๐.๕๘	มาก
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง	๓.๖๒	๐.๖๒	มาก
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก	๓.๔๗	๐.๖๐	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๑	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๖๒) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๕๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๕๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น	๓.๔๓	๐.๘๑	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายสอดคล้องกับนโยบายของชมรมสมาคมที่ท่านสังกัด	๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม	๓.๒๗	๐.๘๖	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้อง	๓.๒๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ	๓.๖๘	๐.๗๖	มาก
ภาพรวม	๓.๔๑	๐.๕๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๖) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๑) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายกับนโยบายของชมรม สมาคมที่ท่านสังกัด ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๕) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ($\bar{X} = ๓.๒๗$, S.D. = ๐.๘๖) และท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้อง ($\bar{X} = ๓.๒๒$, S.D. = ๐.๗๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง ทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมใน รูปแบบของพรรคการเมือง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ นักการเมืองและพรรคการเมือง	๓.๒๘	๐.๗๓	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีโอกาสที่เป็นส่วนหนึ่งในการ สะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมือง	๓.๕๔	๐.๗๘	มาก
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงิน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบ	๓.๒๙	๐.๗๑	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน รณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้ง	๓.๔๙	๐.๙๗	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านได้สมัครเป็นสมาชิกพรรค การเมืองที่ท่านชื่นชอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว	๔.๐๒	๐.๙๔	มาก
ภาพรวม	๓.๕๒	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๙๔) รองลงมา คือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีโอกาสที่เป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๔$, S.D. = ๐.๗๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๙๗) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบ ($\bar{X} = ๓.๒๙$, S.D. = ๐.๗๑) และท่านออกไปเลือกตั้งเพราะส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทน	๓.๓๖	๐.๘๔	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการเลือกตั้งโดยลับและไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าท่านเลือกใคร หรือพรรคใด	๓.๕๕	๐.๗๒	มาก
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าเป็นความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน	๓.๖๗	๐.๗๐	มาก
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม	๓.๘๗	๐.๘๐	มาก
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศ	๓.๕๗	๐.๗๔	มาก
ภาพรวม	๓.๖๒	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๖๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม ($\bar{X} = ๓.๘๗$, S.D. = ๐.๘๐) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าเป็นความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๗๐) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการเลือกตั้งโดยลับและไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าท่านเลือกใคร หรือพรรคใด ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๗๒) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทน ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๘๔) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก	ระดับความเห็น (n=๔๐๐)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถือว่าเป็นช่องทางในการแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	๓.๕๑	๐.๘๐	มาก
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะก่อนหน้านี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรวมถึงตัวบุคคลผู้สมัครจนได้ข้อสรุปแล้ว	๓.๕๕	๐.๗๕	มาก
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นห้วงเวลาที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แสดงออกถึงความต้องการ	๓.๔๔	๐.๘๒	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ	๓.๒๖	๐.๘๖	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน	๓.๕๗	๐.๙๖	มาก
ภาพรวม	๓.๔๗	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๗, S.D. = ๐.๖๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ($\bar{X} = ๓.๕๗, S.D. = ๐.๙๖$) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะก่อนหน้านี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรวมถึงตัวบุคคลผู้สมัครจนได้ข้อสรุปแล้ว ($\bar{X} = ๓.๕๕, S.D. = ๐.๗๕$) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถือว่าเป็นช่องทางในการแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = ๓.๕๑, S.D. = ๐.๘๐$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นห้วงเวลาที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แสดงออกถึงความต้องการ ($\bar{X} = ๓.๔๕, S.D. = ๐.๘๒$) และท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ ($\bar{X} = ๓.๒๖, S.D. = ๐.๘๖$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๔.๒.๓ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

๑. ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๘ - ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านความสนใจทางการเมือง	๓.๓๙	๐.๕๕	ปานกลาง
๒. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	๓.๔๐	๐.๔๔	ปานกลาง
๓. ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง	๓.๔๖	๐.๕๐	ปานกลาง
๔. ด้านค่านิยมทางการเมือง	๓.๓๘	๐.๖๕	ปานกลาง
๕. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง	๓.๔๑	๐.๖๐	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๔๑	๐.๓๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๓๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๕๐) รองลงมาคือ ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๔๔) ด้านความสนใจทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๕๕) และด้านค่านิยมทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๖๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจทางการเมือง

(n=๔๐๐)

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความสนใจทางการเมือง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึ่งพาได้	๓.๔๓	๐.๘๐	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในพรรคการเมืองและนโยบายพรรคการเมืองว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้	๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีความสนใจและเกี่ยวข้องกับแวดวงการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ	๓.๒๗	๐.๘๖	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารด้านการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง	๓.๒๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ	๓.๕๗	๐.๙๕	มาก
ภาพรวม	๓.๓๙	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๕๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ ($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๐.๙๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึ่งพาได้ ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๐) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในพรรคการเมืองและนโยบายพรรคการเมืองว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๕) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีความสนใจและเกี่ยวข้องกับแวดวงการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ($\bar{X} = ๓.๒๗$, S.D. = ๐.๘๖) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารด้านการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๒๒$, S.D. = ๐.๗๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง

(n=๔๐๐)

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านพฤติกรรมทางการเมือง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้สนับสนุนนักการเมืองมาตั้งแต่ต้นแล้ว	๓.๒๘	๐.๗๓	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นอาสาสมัครหรือทีมงานของพรรคการเมืองอยู่แล้ว	๓.๔๘	๐.๖๘	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านต้องการที่จะมีสิทธิในการเรียกร้องหรือถอดถอนนักการเมือง	๓.๒๙	๐.๗๑	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสิทธิในการเสนอกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิของท่านและชุมชน	๓.๓๑	๐.๗๖	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านคือคอการเมืองตัวจริงเสียงจริง	๓.๖๓	๐.๕๗	มาก
ภาพรวม	๓.๔๐	๐.๔๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๔๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านคือคอการเมืองตัวจริงเสียงจริง ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๕๗) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นอาสาสมัครหรือทีมงานของพรรคการเมืองอยู่แล้ว ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๐.๖๘) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสิทธิในการเสนอกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิของท่านและชุมชน ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๗๖) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านต้องการที่จะมีสิทธิในการเรียกร้องหรือถอดถอนนักการเมือง ($\bar{X} = ๓.๒๙$, S.D. = ๐.๗๑) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้สนับสนุนนักการเมืองมาตั้งแต่ต้นแล้ว ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง

(n=๔๐๐)

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการกล่อมเกลາทางการเมือง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำ	๓.๓๖	๐.๘๔	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์	๓.๕๕	๐.๗๒	มาก
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะได้รับกระกระตุ้นเตือนหรือให้ความรู้จากสื่อสารมวลชน	๓.๓๕	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกปลุกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญในเรื่องข้างต้น	๓.๓๙	๐.๘๐	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจมาดีแล้ว	๓.๖๕	๐.๖๘	มาก
ภาพรวม	๓.๔๖	๐.๕๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๖$, S.D. = ๐.๕๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจมาดีแล้ว ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์ ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๗๒) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกปลุกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญในเรื่องข้างต้น ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๐) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำ ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๘๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะได้รับกระกระตุ้นเตือนหรือให้ความรู้จากสื่อสารมวลชน ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านค่านิยมทางการเมือง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านค่านิยมทางการเมือง	ระดับความเห็น (n=๔๐๐)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุก ๆ คนในหมู่บ้านหรือตำบลก็ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันทั้งนั้น	๓.๖๑	๐.๖๙	มาก
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับภาระบุญคุณที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีต่อท่าน ครอบครัว หรือชุมชน	๓.๔๗	๐.๗๔	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจนิยมที่จะต้องมีการเลือกตั้งในทุก ๆ ๔ ปี หรือตามสถานการณ์	๓.๓๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ	๓.๑๕	๐.๙๕	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุกคนต่างก็อยากออกไปรักษาสิทธิและทำหน้าที่ที่ควรกระทำในระบอบประชาธิปไตย	๓.๓๕	๐.๘๔	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๘	๐.๖๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๖๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุก ๆ คนในหมู่บ้านหรือตำบลก็ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งกันทั้งนั้น ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๖๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับภาระบุญคุณที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีต่อท่าน ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๗๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุกคนต่างก็อยากออกไปรักษาสิทธิและทำหน้าที่ที่ควรกระทำในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจนิยมที่จะต้องมีการเลือกตั้งในทุก ๆ ๔ ปี หรือตามสถานการณ์ ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๗๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๙๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง

(n=๔๐๐)

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือปวงชนชาวไทย	๓.๓๓	๐.๘๙	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดฉันทานุมัติหรือฉันทามติในการบริหารประเทศ	๓.๓๔	๐.๘๙	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้	๓.๗๐	๐.๖๘	มาก
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความต้องการที่อยากจะได้สมาชิกสภานิติบัญญัติ (ส.ส.) เข้าไปตรวจสอบฝ่ายรัฐบาล	๓.๒๔	๐.๙๓	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุข	๓.๔๔	๐.๘๒	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๔๑	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ ($\bar{X} = ๓.๗๐$, S.D. = ๐.๖๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุข ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๘๒) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดฉันทานุมัติในการบริหารประเทศ ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๐.๘๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือปวงชนชาวไทย ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๐.๘๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความต้องการที่อยากจะได้สมาชิกสภานิติบัญญัติ (ส.ส.) เข้าไปตรวจสอบฝ่ายรัฐบาล ($\bar{X} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๙๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๔.๓. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม

วัตถุประสงค์ข้อ ๓. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลัก อภิธานิยธรรม

การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรม คือ กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน หลักอภิธานิยธรรมว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสารการประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผล ซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน ดังนั้นจึงต้องหมั่นมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัวและภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถทำงานเป็นทีมได้ด้วยหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการนี้ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ กล่าวได้ว่า หลักอภิธานิยธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาสู่ความสามัคคี ความเจริญรุ่งเรืองของหน่วยงานองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม

๔.๓.๑ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน ๒๑ รูปหรือคน ซึ่งครอบคลุมประเด็นเรื่องทิววิจัยโดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า การหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง ความสามัคคีกัน ในการร่วมกันหารือของหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบและมีกฎข้อตกลงร่วมกัน หรือการร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

๑) การร่วมกันประชุม ปรึกษาหารือ ช่วยให้สังคมเกิดความเข้าใจ และสร้างความสามัคคี สร้างการมีส่วนร่วมในเกิดขึ้นในสังคม และทุกคนในสังคมควรปฏิบัติ โดยเฉพาะนักการเมืองต้องเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนทั่วไป^{๓๗}

๒) การร่วมประชุม ทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกัน ทุกปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ การมีส่วนร่วมก็จะเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน จะได้มติที่ทุกคนพอใจ^{๓๘}

๓) นักการเมืองควรมีการพบประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับเหตุผลที่ถูกต้อง รวมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ของคนในชุมชนร่วมกับชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชนอย่างสม่ำเสมอ^{๓๙}

๔) นักการเมืองต้องหมั่นประชุมกับนักการเมืองกับท้องถิ่น ชุมชน โรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานและการอยู่ร่วมกันของนักการเมืองและชุมชน มีการพบประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับเหตุผลที่ถูกต้อง^{๔๐}

๕) นักการเมืองระดับท้องถิ่นที่ดี ต้องมีจิตอาสาพยายามสร้างกิจกรรมทางสังคมเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจสังคมท้องถิ่น ต้องร่วมงานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นประจำ และไม่ควรทำอย่างยิ่งพอมีการเลือกตั้งใครจะเสนอตัวเข้ามาช่วยเหลือท้องถิ่นทันที นักการเมืองจะต้องเป็นคนในพื้นที่ช่วยเหลือชุมชน มีเรื่องอะไรช่วยกันแก้ปัญหาในหลายเรื่องและทุกเรื่อง ตัวอย่างเช่น มีรถยนต์ช่วยเหลือผู้ป่วยส่งโรงพยาบาล หรือส่งครอบครัว บุตรหลาน เป็นต้น^{๔๑}

๖) นักการเมืองควรพบปะประชาชน ปรึกษาหารือในกิจกรรมต่างๆ เพื่อรวมและระดมสมองแลกเปลี่ยน ออกความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร่วมกันปรับปรุงข้อบกพร่องเป็นประจำสม่ำเสมอ^{๔๒}

๗) นักการเมืองระดับท้องถิ่นที่ดี ต้องมีจิตอาสา ร่วมกิจกรรมทางสังคม ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว^{๔๓}

สรุปได้ว่า การหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ เป็นการร่วมประชุมเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันในการมีจิตอาสาเพื่อท้องถิ่น ในการค้นหาปัญหาและหาแนวทางร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนเห็นว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของตนเองพึ่งพาได้ ทำงานจริง มีผลงาน มีจิตอาสาให้ความร่วมมือกับทุกหน่วยงานและองค์กรเพื่อประชาชนเพื่อท้องถิ่น เป็นความสามัคคี ที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจได้ เลือกตั้งก็สมัยก็ได้ทุกสมัย

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

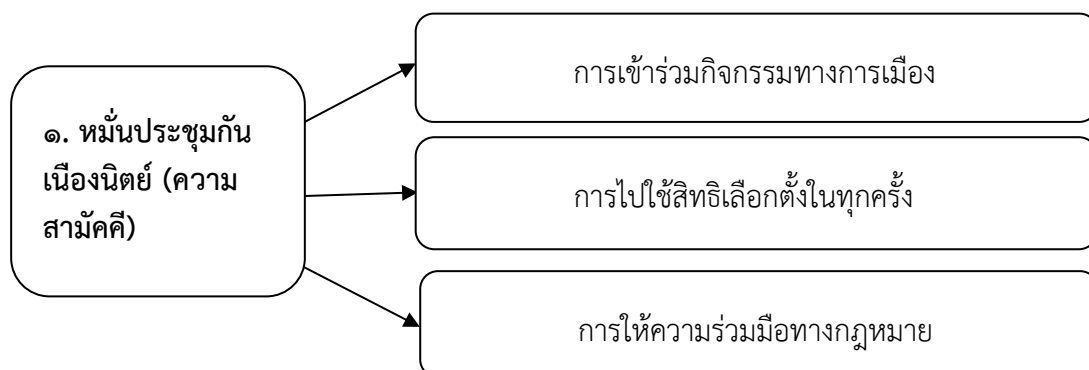
^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๔ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี)

๒. พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม (ความรับผิดชอบ)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า การพร้อมเพรียงกันประชุม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักการเมืองและประชาชนในจังหวัดนนทบุรี เมื่อมีกิจกรรม การหารือร่วมกัน การรับฟังปัญหาหรือข้อเสนอแนะในพื้นที่ก็พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) การพร้อมเพรียงกันทำกิจ งานใด กิจกรรมใด แล้วสามัคคีและมีความรับผิดชอบในการทำนั้นๆ เป็นการรักษากฎระเบียบปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของผู้นำ ที่จะแสดงให้เห็นผู้ตามปฏิบัติ ตาม และเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา^{๔๔}

๒) การพร้อมกันเพื่อร่วมกันทำหน้าที่ ทำให้ประชาชนเห็นพลังของตัวแทน ที่ทำหน้าที่แทนตนว่าเลือกคนไม่ผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณานักการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความมีระเบียบวินัย^{๔๕}

๓) นักการเมืองเมื่อมีโครงการใดเกิดขึ้นควรเชิญชาวบ้านมาประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานและมีความเป็นธรรมกับทุกคน เช่น การทำประชาคมช่วยให้คนที่อยู่ในชุมชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^{๔๖}

๔) นักการเมืองมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและกระทำ เพื่อจะได้ทราบข่าวสาร แนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นและร่วมในการแก้ปัญหาประเทศชาติ บ้านเมืองได้^{๔๗}

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

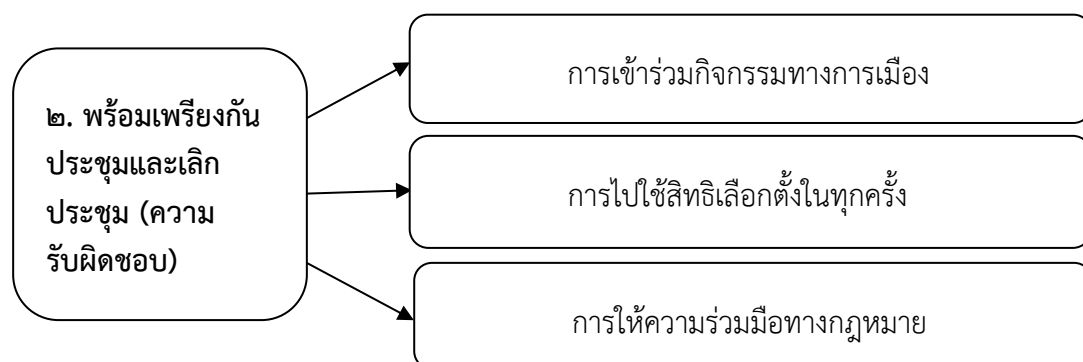
๕) การที่นักการเมืองระดับท้องถิ่นจะมาประชุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันกับประชาชนจะต้องมีเหตุผล การประชุมพร้อมเพรียงกันประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์จากการประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องได้ค่าพาหนะ การเดินทาง และค่าตอบแทนตามสิทธิ^{๔๘}

๖) การเข้าร่วมประชุมพร้อมกันเลิกพร้อมกัน ร่วมกิจกรรมที่พึงกระทำ ร่วมทำกิจกรรมอันเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน และพร้อมปกป้องหมู่คณะเมื่อมีภัย^{๔๙}

๗) การพร้อมเพรียงกันประชุมของนักการเมืองกับประชาชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการร่วมกัน เพื่อการหาข้อยุติ รวมทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของประชาชนและส่งผลให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจได้อย่างแท้จริง^{๕๐}

๘) นักการเมืองต้องแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการประชุมก็ไปทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ เป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวังในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและประพฤติดต่อบุคคล^{๕๑}

สรุปได้ว่า การพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุมของนักการเมือง แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อประชาชน นักการเมืองรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบต่อประชาชน รับผิดชอบต่อท้องถิ่น เห็นประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นสำคัญ

แผนภาพที่ ๔.๕ พร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม (ความรับผิดชอบต่อ)

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ลบล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบและการรักษาไว้ซึ่งเงื่อนไขของสังคม หรือไม่ลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ และต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของประชาชน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) นักการเมืองที่ดีต้องเป็นผู้นำในการรักษากฎข้อบังคับให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดี นักการเมืองที่ดี^{๕๒}

๒) นักการเมืองต้องรักษากฎให้ประชาชนรู้เห็น มีการกระทำเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกฎข้อบังคับและใช้กฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป^{๕๓}

๓) นักการเมืองที่ดีจะต้องปฏิบัติตามกฎที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ละเมิดข้อห้ามต่างๆ หรืองดเว้นการปฏิบัติเพื่อความพอใจของคนใดคนหนึ่ง^{๕๔}

๔) การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของชุมชน และบ้านเมือง นักการเมืองต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างตามระเบียบข้อบังคับ ทั้งในเรื่องของความประพฤติ^{๕๕}

๕) การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองจะมีได้เมื่อนักการเมือง กับประชาชนจะต้องมีมติข้อตกลง ช่วยกันออกเป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ และแนวทางการส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่โปร่งใสมีคุณธรรม^{๕๖}

๖) ไม่ละเมิดเพิกเฉยหรือล้มเหลวต่อข้อปฏิบัติหรือกฎข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ที่ร่วมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้นๆ^{๕๗}

๗) ควรตั้งกรรมการในการร่วมกันจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของชุมชน และรับฟังความคิดเห็นจากทุกส่วนงาน ทุกส่วนราชการ ก่อนประกาศใช้ข้อบัญญัติต่างๆ ที่กระทบกับสิทธิส่วนบุคคล^{๕๘}

๘) การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคม ประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความเรียบร้อย จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการที่มีบุคคลหลายๆ กลุ่มมาอยู่ร่วมกันเพื่อกระทำประการใดประการหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ หากมีได้อยู่ภายใต้กฎ มีเหตุมีผล จึงจำเป็นอย่างในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการควบคุมกันให้เกิดความเชื่อถือ^{๕๙}

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

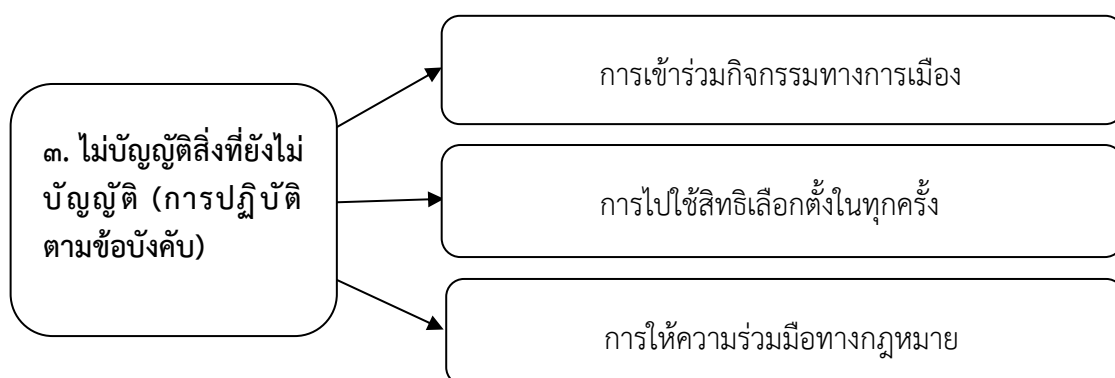
^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๙) นักการเมืองต้องแสดงให้เห็นว่า เป็นผู้ที่ปฏิบัติและอยู่ในกฎกติกาของท้องถิ่น บ้านเมืองและชุมชน^{๖๐}

สรุปได้ว่า การไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การรักษาไว้ซึ่งกฎหมาย เพื่อความมีวินัยและเป็นการสร้างพลังในการอยู่ร่วมกันในสังคม การอยู่ร่วมกันของชุมชน สังคม หน่วยงาน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การรักษากฎเกณฑ์ทำให้สังคมเกิดความโปร่งใส และเป็นแบบอย่างให้คนในสังคมได้ยึดถือ ผู้นำดี นักการเมืองมีระเบียบ สังคมยึดกฎเกณฑ์ บ้านเมืองสงบสุข

แผนภาพที่ ๔.๖ ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ)

๔. สักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพนับถือผู้อาวุโส)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาผู้อาวุโสและรับฟังความคิดเห็นของท่าน เป็นการเคารพผู้อาวุโสในพื้นที่ ที่นักการเมืองจะต้องเชื่อฟัง ให้ความเคารพและผู้ปกครอง การฟังคำแนะนำจากผู้ที่ผ่านมาประสบการณ์และมีประสบการณ์ จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) การเคารพผู้หลักผู้ใหญ่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย โดยเฉพาะนักการเมือง ที่แสดงออกถึงการให้เกียรติผู้เกิดก่อน นักการเมืองก็ต้องเข้าถึงผู้นำในชุมชนที่เป็นที่ไว้วางใจนั้น ๆ^{๖๑}

๒) ผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองในชุมชน เป็นหลักให้เกิดความสามัคคี แก่ผู้คนในชุมชน สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าก็เริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากผู้นำก่อน เมื่อผู้นำปฏิบัติได้ผู้ตามก็จะปฏิบัติตาม ผู้นำในชุมชน ท้องถิ่นจึงเป็นบุคคลสำคัญประชาชนเชื่อถือและให้ความเคารพเชื่อฟัง^{๖๒}

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๓) นักการเมืองที่ดีต้องมีความเคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อาวุโสให้เกียรติท่านที่มีประสบการณ์มากกว่า ผู้อาวุโสในท้องถิ่นเป็นทนายของชาวบ้าน จะเห็นว่าเมื่อเกิดปัญหาในท้องถิ่น ผู้นำสามารถเจรจาไกล่เกลี่ยหาข้อยุติได้ เป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ดังนั้น นักการเมืองก็ควรนอบน้อมและเข้าไปพบหาขอคำแนะนำได้^{๖๓}

๔) การเคารพผู้อาวุโสที่นักการเมืองจะต้องเข้าไปพบและต้องแสวงหา เป็นวัฒนธรรมของคนไทย ท่านเหล่านี้มีภูมิรัฐภูมิธรรมเป็นเสาหลักของชุมชน เป็นที่ปรึกษาของชุมชน อาจจะเป็นบุคคลทั่วไปที่ชาวบ้านศรัทธาหรือพระสงฆ์ที่อยู่ใกล้ชิดกับบ้าน นักการเมืองต้องไม่ห่างวัดห่างศาสนาหรือไม่ควรห่างหลักธรรมคำสอน^{๖๔}

๕) การนับถือผู้อาวุโส นอกจากพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ทวด แล้ว และเครือญาติ และผู้อาวุโส ต้องปฏิบัติตนตามสังคมและประเพณีไทยอย่างแท้จริง ผู้อาวุโสกว่าต้องสามารถอบรมสั่งสอนให้คำแนะนำแก่คนรุ่นหลังได้^{๖๕}

๖) การให้ความเคารพ นับถือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อาวุโส ควรให้เกียรติในฐานะที่มีประสบการณ์มากกว่า การอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม ต้องเคารพให้ผู้ใหญ่เป็นประธาน การเชื่อฟังผู้นำ ทำให้สังคมไม่วุ่นวาย^{๖๖}

๗) การเคารพผู้อาวุโส เป็นประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของคนไทยเรา ถ้านักการเมืองปฏิบัติได้ก็จะได้ใจคนในพื้นที่ สามารถเพิ่มความวางใจที่มีต่อนักการเมืองได้ ประชาชนเดือดร้อนเมื่อไรก็ได้พบ ช่วยแก้ปัญหาให้^{๖๗}

๘) การเคารพผู้อาวุโสถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่นักการเมืองต้องเข้าถึงประชาชน และผู้อาวุโสในชุมชนเป็นแหล่งรวมจิตใจ เป็นผู้ที่ประสบการณ์มองเห็นการณ์ไกล รอบด้านทะลุปรุโปร่ง ตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล จึงจำเป็นที่นักการเมืองจำเป็นต้องเรียนรู้และรู้จักในการพึ่งพาอาศัยเพื่อให้ชุมชนประชาชนเกิดความเชื่อฟัง^{๖๘}

๙) นักการเมืองต้องให้ความเคารพต่อประชาชน ประชาชนเป็นใหญ่เพราะประชาชนเป็นผู้ที่เลือกเข้ามา ต้องให้เกียรติแก่ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้นำเครือข่ายนักการเมืองต้องทำความรู้จัก^{๖๙}

สรุปได้ว่า การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เป็นการแสดงออกถึงการเคารพนับถือผู้อาวุโสในพื้นที่นั้น ซึ่งการเคารพผู้ใหญ่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย โดยเฉพาะนักการเมือง การเคารพผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่รักษาผลประโยชน์ให้กับ

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

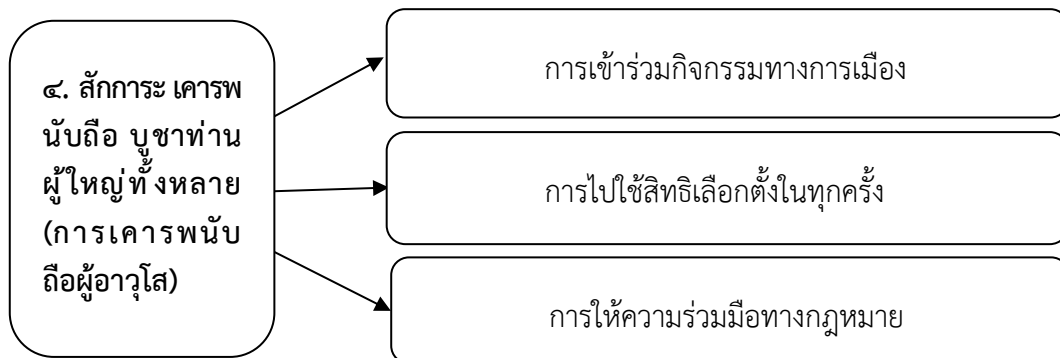
^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ชุมชน ผู้เป็นเสาหลักของชุมชน เป็นที่ปรึกษาของชุมชน และเป็นนายของท้องถิ่นในการไกล่เกลี่ยปัญหาทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจนักการเมือง

แผนภาพที่ ๔.๗ สักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพนับถือผู้อาวุโส)

๕. ไม่ฉุดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย (สิทธิ เสรีภาพ)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า ไม่ฉุดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย หมายถึง การให้สิทธิเสรีภาพกับทุกคน โดยเฉพาะการเคารพสิทธิเสรีภาพของสตรีโดยไม่บังคับให้สตรีที่ไม่ยินยอมต่อผู้ปกครองให้มาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง การส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพของสตรี จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) การทำกิจการงานใด โดยไม่ข่มเหงน้ำใจ ทำด้วยความสมัครใจ ของผู้ที่จะร่วมงานด้วย โดยเฉพาะสตรีควรได้รับเกียรติเช่นเดียวกับบุรุษ ได้สิทธิและมีเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกคน^{๗๐}

๒) นักการเมือง ต้องไม่ลุแก่อำนาจ ไม่บันดาลโทสะ เมื่อได้ยินหรือรับฟังสิ่งที่ไม่เป็นไปตามที่ต้องการหรือตั้งใจมุ่งมั่นไว้^{๗๑}

๓) นักการเมืองต้องไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของตนเองไปรังแก บังคับ เสรีภาพของประชาชน ข้าราชการหรือชาวบ้าน^{๗๒}

๔) นักการเมืองต้องเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำที่ไม่ลุแก่อำนาจ เพราะสังคมทุกวันนี้ ผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ มักจะมีภาวะการลุแก่อำนาจ^{๗๓}

๕) การไม่ลุแก่อำนาจเป็นวิสัยที่นักการเมืองพึงกระทำและปฏิบัติของความเป็นคนดี มีคุณธรรม และต้องมีหลักพรหมวิหาร ๔ กำกับ ต้องอาศัยหลักศาสนาเข้าประพฤติและปฏิบัติ สำหรับ

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

หลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามากมาย เพียงรักษาศีล ๕ เป็นประจำก็จะเป็นการเมืองท้องถิ่นที่ดีได้ ประชาชน ท้องถิ่นก็จะเจริญตามไปด้วย^{๗๔}

๖) อำนาจคือการกำหนดให้ผู้อื่นกระทำตามความต้องการของตน บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตน เชื่อมั่นในสิ่งที่คิดที่ทำ เชื่อมั่นในการตัดสินใจว่าถูกต้องเสมอ ดังนั้นควรระวังตน ช่มจิตคิดวิเคราะห์ไม่พึงกระทำตามความต้องการของตนเอง^{๗๕}

๗) นักการเมืองต้องมีการยับยั้งชั่งใจก่อนการตัดสินใจเรื่องใดๆ การตัดสินใจอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมงานใดๆ ของท้องถิ่นต้องได้รับความยินยอมร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในพื้นที่ ไม่ทำกิจการใดโดยพลการ กระทำโดยอยู่ภายใต้กฎหมาย อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม^{๗๖}

๘) นักการเมืองเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่หลงในอำนาจ แต่หากปฏิบัติหน้าที่โดยลุแก่อำนาจ ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านต่างๆ จึงจะประสบความสำเร็จ^{๗๗}

๙) นักการเมืองต้องตั้งมั่นในหลักนิติธรรม มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ไม่เลือกที่ในการปฏิบัติ ไม่ลุแก่อำนาจในการตัดสินใจใดๆ ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^{๗๘}

สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ว่า ไม่ฉูดคร่ำขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วยนั้น นักการเมืองให้สิทธิ เสรีภาพกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะการเคารพสิทธิเสรีภาพของสตรีในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกคนหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียงอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกตั้งทุกคนมีสิทธิ และมีเสรีภาพในการเลือกตั้งเลือกนักการเมือง นักการเมือง จึงส่งเสริมสิทธิ เสรีภาพของสตรี การไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นการไม่ลุแก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน และส่งเสริมความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๕.๘ ไม่ฉุดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย (สิทธิ เสรีภาพ)

๖. สักการะ เคารพ นบถือ บูชาต่อปุชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพและอนุรักษ์ท้องถิ่น)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า สักการะ เคารพ นบถือ บูชาเจดีย์ หมายถึง ศาสนสถาน สถานที่ราชการ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ ในชุมชน ศาสนสถาน หรือสถานที่ราชการที่ผู้คนในชุมชนนบถือและศรัทธา จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) การยอมรับสิ่งที่มีในพื้นที่ เช่น วัด ศาสนสถาน โบราณสถานทั้งหลาย นักการเมืองต้องให้ความเคารพ อนุรักษ์และร่วมแรงร่วมใจกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง^{๗๙}

๒) นักการเมืองต้องร่วมกันกับชาวต้องช่วยชาวบ้านในการบูรณะวัดวาอารามสถานที่ต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นร่วมกับชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเห็นว่านักการเมืองก็เคารพสิ่งที่ชาวบ้านนบถือและศรัทธา^{๘๐}

๓) นักการเมืองต้องทำตัวให้สงบเรียบร้อย เข้ากับชาวบ้านให้ได้สถานที่ใดที่ชาวบ้านศรัทธา เช่น วัด ในพื้นที่ นักการเมืองต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือดูแลให้ความสำคัญเช่นเดียวกับที่ชาวบ้านเห็นความสำคัญ^{๘๑}

๔) นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่ประสานสามัคคี รักในสิ่งที่ชาวบ้านนบถือและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเห็นว่าชาวบ้านสถานที่ที่ชาวบ้านเคารพนักการเมืองก็ศรัทธา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนได้ดูได้เห็นเป็นแบบอย่างในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ เพื่อเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี^{๘๒}

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

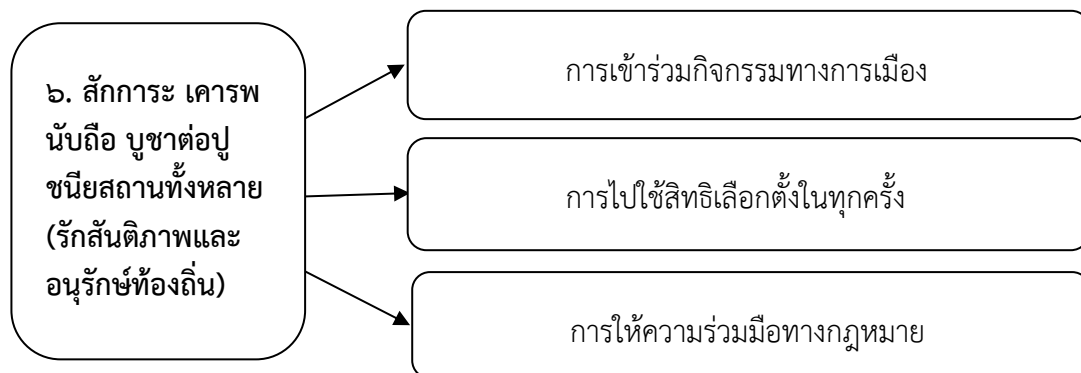
๕) ประชาชนทุกคนทุกชุมชนท้องถิ่นรักสันติภาพอยากอยู่กันอย่างสันติสุข ดังนั้นไม่ควร รุกล้ำสันติภาพของบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศชาติ เพื่อให้สังคมชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่อยู่กันอย่างมี ความสุข ต้องร่วมกันประชุมร่วมกันส่งเสริมแนะนำช่วยเหลือร่วมกันสร้างสันติภาพ^{๘๓}

๖) การปฏิบัติภารกิจได้อย่างลุล่วง ไม่มีความขัดแย้งทางสังคม มีความสงบสุข สร้างความ ประองตอง ควรขัดเกลาคิดใจอยู่เสมอปฏิบัติโดยไม่ประมาท รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้า ร่วมแก้ปัญหาอย่างสงบ^{๘๔}

๗) นักการเมืองในท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ต้องร่วมกันดูแลสิ่งที่ในพื้นที่มี ไม่ว่าจะ เป็นโบราณสถาน ศาสนวัตถุ เช่น วัดวาอาราม หรือหน่วยงานราชการที่เป็นที่พึ่งของประชาชนในการ เป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นศูนย์รวมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนต้องการสันติภาพต้องการการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติ^{๘๕}

๘) ในท้องถิ่นมีสถานที่ที่นักการเมืองและชาวบ้านร่วมกันประกอบกิจกรรม เช่น หน่วยงานต่างๆ วัด โรงเรียน สถานีนอนามัย นักการเมืองต้องช่วยดูแลจัดทาอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อ สถานที่และเป็นการให้บริการประชาชนในพื้นที่ด้วย^{๘๖}

สรุปได้ว่า การสักการะ เคารพ นบถือ บูชาเจดีย์ เป็นการให้ความเคารพศาสนสถาน สถานที่ราชการ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่างๆ ในชุมชน ศาสนสถาน หรือสถานที่ราชการที่ที่คนในชุมชนนับ ถือและศรัทธา การที่สมาชิกของชุมชนและสังคมให้ความเคารพนบถือ ต้องอนุรักษ์และรักษาไว้ ซึ่งเป็น วัฒนธรรมในลักษณะเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในการอยู่ร่วมกัน

แผนภาพที่ ๔.๙ สักการะ เคารพนบถือ บูชาต่อปุชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพและ อนุรักษ์ท้องถิ่น)

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

๗. การอารักขา คຸ້ມครอง ป້องกันโดยธรรมแก่นักบวช (สนับสนุนคนดี ศาสนบุคคล)

จากหลักธรรมข้อที่ว่า การจัดการรักษาคຸ້ມครอง ป້องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรม พระอรหันต์ที่ยังไม่มา พึงมาสู่แคว้นแคว้นของเรา และท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก เป็นการทํานุบำรุงศาสนาบุคคล พระภิกษุสงฆ์ ผู้มีภูมิรู้ ผู้มีภูมิธรรม ผู้นำหรือนักการเมืองที่เป็นคนดีที่คนให้การยอมรับนับถือ ที่ต้องสนับสนุน ปกป้อง และนักการเมืองคนดีที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนทางด้านศาสนาและศาสนบุคคลเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจิตใจของประชาชน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

๑) นักการเมืองที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ประชาชนเห็นผลงาน มีจิตอาสาต่อท้องถิ่นชุมชน สังคม ก็จะได้รับ การคຸ້ມครองจากประชาชน เลือกก็สมัยก็ได้ทุกสมัย จะเป็นนักการเมืองที่นั่งในใจของประชาชน ก่อนได้รับเลือกเป็นคนแบบไหนเมื่อได้รับเลือกก็ยังเข้าหาประชาชนเช่นเดิม^{๘๗}

๒) ร่วมกันตั้งใจสนับสนุนคนดี สนับสนุนให้นักการเมืองเป็นคนดีเข้ามาบริหารประเทศ โดยสนับสนุนมวลชนที่มีจิตอาสาที่มีจิตใจเอื้ออาทร ให้ช่วยเหลือสังคม ช่วยงานประเพณี วัฒนธรรม สม่่าเสมอช่วยเหลือการเจ็บป่วย ส่งโรงพยาบาล ไม่เลือกคนที่เสนอตัว เมื่อมีการเลือกตั้งเข้ามา ประชาชนก็จะเลือกเป็นตัวแทน^{๘๘}

๓) การปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาร่วมทำงานเป็นกำลังสำคัญ เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาพัฒนาบ้านเมือง โดยใช้คุณธรรมเข้าร่วม จะเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมคุณภาพ^{๘๙}

๔) ประชาชนให้ความสำคัญกับคนดีอยู่แล้วเวลานี้บ้านต้องการผู้นำที่ดี และต้องการผู้เสียสละและจิตอาสารับใช้ประชาชนและบ้าน^{๙๐}

๕) นักการเมืองต้องใส่ใจ รู้จักให้รางวัลและประกาศบุคคลดีเด่น เช่น กรณีประชาชนในท้องถิ่นที่มีจิตอาสาปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามและปฏิบัติงานในสังคม ภายใต้การอยู่ร่วมกันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๙๑}

๖) นักการเมืองยอมเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถประชาชนจึงเลือกเข้ามา ปฏิบัติดี มีศีลธรรม เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง จึงสมควรได้รับการสนับสนุนเป็นกลไกร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ทุกคนนำมาเป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบ^{๙๒}

๗) นักการเมืองต้องมีประวัติดี มีคุณภาพ การทำงานมีหลักเกณฑ์ในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนมีความสามารถในการพิจารณาเลือกสรรหาคนดี นักการเมืองที่เป็นคนดี ปฏิบัติดี ประชาชนก็จะสนับสนุน^{๙๓}

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

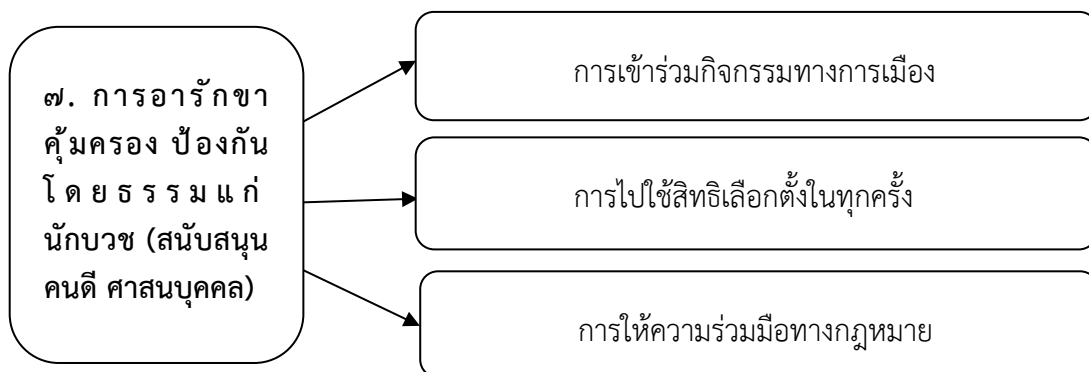
^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

สรุปได้ว่า นักการเมืองต้องส่งเสริมคนดี ที่ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นคนในพื้นที่ ชุมชน ให้มีโอกาสได้เข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับปราชญ์ชุมชนผู้มีภูมิรู้ต่างๆ ในชุมชน ที่ประพฤติดี ปฏิบัติดี มีเหตุผลเหนือ เป็นแบบอย่างของสังคม เป็นต้นแบบของเยาวชน พระสงฆ์ที่มีบทบาทในชุมชน เป็นที่ศรัทธาของคนในพื้นที่

แผนภาพที่ ๔.๑๐ การอารักขา คุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวช (สนับสนุนคนดี ศาสนบุคคล)

ตารางที่ ๔.๑๔ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปินานียธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	การหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง	๒๑	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑
๒	ความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมือง หรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑๔	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๒๐, ๒๑
๓	การยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมือง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๑๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑
๔	๔. ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ	๑๕	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑,
๕	นโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส	๑๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๑,
๖	การอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม	๑๕	๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๑
๗	การสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ	๑๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๑

๔.๓.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักอภิธานิธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง	๓.๓๐	๐.๕๙	ปานกลาง
๒. ด้านความพร้อมเพียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมือง หรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง	๓.๓๔	๐.๕๔	ปานกลาง
๓. ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	๓.๓๖	๐.๔๙	ปานกลาง
๔. ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ	๓.๔๕	๐.๓๘	ปานกลาง
๕. ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส	๓.๔๔	๐.๖๖	ปานกลาง
๖. ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม	๓.๓๙	๐.๕๕	ปานกลาง
๗. ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ	๓.๓๑	๐.๖๐	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๗	๐.๓๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๗$, S.D. = ๐.๓๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๓๘) รองลงมาคือ ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๖๖) ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๕๕) ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๔๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง	(n=๔๐๐)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในครอบครัวท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้	๓.๑๒	๐.๙๐	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในกลุ่มเพื่อน ๆ ของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้	๓.๓๒	๐.๘๘	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในชุมชนของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้	๓.๑๙	๐.๘๗	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง	๓.๔๙	๐.๘๐	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบ	๓.๓๕	๐.๘๘	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๐	๐.๕๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๐$, S.D. = ๐.๕๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๘๐) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับนักการเมือง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๘) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในกลุ่มเพื่อน ๆ ของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้ ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๘๘) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในชุมชนของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้ ($\bar{X} = ๓.๑๙$, S.D. = ๐.๘๗) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในครอบครัวท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้ ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๙๐) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมือง หรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมืองหรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสร้างสถิติใหม่ในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากกว่าครั้งที่ผ่านมา	๓.๓๕	๐.๙๕	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะไม่อยากให้เพื่อน ๆ ในชุมชนหรือสังคมมองว่าเป็นแกะดำทางการเมือง	๓.๔๓	๐.๘๐	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัตยาบันที่ให้ไว้ร่วมกันกับทุกคนในชุมชนหรือสังคม	๓.๔๓	๐.๘๕	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสร้างสถิติใหม่ในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากกว่าครั้งที่ผ่านมา	๓.๒๗	๐.๘๖	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะไม่อยากให้เพื่อน ๆ ในชุมชนหรือสังคมมองว่าเป็นแกะดำทางการเมือง	๓.๒๒	๐.๗๙	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๔	๐.๕๔	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมืองหรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๐.๕๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะไม่อยากให้เพื่อน ๆ ในชุมชนหรือสังคมมองว่าเป็นแกะดำทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๐) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัตยาบันที่ให้ไว้ร่วมกันกับทุกคนในชุมชนหรือสังคม ($\bar{X} = ๓.๔๓$, S.D. = ๐.๘๕) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสร้างสถิติใหม่ในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากกว่าครั้งที่ผ่านมา ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๙๕) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสร้างสถิติใหม่ในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากกว่าครั้งที่ผ่านมา ($\bar{X} = ๓.๒๗$, S.D. = ๐.๘๖) และท่านออกไปเลือกตั้งเพราะไม่อยากให้เพื่อน ๆ ในชุมชนหรือสังคมมองว่าเป็นแกะดำทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๒๒$, S.D. = ๐.๗๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริหานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริหานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าไม่มีการปกครองใดที่ดีกว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว	๓.๓๘	๐.๙๕	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่านี่คือวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ	๓.๓๔	๐.๗๓	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการแสดงออกว่าท่านจะเป็นเสียงของคนส่วนใหญ่ในประเทศ	๓.๔๘	๐.๖๘	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม	๓.๒๙	๐.๗๑	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแสดงออกถึงการสนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ชื่นชอบ	๓.๓๐	๐.๗๖	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๖	๐.๔๙	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริหานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๔๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าไม่มีการปกครองใดที่ดีกว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ($\bar{X} = ๔.๑๔$, S.D. = ๑.๐๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการแสดงออกว่าท่านจะเป็นเสียงของคนส่วนใหญ่ในประเทศ ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๐.๖๘) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแสดงออกถึงการสนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ชื่นชอบ ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๗๖) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ($\bar{X} = ๓.๒๙$, S.D. = ๐.๗๑) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่านี่คือวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ ($\bar{X} = ๓.๒๘$, S.D. = ๐.๗๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปินิยานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปินิยานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่ง ส.ส. และสถาบันนิติบัญญัติ	๓.๖๓	๐.๕๗	มาก
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่ง กระบวนการสรรหาผู้บริหารประเทศ (สถาบันบริหาร)	๓.๓๖	๐.๘๔	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้ประเทศชาติ เดินหน้าได้ตามระบอบประชาธิปไตย	๓.๕๕	๐.๗๒	มาก
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข	๓.๓๕	๐.๘๕	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งที่มี ขึ้นเกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มากที่สุดเท่าที่จะทำได้	๓.๓๙	๐.๘๐	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๔๕	๐.๓๘	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปินิยานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$, S.D. = ๐.๓๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ($\bar{X} = ๓.๖๓$, S.D. = ๐.๕๗) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้ประเทศชาติเดินหน้าต่อไป ($\bar{X} = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๗๒) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งที่มีขึ้นเกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๘๐) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งกระบวนการสรรหา ($\bar{X} = ๓.๓๖$, S.D. = ๐.๘๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

(n=๔๐๐)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเห็นว่าประเทศชาติยังมีปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำในสังคม	๓.๖๕	๐.๖๘	มาก
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลหรือพัฒนาการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน	๓.๖๑	๐.๖๙	มาก
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้ด้อยโอกาสในสังคม	๓.๔๗	๐.๗๔	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในสังคม	๓.๓๒	๐.๗๙	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อแม่และเด็ก	๓.๑๕	๐.๙๕	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๔๔	๐.๖๖	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อภิธานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๖๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเห็นว่าประเทศชาติยังมีปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำในสังคม ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลหรือพัฒนาการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน ($\bar{X} = ๓.๖๑$, S.D. = ๐.๖๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้ด้อยโอกาสในสังคม ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๗๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในสังคม ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๗๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อแม่และเด็ก ($\bar{X} = ๓.๑๕$, S.D. = ๐.๙๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ต้งาม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ต้งาม	(n=๔๐๐)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนี้บนวิถีความพอเพียง	๓.๓๕	๐.๘๔	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบธรรมเนียมหรือประเพณีที่ต้งาม	๓.๓๓	๐.๘๙	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย	๓.๓๔	๐.๘๙	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะเชิดชูความเป็นไทยและอนุรักษ์ความเป็นไทย	๓.๗๐	๐.๖๘	มาก
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสืบสานวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย	๓.๒๔	๐.๙๓	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๙	๐.๕๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักอปริทานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๕๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะเชิดชูความเป็นไทย ($\bar{X} = ๓.๗๐$, S.D. = ๐.๖๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนี้บนวิถีความพอเพียง ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๔) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๐.๘๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอ นโยบายที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๐.๘๙) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสืบสานวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = ๓.๒๔$, S.D. = ๐.๙๓) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ	ระดับความเห็น (n=๔๐๐)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะลดกระแสความขัดแย้งของคนในชาติ	๓.๔๔	๐.๘๒	ปานกลาง
๒. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์	๓.๑๒	๐.๙๐	ปานกลาง
๓. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขของคนในชาติ	๓.๓๒	๐.๘๘	ปานกลาง
๔. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ	๓.๑๙	๐.๘๗	ปานกลาง
๕. ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้คงไว้สืบชั่วลูกชั่วหลาน	๓.๔๙	๐.๘๑	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๓๑	๐.๖๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๑$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้คงไว้สืบชั่วลูกชั่วหลาน ($\bar{X} = ๓.๔๙$, S.D. = ๐.๘๑) รองลงมาคือ ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะลดกระแสความขัดแย้งของคนในชาติ ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๘๒) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขของคนในชาติ ($\bar{X} = ๓.๓๒$, S.D. = ๐.๘๘) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ ($\bar{X} = ๓.๑๙$, S.D. = ๐.๘๗) ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ($\bar{X} = ๓.๑๒$, S.D. = ๐.๙๐) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๔.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๙ รูปหรือคน หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำประเด็นดังกล่าวมาเป็นข้อคำถามในการสนทนากลุ่ม นำไปสู่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเป็นกระบวนการยืนยันรูปแบบที่เป็นผลมาจากการวิจัยในครั้งนี้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ดังนี้

ประเด็นที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม

๑) การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรมเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เพราะเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมแต่ความเจริญเพียงด้านเดียว เช่น การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติก็อาจทำให้สมาชิกหรือองค์กรนั้น เกิดความเสื่อมถอยได้ในเวลาอันไม่สามารถควบคุมได้ ต้องแสดงองค์ความรู้ที่ได้อันเกิดจากอภิธานิธรรมนั้นมีผลอย่างไรบ้าง หรือยึดถือหลักการที่ปฏิบัติกันมาเวลาช้านานย่อเกิดการรับรู้และคุ้นเคยกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดีของสังคม^{๙๔}

๒) การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยเกิดการสร้างสรรคปรองดองกันอย่างไร เกิดเสรีภาพอย่างไร พฤติกรรมทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือเปล่าหากยังมีการเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง^{๙๕}

๓) ปัจจัยอะไรบ้างที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น ความสนใจ ค่านิยมอะไรที่ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน^{๙๖}

๔) การปฏิบัติตามหลักอภิธานิธรรมเป็นหลักธรรมแห่งความไม่เสื่อมแต่จะทำให้องค์กรและบุคคลนั้นมีความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ เพราะเขาไปใช้สิทธิเลือกตั้งคนดีๆ เข้ามาปกครองบ้านเมืองหากมีคนดีๆ ปกครองจะทำให้เกิดความผาสุกตามหลักอภิธานิธรรมมากขึ้นเพียงใดเขาต้องปฏิบัติตามนานเท่าไรจึงจะเกิดผล ทั้งนี้ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมนี้^{๙๗}

๕) การตัดสินใจไปเลือกตั้งเพราะเขาได้รับเขาติดตามข่าวสาร รับรู้ปัญหาหากไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการสนทนากันเป็นประจำเมื่อใกล้วันที่จะลงเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้ต้องเข้าร่วมการประชุม

^{๙๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๙๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๙๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๙๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

หรือปราศรียอย่างสร้างสรรค์ อย่าให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม^{๙๘}

๖) ปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดจากอะไรต้องแสดงที่มาให้เห็นในองค์ความรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการแจกแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ รูปแบบของการเลือกตั้งมีปัญหาอะไรจากการสังเกตการณ์ก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง การแสดงออกของประชาชนในการไปใช้สิทธิ น้อยในการเลือกตั้งเพราะอะไร หรือเป็นความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐาน ต้องนำหลักอภิธานิยธรรมไปส่งเสริมแก้ไขปัญหานั้นอย่างไรรูปแบบของการแสดงออกมีแนวทางใดบ้างที่เป็นไปตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย^{๙๙}

๗) ปัจจัยทางจิตวิทยาทำให้เกิดความสนใจทางการเมืองเพราะอะไร พฤติกรรมทางการเมืองอะไรที่ได้จากการสัมภาษณ์ ต้องนำผลนั้นมาแสดงในองค์ความรู้ที่ผู้อ่านเกิดการอยากมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากผู้นำไม่ให้เกิดสิทธิหรือเด็กในอนาคตจะมีผลกระทบอย่างไร มีความจำเป็นอย่างไรที่ประชาชนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเป็นค่านิยมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่ได้รับการสั่งสมมาจากข่าวหรือคนใกล้ชิด ที่จะเป็แรงผลักดันให้สมาชิกเกิดการตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น หากประชาชนไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ประชาธิปไตยจะพัฒนาไปได้อย่างไร ประเด็นสำคัญเหล่านี้ต้องเขียนให้เห็นเป็นรูปธรรม^{๑๐๐}

๘) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป เป็นการแสดงออกถึง พฤติกรรมอุดมการณ์และค่านิยมแบบประชาธิปไตย การกล่อมเกลากองการเมืองเป็นการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองอย่างยิ่ง ต้องเริ่มสร้างสรรคให้เด็กเยาวชนของชาติรับรู้ตั้งแต่เยาววัยจึงจะทำให้เกิดการซึมซับการเมืองโดยอัตโนมัติ สื่อสารต่างๆ ในปัจจุบันสร้างความสนใจให้เยาวชนหรือประชาชนได้เกิดการรับรู้อย่างรวดเร็วนี้ก็เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในอนาคตอย่างแน่นอน^{๑๐๑}

๙) หากปัจจัยผลักดันที่ผู้วิจัยได้วางไว้เป็นกรอบแนวคิดได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในทุกๆ หนทางก็จะทำให้ประชาชนมี ความสนใจทางการเมือง และเกิดพฤติกรรมทางการเมืองเพราะเป็นผลมาจากการกล่อมเกลากองการเมืองทั้งอยู่ทางบ้านและในโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนๆ เป็นสิ่งสำคัญต่อแรงผลักดันดังที่กล่าวมานี้ การนำหลักอภิธานิยธรรมไปส่งเสริมยังทำให้การมีส่วนร่วมนั้นเกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในทุกๆ ครั้งที่จะเกิดขึ้นในครั้งต่อไป ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมืองปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการ

^{๙๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๙๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประชาธิปไตยทำให้พรรคการเมือง
เมืองที่ใช้ปัจจัยอื่นๆ เป็นตัวช่วยจะค่อยสลายพฤติกรรมที่ทำลายประชาธิปไตยของประเทศให้ลด
น้อยลงไปเรื่อย ๆ^{๑๐๒}

สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิทำให้การยืนยันองค์ความรู้เกี่ยวกับ การมี
ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง คือกิจกรรมที่
ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การติดตามข่าวสาร
ทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง
กับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี
เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ การเสนอนโยบายสอดคล้องกับงานวิจัยของกับนโยบาย
และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม การสะท้อนปัญหาและ
พัฒนา ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม ความเสมอ
ภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน ของวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะ
เลือกผู้บริหารของประเทศโดยการออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการ
บังคับ ช่มชู้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง และ
ยั่งยืนเพราะต้องการที่จะให้แก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ

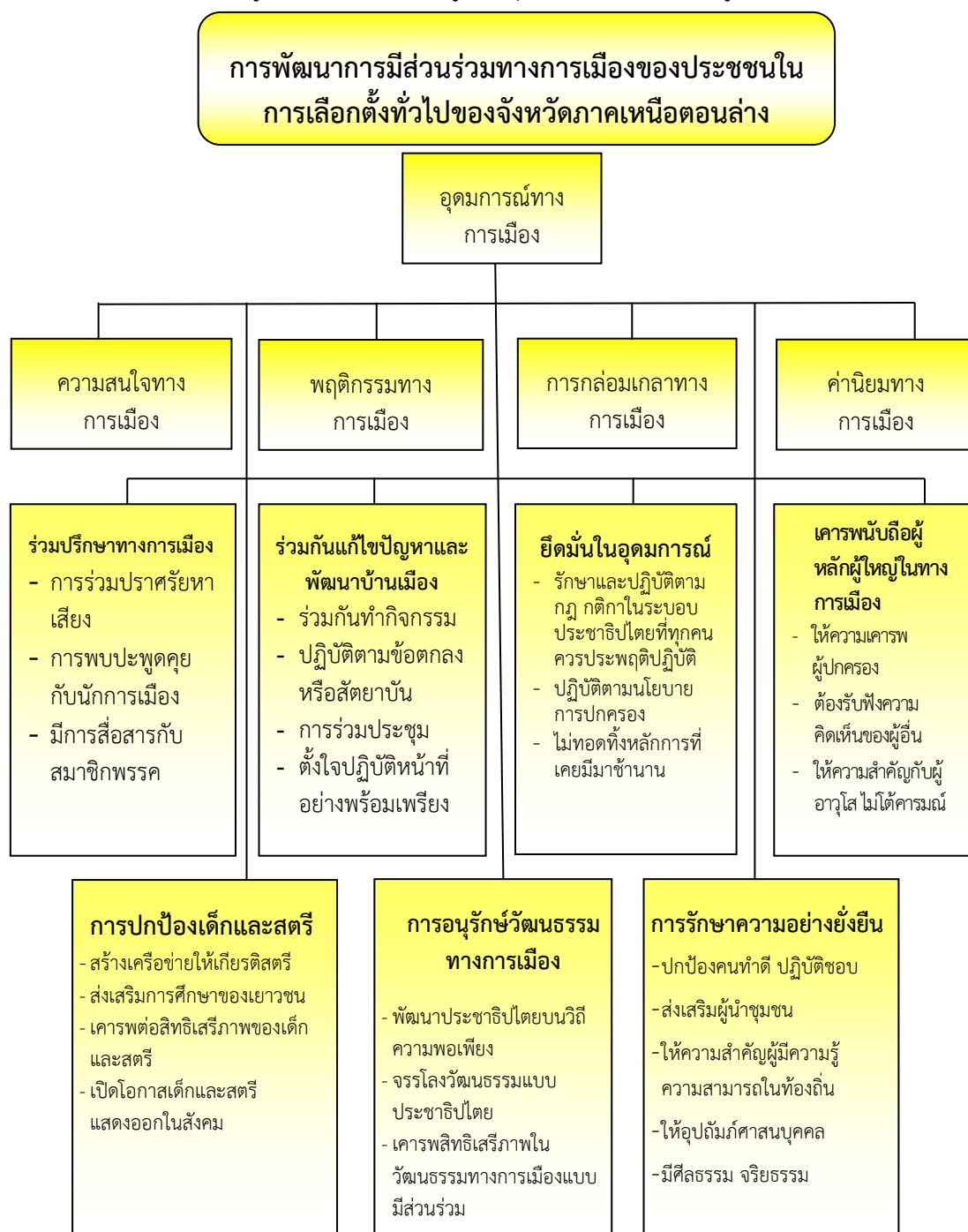
ดังนั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป
ของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง คือปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมี
ส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ความสนใจทางการเมือง
พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลாதทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทาง
การเมืองปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง
ทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการ
พัฒนาประเทศ และได้รับกระกระตุ้นเตือนหรือให้ความรู้จากสื่อสารมวลชน เพราะทุก ๆ คนใน
หมู่บ้านหรือตำบลก็ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะทุกคนต่างก็อยากออกไปรักษาสิทธิและทำหน้าที่ที่
ควรกระทำในระบอบประชาธิปไตยเพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือ
ปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคประโยชน์สุขและ
ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ

^{๑๐๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ จึงสรุปแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๑ แสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๑ ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง สามารถอธิบายได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้ง ซึ่งเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เป็นปัจจัยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ๑) การติดตามข่าวสารการเลือกตั้ง ๒) การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ๓) การสนทนาเรื่องการเมือง ๔) การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ๕) การติดต่อกับนักการเมือง ๖) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และ ๗) การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลางานทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ มีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึ่งพาได้ ดังนั้น การออกไปเลือกตั้งจึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์ หรือจากการถูกปลุกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญ ตลอดจนถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ โดยหวังว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ เพราะต้องการจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการบริหารประเทศ

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลักอปรินานียธรรม ๗ ประการ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมปรึกษาทางการเมือง โดยการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การร่วมปราศรัยหาเสียง การพบปะพูดคุยกับนักการเมือง มีการสื่อสารกับสมาชิกพรรคการเมือง ร่วมกันทำกิจกรรม ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัตยาบัน

๒. การมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาและพัฒนาบ้านเมือง โดยการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมืองโดยพร้อมเพรียงกัน มีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อย่างพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย

๓. การมีส่วนร่วมยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง โดยการยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย รักษาและปฏิบัติตามกฎ กติกาในระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติตามนโยบายการปกครอง ไม่ทอดทิ้งหลักการที่เคยมีมาช้านาน

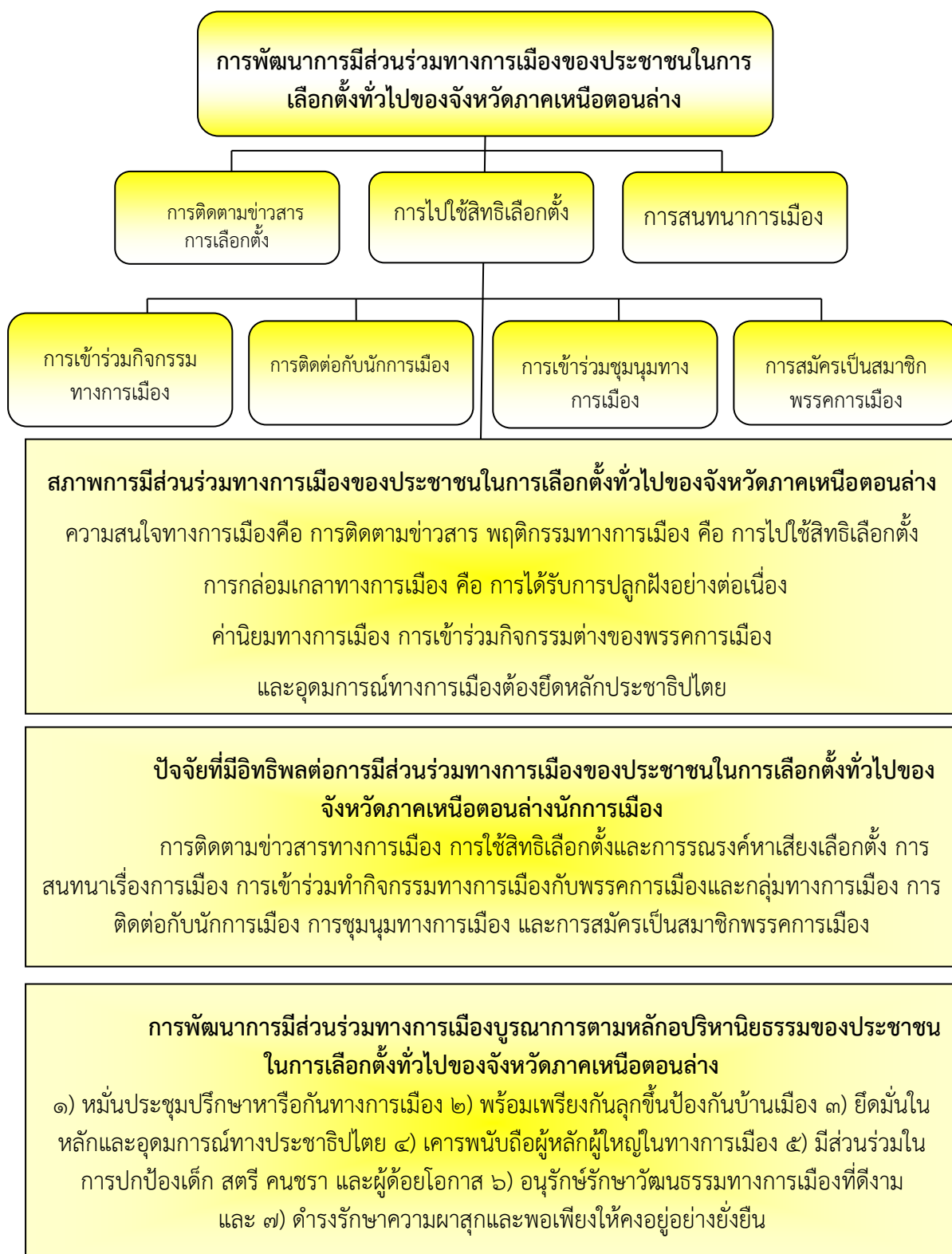
๔. การมีส่วนร่วมในเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในทางการเมือง โดยการให้เคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองให้ความเคารพผู้ปกครอง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ไม่โต้คารม

๕. การมีส่วนร่วมในการปกป้องเด็กและสตรีโดยการสร้างเครือข่ายให้เกียรติสตรี ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน เคารพต่อสิทธิเสรีภาพของเด็กและสตรี เปิดโอกาสเด็กและสตรีแสดงออกในสังคม

๖. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางการเมือง โดยการร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม พัฒนาประชาธิปไตยบนวิถีความพอเพียง จรรโลงวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย เคารพสิทธิเสรีภาพในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

๗. การมีส่วนร่วมในการรักษาความอย่างยั่งยืน โดยการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียง ปกป้องคนทำดี ปฏิบัติชอบ ส่งเสริมผู้นำชุมชน ให้ความสำคัญผู้มีความรู้ความสามารถในท้องถิ่น ให้การอุปถัมภ์ ศาสนบุคคล มีศีลธรรม จริยธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตามหลักอปริหานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจ ความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรง องค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันตามหลักอปริหานิยธรรมอย่างมีความสุข และสถาบันครอบครัวก็จะอยู่กันอย่างมีความสุขแบบยั่งยืนได้

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑๒ แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๒ ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างตามหลักอภิธานิธรรม ๗ สามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งการสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ชมขู่ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ

๒. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง คือปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกลมกลืนทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ มีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึ่งพาได้ ดังนั้น การออกไปเลือกตั้งจึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์ หรือการถูกปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญ ตลอดจนถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ เพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ เพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการบริหารประเทศ

๓. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักอภิธานิธรรมของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิธรรม คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนหลักอภิธานิธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะโดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่ เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้

๑. สร้างความสามัคคี เนื่องจากสังคมไทยเผชิญกับวิกฤติความขัดแย้ง แตกแยกทางการเมืองมายาวนาน อันเนื่องมาจากความเชื่อทางการเมืองที่แตกต่างกัน ในช่วงหนึ่งถึงกับนำไปสู่ความรุนแรง จนเกือบจะกลายเป็นสงครามกลางเมือง จึงเป็นความริ้วฉานที่บั่นทอนชีวิตอันสุขสงบของสังคมไทย อันส่งผลกระทบต่อกระเทือนถึงการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจของคนไทยทั่วประเทศอีกด้วย จึงถึงเวลาที่สังคมไทยควรหันหน้าเข้าหากัน สร้างหนทางแห่งสามัคคีธรรม นำประเทศชาติออกจากหลุมดำแห่งความขัดแย้ง เพื่อน้อมนำประเทศคืนสู่แผ่นดินแห่งสันติสุขได้อย่างสร้างสรรค์และสง่างาม ตามหลักหลักอภิธานิธรรม ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ คือ การหมั่นประชุมกัน เนิื่องนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย

๒. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนถือเป็นแนวทางอย่างหนึ่งในการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามหลักแห่งความเป็นเจ้าของในการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่ลึกเพียงพอที่จะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองเท่าที่ควร หุ่นส่วนทางการเมืองหรือพันธมิตรจึงเป็นประเด็นนำพิจารณาให้มากขึ้น ทั้งนี้หุ่นส่วนทางการเมืองหรือพันธมิตรหมายถึงการที่บุคคลหรือองค์กรได้เข้าร่วมแรงร่วมใจอย่างเป็นเจ้าของดำเนินกิจกรรมทาง เช่น ความรู้รอบอย่างเข้าใจการเมืองความรู้ลึกต่อการเมือง ความตระหนักในคุณค่าต่อการเมือง ความรู้สึกเป็นเจ้าของการเมือง รักและหวงแหนรูปแบบการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง อุปนิสัยทางการเมือง จิตวิทยาร่วมทางการเมือง การแสวงหาแนวร่วมทางการเมือง การรวมตัวทางการเมืองการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมการควบคุมเป็นหนึ่งเดียว การกลมกลืนเป็นเอกภาพ การขยายผลแนวร่วมทางการเมือง พันธมิตร” ที่จะต้องมีลักษณะของ “ความมั่นคงแข็งแรง” ของกลุ่ม ที่จะมีขึ้นได้ด้วย “พันธสัญญา” ระหว่าง “มิตร” เพราะสิ่งแรกที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีก็คือ “ความเป็นมิตร” ซึ่งหมายถึง ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ และการให้เกียรติระหว่างกัน จากนั้นจึงจะ

สามารถมาทำข้อตกลงหรือพันธสัญญาร่วมกันนั้นต่อไป ที่อาจจะเป็นเพียง “คำสัญญาของสุภาพบุรุษ” ที่พูดคุยกันด้วยวาจา มีพยานรับรู้เป็นมันเหมาะ ซึ่งก็คือระหว่างมิตรต่างๆ ที่มาร่วมกันนั่นเอง หรืออาจจะเป็น “ลายลักษณ์อักษร” คือมีการเขียนขึ้นเป็นข้อตกลงแล้วลงนามร่วมกัน ก็จะทำให้ชัดเจนและได้รู้เห็นกันทั่วไป

๓. ยึดถือความซื่อสัตย์ ประชาชนต้องการผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส มีความจริงใจ แต่ยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนมากนัก อย่างไรก็ตามประชาชนมีความเห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปัจจุบันไม่ค่อยมีจริยธรรมซึ่งผลการสำรวจนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกัณฑ์นโยบายของรัฐบาลที่เน้นเรื่องจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ประชาชนยังทนและยอมรับได้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่เก่งแต่ไม่โกง มากกว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เก่งแต่โกง และประชาชนต้องการให้มีการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่โกง ต้องมีการตรวจสอบที่เข้มข้น และมีการคัดกรองนักการเมืองที่ดี

๔. จัดปัญหาด้วยปัญญา เครื่องมือที่ดีที่สุด ที่ช่วยให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ไม่ใช่เทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่เป็น “สติปัญญา” เครื่องมือที่สร้างขึ้นนั้นอาจจะช่วยแก้ปัญหาได้ก็จริง แต่เป็นการแก้ปัญหาได้แค่เป็นกรณีเท่านั้น ถ้าเป็นสติปัญญาแล้ว เราจะสามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างยืดหยุ่น เพียงแค่หยุดคิด ใช้สติปัญญาพิจารณาปัญหา อย่างเที่ยงตรง และสมเหตุสมผลก็จะมองเห็นต้นเหตุของปัญหาและสามารถคิดวางแผนวิธีแก้ปัญหาได้ว่าเกิดขึ้นมาจากอะไร อันดับแรกเราจำเป็นต้องมองปัญหาในภาพรวมก่อน พยายามทำความเข้าใจกับปัญหา ว่าอะไรคือปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาเกิดมาจากอะไร และจะสามารถมีวิธีไหนที่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษา วิเคราะห์ได้อย่างละเอียด ลึกซึ้ง และรอบด้าน เพื่อหาว่าปัญหาเกิดจากอะไร และแนวทางในการแก้ไขปัญหาก็จะเป็นวิธีใดได้บ้าง ก็จะสามารถแก้ปัญหาด้วยปัญญาได้

๕. วิทยาศาสตร์บุคคลให้ดำรงศาสนธรรม ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ในสังคมประชาธิปไตย แบบธรรมาธิปไตยโดยอาศัยหลักการในทางธรรม เพื่อน้อมนำให้พุทธบริษัทและประชาชนตั้งมั่นในหลักการของประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับศาสนบุคคล และทุกคนย่อมมีสิทธิในการดำรงวิถีชีวิตอย่างเสรีบนพื้นฐานของโลกทัศน์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มของตนเอง ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในหลายกรณี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้คนที่มีความคิด ความเชื่อ และความต้องการที่แตกต่างกัน กลับนำไปสู่ความขัดแย้ง และการเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรง เพราะต่างฝ่ายต่างมองว่าอีกฝ่ายไม่ใช่พวกเดียวกับตน หรือแม้กระทั่งมองไม่เห็นว่าคุณที่ตนมองว่าเป็นศัตรูนั้น เป็นคนที่มีศักดิ์ศรีและสิทธิในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคมการเมืองไม่ต่างกัน หากมองอีกฝ่ายที่ต่างไปจากตนด้วยอคติที่เหยียดหยามว่าคุณเหล่านั้นต่ำต้อยด้วยค่ากว่าพวกของตนเอง เมื่อเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งบนฐานของความแตกต่างของกลุ่มคนในสังคมที่มีความต้องการผลประโยชน์ ตลอดจนโลกทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน สังคมจึงจำเป็นต้องมีพื้นที่ที่เป็นกลางสำหรับทุกฝ่าย ในการประสานความขัดแย้งบนพื้นฐานของความเสมอภาคและเป็นธรรม และเพื่อเสริมสร้างความอดทนอดกลั้น ต่อความแตกต่างระหว่างคนกลุ่มต่างๆ มิให้ความขัดแย้งขยายไปสู่

ความแตกแยกในสังคม และการเผชิญหน้ากันด้วยความรุนแรงในที่สุดโดยการใช้ปัญญาคือความรู้ในการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรม คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง พร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือ มีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำ ทั้งหลายการยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนหลักอภิธานิยธรรม

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้

เกิดจากการบังคับ ชมชู่ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ

๕.๑.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๖๒) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๕๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๕๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๕.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง คือปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ มีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึงพาได้ ดังนั้น การออกไปเลือกตั้งจึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์ หรือการถูกปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญตลอดจนถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ เพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ เพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการบริหารประเทศ

๕.๒.๑ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๓๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกล่อมเกลาทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๐.๕๐) รองลงมาคือ ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๔๐$, S.D. = ๐.๔๔) ด้าน

ความสนใจทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๓๙$, S.D. = ๐.๕๕) และด้านค่านิยมทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๖๕) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๕.๓ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม

การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรม คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนหลักอภิธานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะโดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งสามารถอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้งและการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งการสนทนาเรื่องการเมือง การเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง การออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคดี เข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ และต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนอยากให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม มีความเสมอภาคที่เท่ากันและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน เพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะค้นหาผู้บริหารของประเทศโดยออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ช่มชู้ แต่ออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง** ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาล

นคร จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระดับเป็น ครั้งคราว หรือ ๕-๖ วันต่อสัปดาห์ มีการเปิดรับสูงสุด คือ สื่อสารมวลชน ซึ่งอยู่ในระดับบ่อย และมี การเปิดรับในระดับเป็นครั้งคราว ได้แก่ สื่อกิจกรรมทางการเมือง สื่อบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ ทางด้านความรู้ทางการเมืองประชาชนมีความรู้ทางการเมืองในระดับเห็นด้วยมาก มีความรู้สูงสุด คือ ทราบว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีอำนาจสูงสุด และมีความ ในใจทางการเมืองในระดับเห็นด้วย มีความสนใจสูงสุด คือ สนใจติดตามการทำงานและผลงานทางด้านการเมือง ทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมตรวจสอบ ทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมประชุม/ร่วมชุมนุมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า การเปิดรับ ข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อมวลชนส่งผลที่ดีต่อทัศนคติทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองและความรู้ทางการเมืองของประชาชน ในขณะที่การเปิดรับ ข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อบุคคล และสื่อ สังคมออนไลน์ส่งผลที่ดีต่อความรู้ทางการเมืองของประชาชนซึ่งทัศนคติทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และความสนใจทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองนี้ส่งผลทางอ้อมต่อ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนคร จังหวัดสมุทรปราการ โดยผลการศึกษา พบว่า ความสนใจทางการเมืองส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนคร จังหวัดสมุทรปราการ สูงสุด รองลงมาคือ ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมือง ตามลำดับ^๑และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกับคณินันต์ พรหมินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของสตรีไทยล้านนาตะวันออก” ผลการวิจัยพบว่า ๑.ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในภาพรวมมีความรู้ ความเข้าใจร้อยละ ๘๔.๓ ส่วนใหญ่รู้ในเรื่อง อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระกี่ปีมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ ผู้แปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยกี่ปีจึงจะมีสิทธิเลือกตั้ง ๒.ความศรัทธาในการเมืองท้องถิ่นของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในภาพรวมอยู่ในร้อยละ ๘๕.๑๓ ซึ่งมีความศรัทธาในเรื่องการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงจะต้องเริ่มสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นก่อน มากที่สุด รองลงมา การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชน ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบโดยตรงและใกล้ชิด และที่เกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ และการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจทางการเมืองในระดับชาติโดยง่าย ๓.ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยล้านนาตะวันออก

^๑ ธีรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง. “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ”, วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – เมษายน ๒๕๕๗) : ๔๖

ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง มีระดับน้อยในด้านการติดต่อนักการเมืองและแสดงความคิดเห็น ๔. ปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีไทยล้านนาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นจุดแข็ง (Strengths) คือ การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายและรวดเร็วจุดอ่อน (Weaknesses) คือ วัฒนธรรมการมองของเพศชายเป็นผู้นำยังเป็นค่านิยมของการเป็นนักการเมืองโอกาส (Opportunities) คือ มีเครื่องมือและกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น และอุปสรรค (Threats) คือ เป็นการกระจายอำนาจที่ไม่แท้จริง เพราะอำนาจยังคงกระจุกอยู่ที่ภาคการเมืองระดับประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง ๕. แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีไทยล้านนาตะวันออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า วิสัยทัศน์ “สตรีไทยล้านนาอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีความเข้มแข็งทางการเมือง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี” และมียุทธศาสตร์ ๔ ข้อ ได้แก่ สร้างการยอมรับด้านความเสมอภาคของสตรีพัฒนาศักยภาพสตรีไทยล้านนาตะวันออกและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาศักยภาพสตรีไทยล้านนาตะวันออกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหารและการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ และการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนองค์กรสตรีทุกระดับอย่างยั่งยืน^๒ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกัปกรณ์ บูธา โปธิสุข ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือกอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักอภิปรายธรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมรณรงค์การเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการดำเนินการเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ปัญหา พบว่า ประชาชนยังมีการปลูกฝังในระบบอุปถัมภ์อยู่ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์เลือกตั้งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหา ควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนรวม ควรมีการรณรงค์ให้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และควร ประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมพื้นที่^๓ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัปกรณ์ บูธา โปธิสุข ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของภูมิภาคตะวันตก” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สตรีไทยในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตกมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่

^๒ คณินันต์ พรหมินทร์. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของสตรีไทยล้านนาตะวันออก”, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๕๗ - มกราคม ๒๕๕๘), : ๑-๒.

^๓ บูธา โปธิสุข. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, รายงานการวิจัย, ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก.

ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยระดับการศึกษา ต่างกันส่งผลต่อการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองแตกต่างกัน ปัจจัยอาชีพและปัจจัยพื้นภูมิต่างกันส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน แตกต่างกันไป และปัจจัยการเปิดรับสื่อมวลชนเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง ต่างกันส่งผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและด้านการสนับสนุนพรรคการเมืองแตกต่างกัน ส่วน ปัจจัยความสำคัญทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และ ๓) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของสตรีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า สตรีไทยส่วนใหญ่ต้องรับภาระในการดูแลครอบครัว และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองน้อย

๕.๒.๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง คือปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ความสนใจทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง การกลมกลืนทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมือง ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีการออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าการเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ มีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะพึ่งพาได้ ดังนั้น การออกไปเลือกตั้งจึงเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ์ หรือการถูกปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาถึงความสำคัญตลอดจนถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ เพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไข ปัญหาปากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้ เพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการบริหารประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัทธราตรี ศรีบุญสม จารุภัทร เรื่องสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง” พบว่า ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และจากการวิเคราะห์ถดถอยทางสถิติพบว่าตัวแปรหรือปัจจัยที่ ส่งผลทางบวกต่อความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเรียงตามค่าของสัมประสิทธิ์ ได้แก่ (๑) การได้รับความรู้ของประชาชนในด้านการปกครองในระบบประชาธิปไตย (๒) กลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง (๓) ความยุติธรรมและการไม่เลือกปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบังคับใช้กฎหมาย ตามอำนาจหน้าที่ (๔) การสื่อสาร (๕) ความสามารถของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการบริหารและควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดในระดับต่างๆ และ (๖) ความเป็นกลางทางการเมืองและหรือการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในภาพรวมตัวแปรทั้งหมดนี้มีอิทธิพลหรือเป็นสาเหตุเชิงบวกต่อความไว้วางใจของสาธารณชนต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘ ผลการศึกษาได้ยืนยันทฤษฎีการให้ความรู้และการสื่อสารทางการเมือง รวมตลอดถึงทฤษฎีการตรวจสอบถ่วงดุล และ

ทฤษฎีความเป็นกลางทางการเมืองและการไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนนโยบายการพัฒนา คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงสามารถยึดโยงและใช้ทฤษฎีข้อค้นพบข้างต้นเป็นแนวทาง^๔และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย เทพปัญญา^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การทุจริตการเลือกตั้งปี ๒๕๕๕” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัจจัยของการทุจริตการเลือกตั้ง คือ ความประสงค์ของนักการเมืองที่จะมีอำนาจทางการเมืองเพื่อเข้าไปแย่งชิงทรัพยากรของประเทศ ส่วนในด้านประชาชนจะมีลักษณะทัศนคติเชิงบวกต่อการทุจริตการเลือกตั้ง

๒. รูปแบบการทุจริตการเลือกตั้งที่ใช้กันมากที่สุด คือ การใช้เงินซื้อเสียงโดยผ่านหัวหน้าคะแนน

๓. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ได้แก่ นักการเมือง ประชาชน หัวหน้าคะแนนต่าง ๆ เช่น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู พระสงฆ์ นักการเมืองท้องถิ่น

๔. การร่วมมือระหว่างประชาชน นักการเมือง และข้าราชการในการป้องปรามการทุจริตมีน้อย และทำในลักษณะเป็นรูปแบบผักชีโรยหน้า แต่ในทางตรงกันข้ามกลับร่วมมือกระทำการทุจริต

๕. กระบวนการทำงานของ กกต.ในระดับจังหวัด และส่วนกลางยังไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเท่าที่ควร เป็นเพราะปัจจัยเกี่ยวกับงบประมาณ คุณภาพของคน กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง รวมถึงระบบอุปถัมภ์

๖. ความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งเป็นรูปธรรมที่สำคัญ คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเริ่มจากภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การแก้ไข กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ สรรหาคนมีคุณภาพเข้ามาทำงาน จัดตั้งศาลเลือกตั้ง และประการสุดท้าย คือ การตั้งองค์กรอิสระในการปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งโดยให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของกบจรูวรรณ แก้วมะโน^๖ ได้วิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เน้นความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล และการมีจิตอาสา มาเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมที่ไม่เฉพาะแต่เรื่องการเมือง แต่เป็นไปเพื่อจัดการปัญหาที่คนในชุมชนประสบ

^๔ ภทราวดี ศรีบุญสม และ จารุภัทร เรืองสุวรรณ. “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2559) : 210.

^๕ พรชัย เทพปัญญา. “การทุจริตการเลือกตั้ง ปี ๒๕๕๕”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕).

^๖ จารุวรรณ แก้วมะโน. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑).

ร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนแต่ละฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อสร้างสำนึกร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้คนในชุมชนรวมตัวกัน มีความสมานฉันท์ และไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเมื่อมีการเลือกตั้ง

๕.๑.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

โดยภาพรวม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๕๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๖๒$, S.D. = ๐.๖๒) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๕๘) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก ($\bar{X} = ๓.๔๗$, S.D. = ๐.๖๐) ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์ ($\bar{X} = ๓.๔๑$, S.D. = ๐.๕๙) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

๕.๒.๓ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างบูรณาการตามหลักอภิธานิยธรรม

การมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรม คือกิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืนหลักอภิธานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะโดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เบียดเบียนเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผลซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกับ **กาญจนา คำจตุ** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ที่ได้จากการแก้ปัญหาหาเสพติดทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในการเข้าร่วมในกิจกรรมการเฝ้าระวัง ติดตาม และแก้ปัญหาหาเสพติดในชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการในการแก้ปัญหาหาเสพติดในชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในระดับติดตามผลการดำเนินโครงการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ 2) ปัญหาและอุปสรรค การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินการในระดับนโยบาย เรื่องการศึกษา ยาเสพติด สุขภาพและ

สวัสดิการสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมงบประมาณ ผู้นำชุมชนเป็นเพียงผู้รับนโยบาย มาปฏิบัติ กรุงเทพมหานครยังเป็นผู้กำหนดนโยบาย ปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบ ผู้นำชุมชนตัดสินใจแก้ปัญหา ตั้งแต่การจัดหางบประมาณ ตั้งคณะกรรมการในชุมชน ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับระบบการทำงานของหน่วยงานราชการ ซึ่งไม่ได้รับการยอมรับในศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ และไม่เห็นความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำชุมชน ในการเข้าร่วมเสนอแนะนโยบาย ปัญหาหรือความต้องการของชุมชน ทำให้ขาดโอกาสในการนำเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การแก้ปัญหาของไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความทันสมัยทางวัตถุ กรุงเทพมหานคร เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาของชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองและบริหารจัดการได้โดยคนในชุมชน” และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัทธ ภาสสิทธิ์ ๓ ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านความโปร่งใส ด้านการนำหลักนิติธรรมมาปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) กฎเกณฑ์ ๒) ระเบียบ ๓) กฎหมาย ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารงานและบุคลากร ด้านการนำการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) ร่วมคิด ๒) ร่วมทำ ๓) ร่วมตรวจสอบ ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร ด้านการนำความรับผิดชอบมาปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ประกอบด้วย ๓ ประเด็นสำคัญ คือ ๑) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ๒) ความรับผิดชอบต่อชุมชนท้องถิ่น ๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร ๒. ด้านการนำหลัก หิริ โอตตัปปะ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) ความละเอียดต่อการกระทำสิ่งผิด ๒) ความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด ในการนำหลักธรรม อปริหานิยธรรม ๗ กับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน คือ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชุมชน (ชาววัชชี) เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง ๕) บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออวดคร่ำครวญใจ ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ๗) จัดให้ความอารักขาคุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย เพื่อให้เกิดแนวทางอันดีงาม ในการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากร และในด้านการนำหลักพุทธธรรมบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน ตามหลักพุทธธรรม

^๓ กาญจนา คำจตุติ. “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร”, *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

มีหลักพุทธธรรมที่มีความเหมาะสมและครอบคลุมในการนำมาบริหารทั้งในระดับบุคคล เพื่อให้การบูรณาการครบถ้วน และมีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร และบุคลากร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป^{๙๙} และสอดคล้องกับงานวิจัยของกับ**พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมธ)** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพปัจจุบันและปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ พบว่าสภาพการปกครองโดยรวมมีความเป็นเอกภาพในการปกครองของทางคณะสงฆ์ การดำเนินงานในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ใช้พระธรรมวินัยเป็นหลัก โดยมีกรอบของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม ประกาศ ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นแนวทางในการขับเคลื่อน ทำให้งานการปกครองเป็นไปด้วยดี ไม่มีปัญหาอุปสรรค ๒. การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ พบว่า พระสงฆ์และกรรมการวัด มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพระวินัยเป็นที่ตั้ง มีให้มีการตัดสินใจด้วยอำนาจแห่งอคติ แต่ให้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมตามพระพุทธรูปบัญญัติโดยใช้วิธีการ “เข้มงวด กวดขัน ผ่อนผัน และอนุโลม” ตามลำดับสถานการณ์ต่างๆ^{๑๐๐} และสอดคล้องกับงานวิจัยของกับ**พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี** ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภิธานิยธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ในยุคของการแข่งขันภายใต้กระแสทุนนิยม และความเจริญทางด้านวัตถุกลับมีปัญหาความแตกแยกมากมาย เรียกร้องหาสังคมแห่งสามัคคี สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้านโดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองที่เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้ง แตกความสามัคคี อันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง ลูกหลานไปสู่การแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง คือทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่เป็นผู้นำผู้ปกครอง นักวิชาการ หรือนักทฤษฎี ในแง่มุมต่าง ๆ พระพุทธศาสนาเป็นความหวังที่จะนำวิถีอารยธรรมไปสู่การพัฒนาสันติภาพ ตามหลักอภิธานิยธรรม ผลในทางปฏิบัติผู้โยยหาสามัคคี ต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นอัตวิสัยแล้วปรับเปลี่ยนไปตามภาวะวิสัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ความเจริญทางจิตใจตามไม่ทัน^{๑๐๑}

^{๙๙} ภาส ภาสสัทธา. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อความโปร่งใส ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๑๐๐} พระครูพิพิธพัฒนโสภณ (สุบิน สุเมธ). “รูปแบบการพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๑๐๑} พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี. “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภิธานิยธรรม”, **วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๒๑-๑๓๗.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม เพื่อให้การการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างไปสู่การพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นควรดำเนินการ ดังนี้

๑) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรจัดทำฐานข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต

๒) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่จะป็นต้นแบบและนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งในภูมิภาคอื่น พื้นที่อื่น และการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ

๓) พรรคการเมืองควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม ที่จะนำไปสู่การขยายผลทางวิชาการ และการเป็นต้นแบบทางการมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอนาคต

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างทั้งทางตรงและทางอ้อม

๒) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้ง

๓) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรมีการประชาสัมพันธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

๔) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งทั่วไปอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

๕) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรเปิดช่องทางในการรับข้อร้องเรียนของประชาชนและสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยพฤติกรรม เจตคติของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ

๒) ควรศึกษาให้ครอบคลุมทุกจังหวัดในเขตภาคเหนือ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้แต่ละอำเภอมารเปรียบเทียบกัน และนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา

๓) ควรศึกษาปัญหาการป้องกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผน ปรับปรุง กลยุทธ์ในการบริหารงาน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวงมหาดไทย. คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานของพัฒนากรและนักวิชาการ (เล่ม ๓) เรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากการพิมพ์), ๒๕๔๗.

กรมการพัฒนาชุมชน. ภูมิปัญญาไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน), ๒๕๔๘.

กวี วงศ์พัฒน์. ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี), ๒๕๓๙.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๘, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง), ๒๕๔๘.

_____ ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง), ๒๕๕๑.

_____ ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง), ๒๕๕๔.

_____ ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง), ๒๕๖๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. เอกสารชี้แจงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ), ๒๕๔๖.

ณรงค์ เส็งประชา. มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์), ๒๕๓๘.

ดำริห์ บุรณะนนท์. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายพรรคการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม), ๒๕๓๙.

ติน ประชัญญฤทธิ์. ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษยในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), ๒๕๓๘.

ถวิลวดี บุรีกุล. การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและการบวนการ, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๔๘.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. วิจัยและสถิติ: คำถามชวนตอบ, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิรันดร จงวุฒิเวศน. กลวิธี แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากการพิมพ์), ๒๕๒๗.
- นิรันทรชัย พัฒนาพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๗.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, กฎหมายพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง : บทเรียนจากเยอรมัน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา), ๒๕๔๒.
- ปรีชา ชางขวัญยืน. ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๘.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน), ๒๕๓๕.
- ปรีดี พนมยงค์. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญเบื้องต้นกับการร่างรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช), ๒๕๑๗.
- พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปิฎโณ. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๙.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๓๕.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). ผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มติชน), ๒๕๔๔.
- _____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๓๖.
- _____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์: ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๓๕.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช), ๒๕๓๘.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม, เอกสารประกอบการสอนในสาขาวิชาพัฒนาสังคม, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร), ๒๕๔๗.
- พิสมัย เสรีขจรกิจเจริญ. การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ภาพรวมจรรยาบรรณวิชาชีพในประเทศไทย, (ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๓๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์), ๒๕๔๖.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. ความลับขององค์การ : พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมนิติ), ๒๕๓๕.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (เรียบบเรียง). ปรัชญาเอ็กซ์ิสเตนเชียลลิสม์, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โอ เอ็น จี จำกัด), ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันพระปกเกล้า. “การพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน”, เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการธิการรัฐสภา, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า), ๒๕๕๑.
- สนธยา พลศรี. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์), ๒๕๔๕.
- สนิท ศรีสำแดง. **พุทธปรัชญาเถรวาท : กระบวนทัศน์ใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๔.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้าพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณสิริวัฒน. **พระคัมภีร์อภิธานนปทีปก**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๓๐.
- สมบัติ อารังอัญวงศ์. **การเมืองไทย**, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม), ๒๕๔๙.
- สมบัติ อารังอัญวงศ์. **การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม), ๒๕๔๕.
- สำนักประชาสัมพันธ์. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร), ๒๕๖๑.
- สำนักวิชาการ. **ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร), ๒๕๕๘.
- สุคนธ์ เครือน้ำคำ และคณะ. **การพัฒนาทีมงาน**, (ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๔๕.
- อนันต์ เกตุวงศ์. **หลักและเทคนิคการวางแผน**, (พิมพ์ครั้งที่ ๕), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๔.
- อนรรักษ์ ปัญญานูวัฒน์. **การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม**, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข), ๒๕๔๘.
- อศิน รพีพัฒน์. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๒๗.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. **การพัฒนาประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและการศึกษาแห่งชาติ), ๒๕๓๒.
- จิตยา สุวรรณชฎ. **สังคมวิทยา**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช), ๒๕๒๗.
- พระราชวรมนูณี (ป.อ. ปยุตโต). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๒๗.
- สนธยา พลศรี. **กระบวนการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช), ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์), ๒๕๒๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชิตพล กาญจนกิจ. “ความไว้วางใจทางการเมืองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

นันทนา นันทวโรภาส. “การสื่อสารทางการเมือง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป ของพรรคไทยรักไทย”, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน**, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, ๒๕๔๘.

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์. “การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร:ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสุโขทัย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, ๒๕๔๔.

กาญจนา ดำจิติ. “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ชิตพล กาญจนกิจ. “ความไว้วางใจทางการเมืองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

นันทนา นันทวโรภาส. “การสื่อสารทางการเมือง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไป ของพรรคไทยรักไทย”, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน**, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, ๒๕๔๘.

ปณิตพงษ์ วงศ์ณาศรี. “บูรณาการการดำเนินงานตามแนวอปริหานิยธรรมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕)

(๓) รายงานวิจัย:

คอลัฟ ต่วนบุละ และ มานาเซ มะลาเฮง. “การมีส่วนร่วมต่อการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยในมิติของชุมชนผ่านสภากาแฟ กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส”, **รายงานวิจัยชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑).

จารุวรรณ แก้วมะโน. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียง”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๑).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕),
- พรชัย เทพปัญญา. “การทุจริตการเลือกตั้ง ปี ๒๕๕๕”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕).
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. “รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๓).
- วิทยากร เชียงกุล. “**รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี ๒๕๕๗**”, **รายงานวิจัย**, (ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๘).
- สมพันธ์ เตชะอธิก, ทรงพล ตุละทา และ วินัย วงศ์อาสา. “การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองในการออกเสียงประชามติและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒๕๕๐ : จังหวัดขอนแก่น”, **รายงานวิจัย**, (ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการสนับสนุนของสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๓).
- ทวีศิลป์ กุลนภาดล. “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผนพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐)
- บุศรา โพธิสุข. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, **รายงานการวิจัย**, (ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).
- อัครวิทย์ ขำพร้อม. “วิธีการพัฒนาผู้นำชุมชน ความต้องการพัฒนาตนเองของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (พิษณุโลก : ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนพิษณุโลก, ๒๕๕๕).

(๔) วารสาร

- กัมลาศ เยวะนิจ. “วัฒนธรรมไทยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น”, **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (เดือนพฤษภาคม – เดือนสิงหาคม) พ.ศ. ๒๕๕๘.
- ปวีศรี เลิศธรรมเทวี. “ระบอบการปกครอง ระบบกฎหมาย และรัฐธรรมนูญของอังกฤษ: ป่อเกิดแห่งประเพณีทางรัฐธรรมนูญ”, **รัฐสภาสาร**, ปีที่ ๖๖ ฉบับที่ ๕ เดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. “วัฒนธรรมทางการเมืองกับประชาธิปไตยของไทย”, **วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๑.

วิทยา จิตนุกพงศ์. “ความมั่นคงทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา”, **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒)

สมยศ เชื้อไทย และวรพจน์ วิศรุตพิชญ์. “แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย”, **วารสารนิติศาสตร์**, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน), ๒๕๒๙.

อรุณ ภาณุพงศ์. “นิติธรรมประชาธิปไตย”, **วารสารนิติศาสตร์**, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน), ๒๕๓๙.

ถิรวัฒน์ แจ่มกระจ่าง. “ความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดสมุทรปราการ”, **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, (ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์), ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - เมษายน ๒๕๕๗)

ภัทราวดี ศรีบุญสม และ จารุภัทร เรืองสุวรรณ. “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง”, **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๙)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก ๖ เมษายน ๒๕๖๐).

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. คู่มือการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : กรมชลประทาน), ๒๕๕๕.

(๕) บทความ:

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. "ข้อมูลการปกครอง." [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๗) สัมภาษณ์:

การสัมภาษณ์

กลุ่มที่ ๑ ด้านการเมืองและการจัดการเลือกตั้ง

ชื่อ-นามสกุล

นายเสรี สุวรรณภานนท์

นายประดิษฐ์ เหลืองอำม

นายธนบูรณ์ สีนมานะ

ร.ต.อ.สุชีพ จาตุยาศัย

นายดัมพ์ สุริโย

นางสาวอรัญญา ณ ลำพูน

นายสมบูรณ์ โพธิ์กระจำ

ตำแหน่ง

ประธานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

สมาชิกวุฒิสภา

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์

รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร

รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์

กลุ่มที่ ๒ ด้านพระพุทธศาสนา

ชื่อ-นามสกุล

พระเทพปรเมธี, รศ.ดร.

พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กลุ่มที่ ๓ ด้านประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

ชื่อ-นามสกุล

นายภิญโญ หิตโกเมท

นายอดิศักดิ์ กองทรง

นางฉันทนา แสงสุวรรณถาวร

ตำแหน่ง

อดีตเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครสวรรค์

ประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

ประชาชนหรือผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

บรรณานุกรม (ต่อ)

นางสาวชลิษา พูลแสง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นางสาวธนิดา ศรประสิทธิ์	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นางสาวธนิษฐา ช่างลา	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นางชนากานต์ สิงห์เรือง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นายธนา เทียนจิตราเพ็ชร	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นางสาวไพลิน หยัดน้ำ	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นายสมบัติ นวลระออง	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
นายดิเรก ด้วงลอย	ประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๘) การสนทนากลุ่มเฉพาะ:

การสนทนากลุ่มเฉพาะ

พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ,	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมรัฐศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมรัฐศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อดีตรองประธานวุฒิสภาคนที่ ๒
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมรัฐศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
รศ.ดร.สมาน งามสนิท	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ คณะสังคม
	รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary Sources

2. Secondary Sources

(I) Books:

Cochran. W. G. **Sampling Techniques**. third Edition. New York: John Wiley & Sons. Inc. 1977.

Cohen J.M. and Uphoff N.T. "Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific". **World Development**. New York: Cornell University. 1977.

Cohen J. M. and Uphoff N. T. "Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specific". **World Development**. New York: Cornell University. 1977.

Denzin. Norman K. and Yvonne S. Lincoln. **Handbook of Qualitative Research**. Thousand Oaks. Calif: Sage Publications. 2000.

Friedmann. John. **Empowerment: The Politics of Alternative Development**. (Blackwell: Cambridge M. A. and Oxford UK. 1993.

Hair. J. F. and Other. **Multivariate Data Analysis**. (6th ed.). New Jersey: Prentice-Hall. Inc. 2006.

Henry Roussillon. **Le Conseil Constitutionnel**. ๒éd.. Paris. Dalloz. 1994.

Huntington. S. P. & Nelson. J. M. **No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries**. Cambridge: Harvard University Press. 1982.

Likert. Rensis. **The Method of Constructing and Attitude Scale**. Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein. Martin. Ed. New York: Wiley & Son. 1970.

Mc Closky. **Political inquiry: The Nature and Uses of Survey Research**. London: The Macmillan Company. 1968.

Milbrath. L. & Goel. M. "Political participation: How and why do people get involved" **in Politics**. Boston: Rand McNally College. 1977.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Nie. N. H. & Verba. S. "Political participation". In F. I. Grinstein & W. P. Nelson. (Eds.). **Handbook Political Science: Non-government politic.** Massachusetts: Addison Wesley. 1975.
- Parry. G. **Participation in Politics.** Manchester: Manchester University Press. 1972.
- Phillippe Ardant. **Institutions Politiques & Droiconstitutionnel.** 8e edition. Paris. L.G.D.J.. 1996.
- Roth. D. F. & Wilson. F. L. **The Comparative Study of Politics.** Englewood Cliffs. New York: Prentice-Hall. 1980.
- Rush. M. **Political and Society: An Introduction to Political Sociology.** New York: Prentice Hall. 1992.
- Scott. J. A Matter of Record. **Documentary Sources in Social Research.** Cambridge: Polity Press. 1990.
- UnitedNation. "Popular Participation asa Strategy for Promoting Community LevelAction and Nation Development Report of The Meeting for The Adhoc Group ofExpert". **Department of Internation Economic and Social Affair.** New York: United Nation .1981.
- Verba. S. & Nie. N. H. **Participation in America.** New York: Harper & Row. 1974.
- Weiner. M. "Political participation: Crisis of the political process". In B. Leonard and others (Eds.). **Crisis on Sequences in Political Development.** Princeton: Princeton University Press. 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคม รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคม รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓	รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	อาจารย์ประจำหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔	ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคม รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร บัณฑิต คณะสังคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ถนนเพชรฯ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๕-๘๐๐๑ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ อว.๘๐๐๕๒/๖.๕๓๗ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง "การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า
 ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
 แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

เห็นสมควรอนุมัติ
 นอช.น.
 ๙ มีค ๖๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา, กจพ.ร.บ.ศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๑๑๑, ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ อว.๘๑๐๕๒/๑.๘.๗ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง "การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า
 ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
 แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อว.๘๑๐๕๒/๑.๘.๗
 รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
 ๑๕ ก.พ. ๒๕๖๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๓๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอรังษีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติภาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างคุษฎีนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลารม นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง "การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็น
ว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ยื่นคดัตรวจแก้ไขเครื่องมือ

(รศ.ว่าที่ พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฐิติภาล)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา, กศจ.รปต., โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๕-๕๕๐๐๑, ภายใน (๕๕๐๐๓)
 ที่... อว. ๕๐๐๕๒/๖.๕.๓๖ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์

เรียน ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง "การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า
 ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
 แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ตรวจแล้ว

(ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต)

๙ ก.พ. ๖๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปต. โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๕๑๑๑ ภายใน (๕๒๐๓)
 ที่... อว. ๕๑๑๕/๒/๑๕๗ วันที่..... กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
 เรื่อง... ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์.....

เรียน อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง "การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า
 ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
 แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
 ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ดร.กาญจนา คำจตุ

ภาคผนวก ข.

ผลการหาดัชนีความสอดคล้องกับงานวิจัยของตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC)

1.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
1.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
2.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
3.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
4.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
5.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
6.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7.1	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7.2	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7.3	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7.4	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง
7.5	1	1	1	1	1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง : การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละบุคคล ฉะนั้นคำตอบของท่านจึงมีคุณค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย โดยผลการวิจัยในครั้งจะเป็นฐานข้อมูลที่จะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะในเรื่องของการเลือกตั้ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้เชี่ยวชาญได้โปรดตรวจสอบข้อความคำถามในแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อมาตรฐานทางการวิจัยและนำมาซึ่งคำตอบตามที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้ โดยมีระดับคำตอบ ๕ ระดับ เพื่อประกอบการพิจารณาในตอนที่ ๒, ๓, และ ๔ ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก
- ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย
- ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๒๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๒๕ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริหานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๓๕ ข้อ

ตอนที่ ๕ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งจะเปิดคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open ended Questions) จำนวน ๑ ข้อ

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง : การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของ
จังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามโดยใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของ
ท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. เพศ ชาย หญิง
๒. อายุ ๑๘ - ๓๐ ปี ๓๑ - ๔๐ ปี
 ๔๑ - ๕๐ ปี มากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า มัธยมศึกษา / ปวช.
 ปวส. / ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
๔. อาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง
 นักเรียน / นักศึกษา อื่น ๆ โปรดระบุ
๕. รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท
 ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผลประโยชน์						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการอยากให้ราคาพืชผลทางการเกษตรดีขึ้น					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายสอดคล้องกับนโยบายของชมรม สมาคมที่ท่านสังกัดหรือความต้องการของชุมชน					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของส่วนรวม					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกผู้สมัครที่จะให้การสนับสนุนหน่วยงาน/สาขาวิชาชีพที่ท่านเกี่ยวข้อง					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการเลือกคนดี เลือกพรรคที่มีประโยชน์เพื่อเข้าไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ					
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของพรรคการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะส่วนหนึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนปัญหาแล้วพัฒนาเป็นนโยบายของพรรคการเมือง					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นส่วนหนึ่งในการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบ					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการหรือเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครในช่วงที่มีการเลือกตั้ง					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว					
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการเลือกตั้ง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดจากการบังคับ ชมขู่ หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทน					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการเลือกตั้งโดยลับและไม่มีใครสามารถที่จะล่วงรู้ได้ว่าท่านเลือกใคร หรือพรรคใด					

๔

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าเป็นความเสมอภาคที่ท่านและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิเท่าเทียมกัน					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และเที่ยงธรรม					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถือเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่จะเฟ้นหาผู้บริหารของประเทศ					
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการแสดงออก						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถือว่าเป็นช่องทางในการแสดงออกถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะก่อนหน้านี้ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรวมถึงตัวบุคคลผู้สมัครจนได้ข้อสรุปแล้ว					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นช่วงเวลาที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้แสดงออกถึงความต้องการ					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชาติ					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติมีความปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. ด้านความสนใจทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในตัวผู้สมัครว่าเป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ที่สามารถจะฟังหาได้					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความสนใจในพรรคการเมืองและนโยบายพรรคการเมืองว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีความสนใจและเกี่ยวข้องกับแคว้นการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารด้านการเมืองอย่างต่อเนื่อง และเกิดแรงจูงใจ					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่า การเลือกตั้งเป็นต้นทางของการพัฒนาประเทศ					
๒. ด้านพฤติกรรมทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นผู้สนับสนุนนักการเมืองมาตั้งแต่ต้น					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเป็นอาสาสมัครหรือทีมงานของพรรคการเมือง					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านต้องการที่จะมีสิทธิในการเรียกร้องหรือถอดถอนนักการเมือง					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาสีธรรมในหน้าที่การเสนอกฎหมายเพื่อพิทักษ์สิทธิของท่านและชุมชน					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านคือการเมืองตัวจริงเสียงจริง					
๓. ด้านการกล่อมเกล้าทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำ					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากแรงกระตุ้นหรือชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ต้องการออกไปใช้สิทธิ					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะได้รับกระกระตุ้นเตือนหรือให้ความรู้จากสื่อสารมวลชน					

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะถูกปลุกฝังจากสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าประกอบการตัดสินใจมาดีแล้ว					
๔. ด้านค่านิยมทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุก ๆ คนในหมู่บ้านหรือตำบลต่างก็ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับภาระบุญคุณที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีต่อท่าน ครอบครัว หรือชุมชน					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจนิยมที่จะต้องมีการเลือกตั้งในทุก ๆ ๔ ปี หรือตามสถานการณ์					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะคิดว่าจะได้รัฐบาลที่ดีมาช่วยแก้ไขปัญหามากท้องหรือปัญหาทางเศรษฐกิจ					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะทุกคนต่างก็ยกออกไปรักษาสีทธิและทำหน้าที่ที่ควรกระทำในระบอบประชาธิปไตย					
๕. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือปวงชนชาวไทย					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดฉันทานุมัติหรือฉันทามติในการบริหารประเทศ					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะเป็นหนึ่งในเสียงส่วนใหญ่ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศนี้					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีความต้องการที่อยากจะได้สมาชิกสภานิติบัญญัติ(ส.ส.) เข้าไปตรวจสอบฝ่ายรัฐบาล					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะอยากจะได้นโยบายสาธารณะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองบูรณาการตามหลักพุทธธรรม (อปริทานิยธรรม) ของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจง : โปรดกรอกแบบสอบถามและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. ด้านการหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในครอบครัวท่านได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในกลุ่มเพื่อน ๆ ของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะในชุมชนของท่านมีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องนี้					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านเคยเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ท่านชื่นชอบ					
๒. ด้านความพร้อมเพรียงในการลุกขึ้นมาปกป้องบ้านเมืองหรือออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมารณรงค์ให้ประชาชนและตัวท่านเกิดความตื่นตัว					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแสดงจุดยืนทางการเมืองเหมือนกับคนอื่น ๆ ในสังคม					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสร้างสถิติใหม่ในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากกว่าครั้งที่ผ่านมา					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะไม่อยากให้เพื่อน ๆ ในชุมชนหรือสังคมมองว่าเป็นแกะดำทางการเมือง					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงหรือสัญญาที่ให้ไว้ร่วมกับทุกคนในชุมชนหรือสังคม					
๓. ด้านการยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์การเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าไม่มีการปกครองใดที่ดีกว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเชื่อว่าเป็นวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติ					

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นการแสดงออกว่าท่านจะเป็นเสียงของคนส่วนใหญ่ในประเทศ					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะแสดงออกถึงการสนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ชื่นชอบ					
๔. ด้านการให้ความสำคัญต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และสถาบันตุลาการ						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่ง ส.ส. และสถาบันนิติบัญญัติ					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งกระบวนการสรรหาผู้บริหารประเทศ (สถาบันบริหาร)					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้ประเทศชาติเดินหน้าได้ตามระบอบประชาธิปไตย					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการธำรงรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้การเลือกตั้งที่มีขึ้นเกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มากที่สุดเท่าที่จะทำได้					
๕. ด้านนโยบายเกี่ยวกับความเป็นธรรม ความเสมอภาค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะเห็นว่าประเทศไทยยังมีปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำในสังคม					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลหรือพัฒนาการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชน					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อผู้ด้อยโอกาสในสังคม					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุในสังคม					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อแม่และเด็ก					
๖. ด้านการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดำรง						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะขับเคลื่อนพัฒนาประเทศนับวันวิถีความพอเพียง					

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะอนุรักษ์พื้นที่ชนบทธรรมเนียมหรือประเพณีที่ดีงาม					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมไทย					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะมีพรรคการเมืองเสนอนโยบายที่จะเชิดชูความเป็นไทยและอนุรักษ์ความเป็นไทย					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการสืบสานวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย					
๗. ด้านการสนับสนุนการเลือกตั้งเพื่อดำรงรักษาความผาสุกและความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ						
๑.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะหาทางออกลดกระแสความขัดแย้งของคนในชาติ					
๒.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการที่จะให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์					
๓.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขของคนในชาติ					
๔.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประเทศ					
๕.	ท่านออกไปเลือกตั้งเพราะต้องการรักษาการปกครองในระบบประชาธิปไตยให้คงไว้สืบชั่วลูกชั่วหลาน					

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

ท่านคิดว่าควรจะมีวิธีการ แนวทาง กระบวนการ หรือรูปแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่างอย่างไรบ้าง ขอได้โปรดให้คำชี้แนะ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

นางสาวอมลวรรณ ออบสิน
นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

และหนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ. โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๑ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ อว. ๘๐๐๕.๒/ ๐๕๒๘ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

นมัสการ พระเทพปริยัติเมธี,รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
 ใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
 วิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

- ยินดีในความอนุเคราะห์

เพื่อประโยชน์ในการวิจัย

(Signature)
 ๗๗-๑-๖๓

(Signature)
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๙๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์, หลักสูตรบัณฑิตศึกษา, กจพ.รปศ., โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐, ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ อว.๘๐๐๕๒/ ๐๒๒๓๓ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๓
 เรื่อง ขออนุญาตอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....

นมัสการ พระเทพพรเมธี, รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
 ใคร่ขออนุญาตอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
 วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

*อ.อุบลรัตน์
 ออบสิน
 (๒๑ สาขา)*

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๙๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา กจพ.รปศ. โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)
 ที่ อว.๘๐๐๕/๒/ว.๑๙๕ วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๓
 เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบให้เสนอขอรับข้อมูลเพื่อการวิจัย.....

นมัสการ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิต
 หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
 เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
 ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึง
 ใ้ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้เสนอคำเนิการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการ
 วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และ
 ขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๙๓๓-๔๙๔๒-๓๕๑

๑๓/๓.๑/๖๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานคณะกรรมการอธิการวุฒิสภา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

10 มิ.ย. 63

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวชลิตา พูลแสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

อิมพีเดีย-อินทร์
ชลิตา พูลแสง
๑๑/๖-๑/๒๖๓

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวธนิดา ศรีประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบลิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ธนิดา ศรีประสิทธิ์
๖๐/๖-๑/๖๓

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบลิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวธนิษฐา ช้างลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิติหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

อ. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
ธนิษฐา ช้างลา
๑๐/๕.๑/๖๓

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง 8 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้บันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวไพรินทร์ หัยคณา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบลิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บันทึกดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

อิมพริส
ไพรินทร์ หัยคณา
๒๐/๖.๓๖๓

ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบลิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

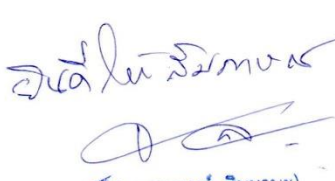
เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบลิน รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเพื่อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

 (รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
 สาขาวิชารัฐศาสตร์

 (นายชนบูรณ์ สิ้นมานะ)
 ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 ประจำจังหวัดกำแพงเพชร
 ๒๐/๕๓/๖๗
 ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบลิน
 โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๔๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกัญญา หิตโกเมท

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๙๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายธนา เทียนจิตราเพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

๘๔/ สหัชชาภิบาล

28 กันยายน 2563

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๙๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายติเรก ดิวงลอย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ติเรก ดิวงลอย
๒๘ ก.ย. ๒๕๖๓
ินดีให้สัมภาษณ์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๙๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวชนากานต์ สิงห์เรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ยินดีให้สัมภาษณ์
ทัศนิต สิงห์เรือง
๒๗ ก.ย. ๖๓

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ๓ ๑๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายอดิศักดิ์ กองทรง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เดิมศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

รับทราบ
อดิศักดิ์ กองทรง
20 ส.ค. 63

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ก๑๕๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โขมบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๕๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายประติษฐ์ เหลืองอร่าม สมาชิกวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๒๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร :

นางสาวอมลวรรณ อบสิน
สมาชิกวุฒิสภา
20.12.63

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบิ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางฉันทมา แสงสุวรรณถาวร นักวิชาการศาสนาชำนาญการพิเศษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบลิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเพื่อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบลิน

โทร :

ยินดีให้สัมภาษณ์

(นางฉันทมา แสงสุวรรณถาวร)

๒๖.๗.๖๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๑๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนปี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ที่ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ร.ม.อ. อ.อบสิน
(คุณ อ.อบสิน นามสกุล อบสิน)
ร.ม.อ. อ.อบสิน นามสกุล อบสิน

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นางสาวอริยญา ณ ลำพูน รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
กำแพงเพชร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิติหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

ดร. อริยญา ณ ลำพูน (รองศาสตราจารย์ ดร. เตมศักดิ์ ทองอินทร์)
107 ๙๐.๙๓. ๓๓๐. ๓๓. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
15.๙.๕.๖๓ สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๙๕

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสมบัติ นวลระออง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบลิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบลิน

โทร :

นางสาวอมลวรรณ
๑๑/๓.๓/๖๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นิติเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายสมบุรณ์ โพธิ์กระจำรง รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
นครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิติหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร :

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๖๖๕๐

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 – 248 – 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 – 248 – 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครสวรรค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การ
พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อ
ทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชารัฐศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน
โทร :

- นางสาวอมลวรรณ อบสิน
Dr. Teemsak Thi-angharn
(รองศาสตราจารย์)
๑๖.๗.๖๓ / ๒๓.๗.๖๓
๒๘ ๕๔,๖๓

ภาคผนวก จ.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์
๓	ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	อดีตรองประธานวุฒิสภาคนที่ ๒
๔	ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๕	รศ.ดร.สมาน งามสนิท	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี
๖	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ
๘	พล.อ.ดร.ปกิต สันตินิยม	หัวหน้าพรรคสร้างชาติ
๙	ว่าที่ร้อยเอกภูริทัต บริบูรณ์,	หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่...อว.๘๐๐๕๒/ว๒๔๖... วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเอียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้ จึงนมัสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๙๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ อว.๘๐๐๕.๒/ว.๒๔๖๗ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเธียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๔๓-๔๘๔๖-๓๕๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๑.ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ อว.๘๐๑๕.๒/ว.๒๔๖๖ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล ออบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเอียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ ออบสิน

โทร : ๐๙๓-๕๕๕๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๑ ภายใน (๘๒๐๓).....

ที่ อว.๘๐๑๕/๒/๒๕๖๓ วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓.....

เรื่อง ขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion).....

เรียน ผศ.ดร.อนุวดี กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเธียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โขนบิ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร : ๐๙๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๑ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ว ๒๕๖๓ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง...ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion).....

เรียน ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อปลิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเอียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อปลิน

โทร : ๐๙๓๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ อว.๘๐๐๕.๒/ว.๒๕๔๖ วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รศ.ดร.สมาน งามสนิท

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเธียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร : ๐๙๓-๔๙๔๒-๓๕๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐-๓๕๒๔-๘๐๐๐ ภายใน (๘๒๐๓)

ที่ อว ๘๐๐๕๒/ ๐ ๒๖๖ วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รศ.ดร.เดมศักดิ์ ทองอินทร์

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเสียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่พระหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร : ๐๙๓๑-๔๙๔๒-๓๕๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๒๗๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี่ ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน พล.อ. ดร.ปภิต สันตินิยม หัวหน้าพรรคสร้างชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิติ ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเจียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนบี่ คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร : ๐๙๓๓-๔๙๙๔๒-๓๕๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๒๕๖

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน ว่าที่ ร.อ.ภูริทัต บริบูรณ์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สำนักงาน
คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย นางสาวอมลวรรณ นามสกุล อบสิน รหัสประจำตัวนิสิต ๖๑๐๑๑๐๔๑๒๗ นิสิต
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
เชิญท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
เลือกตั้งทั่วไปของจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง” ในวันอังคารที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเชียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปรัชญา
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : นางสาวอมลวรรณ อบสิน

โทร : ๐๙๓-๘๙๕๒-๓๕๑

ภาคผนวก ฉ

ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

นายเสรี สุวรรณภานนท์
ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
(๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์นายธนบูรณ์ สินมานะ
สมาชิกวุฒิสภา
(๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์นายประดิษฐ์ เหลืองอำม
ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการ
เลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร
(๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์นางสาวอรุณญา ณ ลำพูน
รองผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการ
เลือกตั้งประจำจังหวัดกำแพงเพชร
(๑๕ กันยายน ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ นายพิชญ โทโกเมท
อดีตเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครสวรรค์
(๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓)

สัมภาษณ์ นางฉันทนา แสงสุวรรณถาวร
(๒๒ กันยายน ๒๕๖๓)

ภาคผนวก ช
ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ภาพประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการสนทนากลุ่มเฉพาะ Focus Group Discussion
ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.
โดยหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : นางสาวสุกัญญาณัฐ ออบสิน

เกิด : วันที่ ๒๗ เดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

ณ บ้านเลขที่ ๒๔/๑๔๗ หมู่ ๙ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการศึกษา

ระดับ	สถาบันการศึกษา
ปริญญาเอก	พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปริญญาโท	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคกลางนครสวรรค์
ปริญญาตรี	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยภาคกลางนครสวรรค์
ปริญญาตรี	นิติศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประกาศนียบัตร	สำเร็จหลักสูตรวิชาชีพระดับไทย (๕๐๐ ชั่วโมง) สถาบันฝึกอบรมการแพทย์แผนไทยหมอลัดดา จังหวัดนครสวรรค์
ประกาศนียบัตร	สำเร็จหลักสูตรผู้ช่วยแพทย์แผนไทย (๓๓๐ ชั่วโมง) สถาบันฝึกอบรมการแพทย์แผนไทยหมอลัดดา จังหวัดนครสวรรค์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๕๘	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์
พ.ศ. ๒๕๖๐	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์
พ.ศ. ๒๕๖๐	รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการ สังกัดวิทยาเขตนครสวรรค์
พ.ศ. ๒๕๖๒	รักษาการรองผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตนครสวรรค์

ผลงานและการดำรงตำแหน่ง

- ๒๕๖๒ เลขานุการประจำคณะกรรมการการทหารและความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา
- ๒๕๖๒ นักวิชาการประจำคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา
- ๒๕๖๒ นำเสนอผลงานวิชาการในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒๕๖๒ ได้รับรางวัลบุคคลต้นแบบ ประเภททำคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติดีเด่น ในงานเสด็จประพาสรางวัลเกียรติคุณนานาชาติ “องค์กร บุคคล ผลิตภัณฑ์ ต้นแบบดีเด่น” ครั้งที่ ๑ หมอเจ้าอุทัยปัญญา ภาณุพันธุ์ เสด็จเป็นองค์ประธานพิธีประทานโล่และประกาศเกียรติคุณ
- ๒๕๖๓ คณะอนุกรรมการติดตามการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ ๗
- ๒๕๖๓ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา กรณี: การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกำแพงเพชร เขตเลือกตั้งที่ ๒
- ๒๕๖๔ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นที่ ๕ ชื่อ เบญจมาภรณ์

ผลงานทางวิชาการ

- อภิชนานัฐโศภา ออบสิน. “การบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรมในองค์กรของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์”. ตีพิมพ์ใน วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๙ : ๒๒๑-๒๓๑.
- พระสมุห์อาทิตย์ อินทปญโญ, พระเทพปริยัติเมธี, อมลวรรณ ออบสิน, “แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในตำบลล้อมแรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (๒๐๒๐): ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๓), หน้า ๔๕-๕๖.
- ปภักรนิษฐ์ วงษ์ธัญญกรณ์, พระเทพปริยัติเมธี, อมลวรรณ ออบสิน, “ประสิทธิภาพการจัดการเก็บภาษีสรรพสามิตตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่พิจิตร สาขาบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (๒๐๒๐): ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๓), หน้า ๘๕-๙๖.

ผลงานวิจัย

เรื่องที่การวิจัย	ปีที่ได้รับทุนสนับสนุนการการวิจัย	หน้าที่รับผิดชอบ
การบริหารจัดการตามหลักอปริหานิยธรรม ในองค์กรของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์	ปีงบประมาณ ๒๕๕๘	หัวหน้า โครงการวิจัย
หมู่บ้านช่อสะอาด : รูปแบบและกระบวนการ สร้างประชาคมแห่งความสุจริตตามแนว พระพุทธศาสนา	ปีงบประมาณ ๒๕๕๙	หัวหน้า โครงการวิจัย
แผนงานวิจัย : พ่อ-แม่มีโอใหม่ : แนวคิดและ กระบวนการเสริมสร้างความมั่นคงของ ครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา	ปีงบประมาณ ๒๕๖๐	ผู้ช่วยแผนงาน วิจัย
การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการพัฒนาสังคมเชิง พุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงภายใต้การ ขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐ	ปีงบประมาณ ๒๕๖๑	หัวหน้า โครงการวิจัย

หลักสูตรฝึกอบรม

๒๕๕๒	อบรมหลักสูตรนวดฝ่าเท้า ๕๐ ชั่วโมง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ ประชารักษ์ นครสวรรค์
๒๕๕๒	อบรมหลักสูตร สปาตะวันตก สาขาหัตถบำบัดขนาดสวีดิช (๕๐ ชั่วโมง) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์
๒๕๖๐	อบรมโครงการฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” รุ่นที่ ๔ สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๒๕๖๐	อบรมโครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙
๒๕๖๐	อบรมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาศักยภาพการวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อ ความก้าวหน้าในประชาคมอาเซียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาเซียนศึกษา
๒๕๖๒	อบรมหลักสูตรเทคนิคการเขียนบทความวิชาการและบทความวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
๒๕๖๒	อบรม “การพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัย ภายใต้กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)” มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

๒๕๖๓ สัมมนาวิชาการบทบาทผู้บริหารสถานบันอุดมศึกษาส่วนภูมิภาค เพื่อการ
พัฒนามหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับงานวิจัยของกับบนโยบายประเทศ ณ
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ที่อยู่ปัจจุบัน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
๙๙๙ หมู่ที่ ๖ ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

E-mail : namtan_ka๐๘๑@hotmail.com

โทร : ๐๙๓ ๔๙๔ ๒๓๕๑